

ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน
น้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

นางสาวศุภร่า สุนันทกรณู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการจัดการการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Awareness of Conservation of Forest – Based Recreation Resources
Among Visitors to Ton Nga Chang Waterfall, Songkhla Province**

Ms. Sutara Sunanthakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Resources Management

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน
น้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา
ชื่อและนามสกุล นางสาวศุทธรา สุนันท์กรณีย์
แขนงวิชา การจัดการการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. คุณิต เวชกิจ
2. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์สมศักดิ์ พิริยโยธา)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. คุณิต เวชกิจ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร. คุณิต เวชกิจ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน และอาจารย์สมศักดิ์
พริยโยธา ที่กรุณาให้คำแนะนำ ปรีกษา และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัย
รู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คุณอิศราพันธุ์ บุญมาศ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง
คุณสรยุทธ ไชยเขียว คุณเอกฤทธิ์ ดวงมาลา และเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้างทุกท่าน
ที่ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อนพอเรสเตอร์สงขลา
ที่ให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ ดร. รัฐศิรินทร์ ว่างานนท์ คุณอัญชัน ต้นทเทศ
และคุณวาสนา สิทธิรินทร์ สำหรับคำแนะนำปรีกษาในการวิเคราะห์และการเรียบเรียงงานเขียน
ขอขอบพระคุณ คุณจุฬาวัดย์ พรหมสุวรรณ คุณวัชรินท นวลแก้ว คุณเอกราช คำกำ คุณสุริยา ศรีแสง
คุณไวยพจน์ บรรจง คุณฉลอง น้อยนิม คุณประเสริฐ โพธิ์กาด พันจ่าอากาศโทชาคริต ศรีทองอ่อน
คุณพรหทัย แสนกำแพง คุณกุลรัศมี วิสูตรธนาวิทย์ ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจ

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อศุภกร คุณแม่ชลิตา นื่องสุรดา สุนันทกรณีย์
คุณพ่อสมคิด และคุณแม่สุธีรา ไชยปัญญา ที่มอบโอกาสและให้ทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ
คุณชัยกิตติ ไชยปัญญา สำหรับความเป็นกัลยาณมิตรและกำลังใจที่มอบให้ และขอบพระคุณ
คณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีต และปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา เมตตาอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัย
ได้รับความรู้จนสำเร็จการศึกษาในปัจจุบัน

ศุภรา สุนันทกรณีย์

สิงหาคม 2555

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาซ้าง
จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัย นางสาวศุภรดา สุนันทรณ์ รหัสนักศึกษา 2519000687

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ดุสิต เวชกิจ (2) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือน (2) ประเมินความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน (3) เปรียบเทียบความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน (4) ศึกษาความคิดเห็นของผู้มาเยือนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ และ (5) กำหนดแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาซ้างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

ประชากรในการศึกษาคือ ผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาซ้าง จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบพบ โดยบังเอิญ จำนวน 389 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้มาเยือนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีและยังกำลังศึกษาอยู่ ภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมาเล่นน้ำตกและเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน โดยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือการแนะนำให้มาน้ำตกโดนงาซ้างจากเพื่อน สมาชิกครอบครัว หรือคนรู้จัก (2) ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง และมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ในระดับสูง (3) จากการเปรียบเทียบความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน ปัจจัยที่ส่งผลให้ความตระหนักของผู้มาเยือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ อาชีพ ภูมิลำเนา รายได้ วัตถุประสงค์ของการมาเยือน จำนวนครั้งที่เคยมาเยือน ความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ แต่ระดับการศึกษา กลุ่มการเดินทาง และความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ ไม่มีผลต่อความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ การจัดการขยะที่เหมาะสม การปรับปรุงอาคารสถานที่ และการเพิ่มแสงสว่างบริเวณทางเดินในเวลากลางคืน (5) แนวทางและกิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน 4 ประเด็น ได้แก่ การวางแผนจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการผู้มาเยือน และการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น

คำสำคัญ ความตระหนักในการอนุรักษ์ ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ น้ำตกโดนงาซ้าง จังหวัดสงขลา

Thesis title: Awareness of Conservation of Forest-Based Recreation Resources Among Visitors to Ton Nga Chang Waterfall, Songkhla Province

Researcher: Ms. Sutara Sunanthakorn; **ID:** 2519000687;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Resources Management);

Thesis advisors: (1) Dr. Dusit Wechakit, Associate Professor, (2) Mr. Bumpen Keowan, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this research were to (1) study the visitors' demographic data, (2) assess their awareness of forest-based recreation resource conservation, (3) compare the level of awareness among visitors with different demographic factors, (4) study the visitors' opinions about problems and suggestions, and (5) recommend guidelines and activities related to visitor management for the conservation of forest-based recreation resources in Ton Nga Chang Waterfall.

The population of this study was the visitor of Ton Nga Chang Waterfall. Accidental sampling was employed to select the sample accounting for 389 visitors. A questionnaire was used to collect data. Statistics methods for data analysis were percentage, mean, standard deviation and one-way analysis of variance using statistical significance level at 0,05.

The findings showed that (1) the majority of visitors were aged of 20-29, had graduated with a bachelor's degree, or were students, and were from Songkhla Province. They came to the waterfall with friends and the main objective was to swim in the waterfall. Furthermore, they had heard about Ton Nga Chang Waterfall from friends, family or acquaintances. (2) The majority of visitors had a moderate level of knowledge about forest-based recreation resource conservation and had a high level of awareness about forest-based recreation resource conservation. (3) As for comparison of the level of awareness among visitors, the results showed that variables that contributed to differences in visitors' awareness including age, career, demographic area, income, purpose of visit, number of previous visits to Ton Nga Chang Waterfall, frequency of visiting natural sites and knowledge of forest-based recreation resource conservation. The factors of education level, visiting group, and frequency of participating in forest conservation activities did not make a difference in their awareness. (4) The main problems and suggestion were appropriate garbage management, building renovation and increasing light for the walk ways during night time. (5) Guidelines and activities related to visitor management were: natural resources management planning, facility development, visitor management, and coordination with related organizations in the local area.

Keywords: Awareness of conservation, Forest-based recreation resource, Ton Nga Chang Waterfall, Songkhla Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก	7
แนวคิดเกี่ยวกับผู้มาเยือน	12
แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรนันทนาการ และทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้	13
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์	16
ธรรมชาติวิทยาและปัญหาของแหล่งนันทนาการประเภทน้ำตก	23
น้ำตกโตนงาช้าง	26
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
การตรวจแบบสอบถาม	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
ข้อมูลพื้นฐานและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้	46
ระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้	54
การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	59
ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือน	79
แนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน	83
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	89
สรุปการวิจัย	89
อภิปรายผล	92
ข้อเสนอแนะ	99
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	116
ก แบบสอบถามสำหรับการวิจัย	117
ข การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	126
ค หลักการและเหตุผลแผนแม่บทการอนุรักษ์สัตว์ป่า และพระราชกฤษฎีกา ประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสัตว์ป่าโดนงาช้าง	127
ง หนังสืออนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์	139
ประวัติผู้วิจัย	141

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 อายุของผู้มาเยือน.....	46
ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษาของผู้มาเยือน.....	47
ตารางที่ 4.3 อาชีพและรายได้ต่อเดือนของผู้มาเยือน.....	47
ตารางที่ 4.4 ภูมิถิ่นอาศัยของผู้มาเยือน.....	48
ตารางที่ 4.5 วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน.....	49
ตารางที่ 4.6 ประเภทกลุ่มเดินทาง.....	50
ตารางที่ 4.7 แหล่งข้อมูลข่าวสาร.....	50
ตารางที่ 4.8 ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้.....	51
ตารางที่ 4.9 ความถี่ในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ.....	52
ตารางที่ 4.10 ระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้.....	52
ตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้.....	54
ตารางที่ 4.12 ความตระหนักตามความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้.....	55
ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม ช่วงอายุ.....	59
ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามช่วงอายุ.....	60
ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบช่วงอายุกับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้.....	61
ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	62
ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามระดับการศึกษา.....	62

สารบัญตาราง (ต่อ)

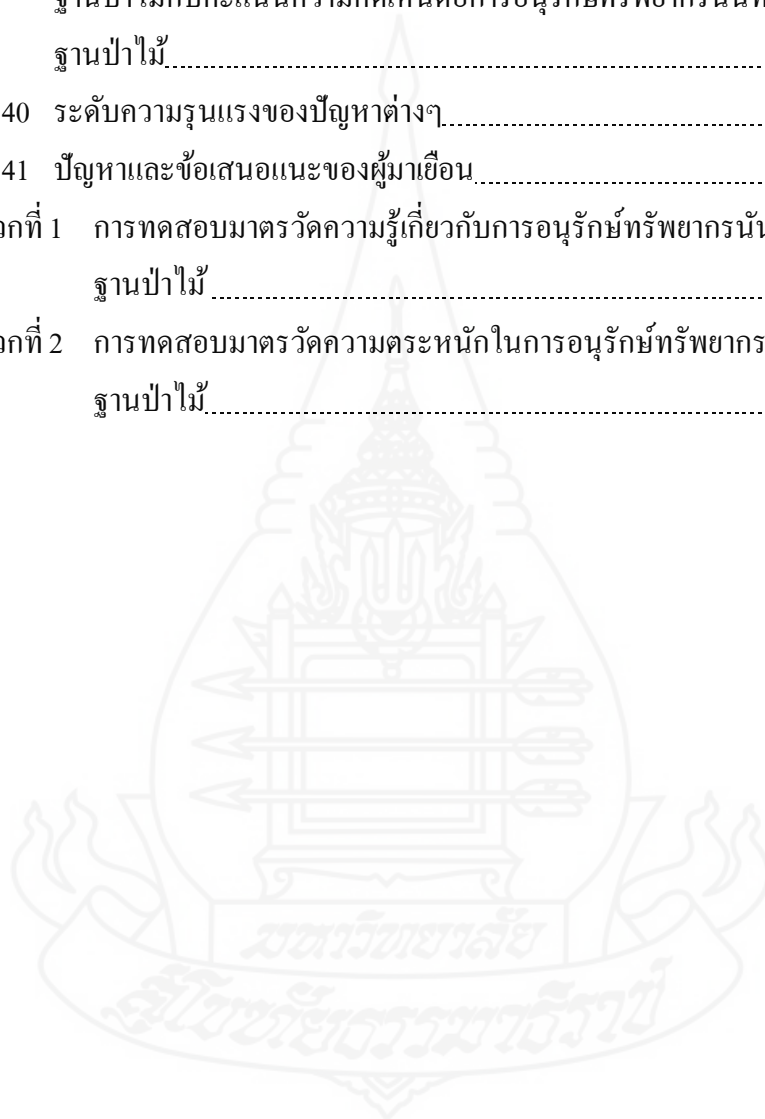
	หน้า
ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม อาชีพหลัก.....	63
ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามอาชีพหลัก.....	64
ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบอาชีพกับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้.....	64
ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม ภูมิลำเนา.....	67
ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามภูมิลำเนา.....	67
ตารางที่ 4.23 ผลการทดสอบภูมิลำเนากับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้.....	68
ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม รายได้ต่อเดือน.....	68
ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	69
ตารางที่ 4.26 ผลการทดสอบรายได้กับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้.....	70
ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม จำนวนครั้งในการมาเยือน.....	71
ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามจำนวนครั้งในการมาเยือน.....	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.29 ผลการทดสอบรายได้กับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้.....	72
ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม กลุ่มการเดินทาง.....	72
ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามกลุ่มการเดินทาง.....	73
ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้.....	74
ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้จำแนกตามความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้.....	74
ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม ความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ.....	75
ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้จำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ.....	76
ตารางที่ 4.36 ผลการทดสอบจำนวนความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกับ คะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้.....	76
ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนน ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตาม ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้.....	77
ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้.....	78

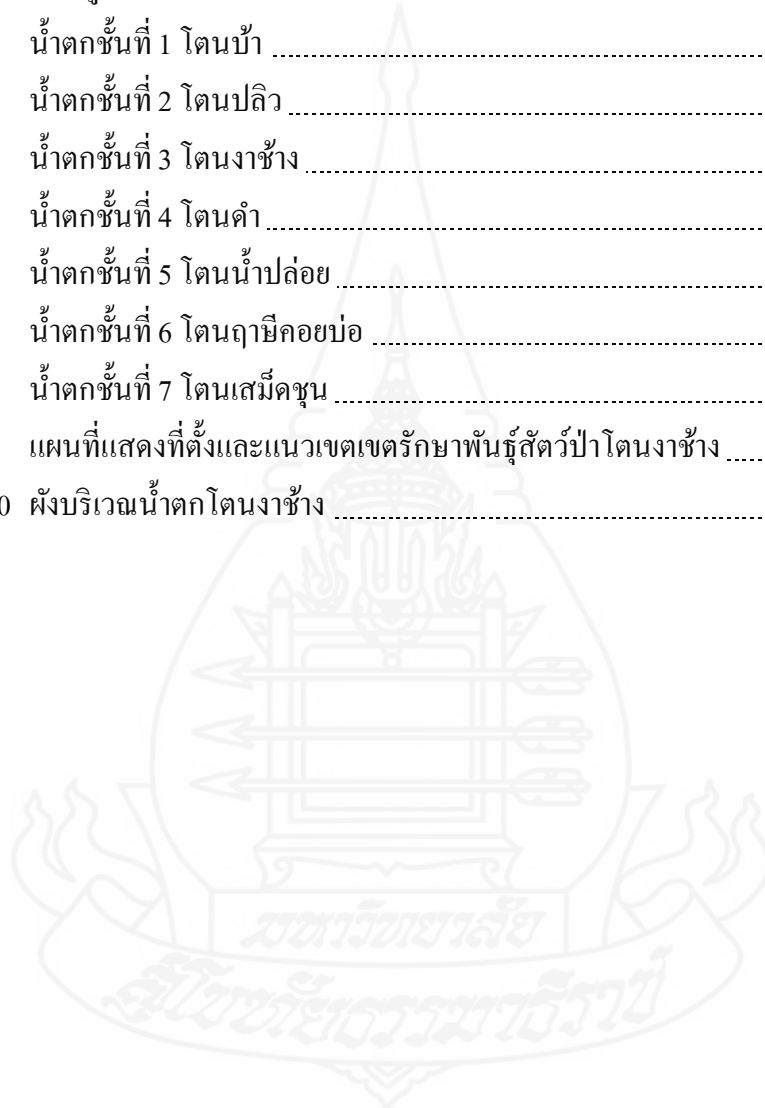
สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.39 ผลการทดสอบระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้กับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้.....	79
ตารางที่ 4.40 ระดับความรุนแรงของปัญหาต่างๆ.....	79
ตารางที่ 4.41 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือน.....	81
ตารางผนวกที่ 1 การทดสอบมาตรวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้.....	127
ตารางผนวกที่ 2 การทดสอบมาตรวัดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้.....	128

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก	10
ภาพที่ 2.2 น้ำตกชั้นที่ 1 โตนบ้ำ	28
ภาพที่ 2.3 น้ำตกชั้นที่ 2 โตนปลิว	29
ภาพที่ 2.4 น้ำตกชั้นที่ 3 โตนงาช้าง	29
ภาพที่ 2.5 น้ำตกชั้นที่ 4 โตนดำ	30
ภาพที่ 2.6 น้ำตกชั้นที่ 5 โตนน้ำปล่อย	30
ภาพที่ 2.7 น้ำตกชั้นที่ 6 โตนถ้ำคอบ่อ	31
ภาพที่ 2.8 น้ำตกชั้นที่ 7 โตนเสม็ดชุน	31
ภาพที่ 2.9 แผนที่แสดงที่ตั้งและแนวเขตเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง	32
ภาพที่ 2.10 ผังบริเวณน้ำตกโตนงาช้าง	33

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติชนิดหนึ่งที่ใช้แล้วสามารถเกิดขึ้นทดแทนหรือรักษาให้คงอยู่ได้เมื่อมีการจัดการให้อยู่ในระดับที่มีความสมดุลตามธรรมชาติ แต่หากถูกเปลี่ยนแปลงหรือทำลายลงแล้วจะกลับคืนสู่สภาพเดิมได้ยาก หรือต้องใช้เวลาฟื้นฟูยาวนาน ป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลายไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อม เช่น เป็นปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต ดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ ช่วยให้อากาศชุ่มชื้น ป้องกันลม เป็นต้น นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรป่าไม้เป็นแหล่งประกอบกิจกรรมนันทนาการยังนับได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ทางตรงแบบไม่ทำลาย (non-destructive use) ที่สำคัญยิ่งอีกรูปแบบหนึ่ง เพราะป่าไม้มีทรัพยากรที่หลากหลาย ธรรมชาติของป่าไม้จะเต็มไปด้วยสัตว์ป่า ความเขียวชอุ่ม ร่มเย็น ก่อให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย เหมาะสำหรับการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการของมนุษย์ เช่น เล่นน้ำ พายเรือ เดินป่า ปีนเขา ชมสัตว์ ปิกนิก พักแรม เป็นต้น

น้ำตกเป็นทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ที่มีความสำคัญและได้รับความนิยมมาก เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าความงาม ความหลากหลายทางชีวภาพและความแปรปรวนสูง ถูกทำลายได้ง่าย สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการประกอบกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบที่ขาดความเหมาะสม ขาดความตระหนักและการให้ความร่วมมือต่อการอนุรักษ์ยังมีน้อย ส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดต้องแก้ที่สาเหตุของปัญหา ซึ่งก็คือพฤติกรรมของผู้มาเยือนนั่นเอง แต่ผู้มาเยือนเป็นกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย เนื่องจากมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน ยากที่จะจัดการหรือควบคุมพฤติกรรมของผู้มาเยือน หากมีการประกอบกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นการทำลายสภาพแวดล้อม เช่น การเก็บพืชหรือสัตว์น้ำกลับไปเป็นของตัวเอง การเคลื่อนย้ายก้อนหินจากตำแหน่งเดิม การเหยียบย่ำ ทำให้ที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและพืชเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สิ่งมีชีวิตต้องปรับตัวหรืออาจสูญพันธุ์จากการรบกวน

น้ำตกโดนงาช้าง เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ ประกอบด้วยน้ำตกไหลลดหลั่นกันลงมาถึง 7 ชั้น ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง จังหวัดสงขลา มีคุณค่ามากทั้งด้านชีววิทยา

ด้านการอนุรักษ์ และด้านนันทนาการ ในปี 2542 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตงงาช้างมีมูลค่าของผลประโยชน์ทางด้านนันทนาการเท่ากับ 35.5 ล้านบาท คำนวณจากรายจ่ายที่ผู้มาเยือนใช้ตลอดการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตงงาช้าง โดยมีน้ำตกโตงงาช้างเป็นแหล่งนันทนาการที่ได้รับความนิยมมากที่สุด (ฤทธิชัย วุ่นศิริ, 2542) แต่ผลที่ตามมาคือผลกระทบต่อระบบนิเวศจากพฤติกรรมของผู้มาเยือน เช่น ทิ้งขยะลงน้ำ ใช้สับและแคมป์ ขูดขีดทำลายต้นไม้และก้อนหิน ปัสสาวะ อุจจาระลงน้ำ เกือบของป่า สัตว์น้ำ ก้อนหินไปเป็นของตน ปูเลื้อยทับต้นไม้ (รัชนิกร ชูเชิด, 2547)

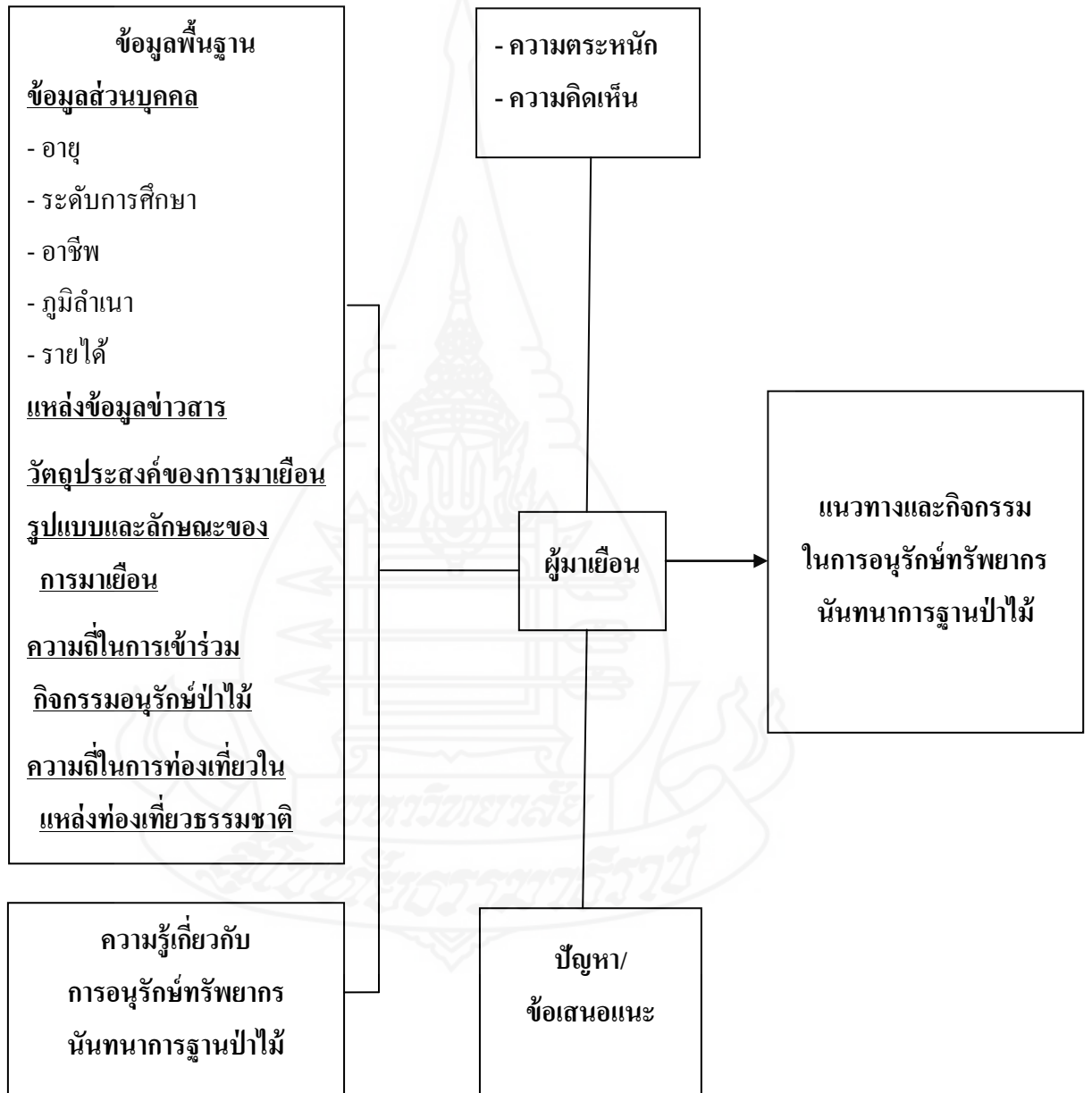
การวางแผนที่ดีและการจัดการด้วยการควบคุมผู้มาเยือนด้วยการกระตุ้นให้ผู้มาเยือนสนใจและตระหนักว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้เป็นสิ่งที่จะต้องทำเป็น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาเยือนกับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการกำหนดแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตงงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนน้ำตกโตงงาช้างต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือน
- 2.2 เพื่อประเมินความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน
- 2.3 เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน
- 2.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้มาเยือนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ
- 2.5 เพื่อกำหนดแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตงงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน
น้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า

4.1 ผู้มาเยือนที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกัน มีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

4.2 ผู้มาเยือนที่มีรูปแบบและลักษณะการมาเยือนต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

4.3 ผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ต่างกัน มีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

4.4 ผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

4.5 ผู้มาเยือนที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่างกัน มีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตบุคคลที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาจากผู้ที่เดินทางมาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

5.2 ขอบเขตสถานที่ในการศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้เฉพาะทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทน้ำตก ณ น้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

5.3 ขอบเขตช่วงเวลา

ช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลจากผู้มาเยือน คือ เดือนกุมภาพันธ์ 2555 ถึงเดือนมีนาคม

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ความตระหนัก หมายถึง ภาวะที่ผู้มาเยือนเข้าใจ มีการรับรู้หรือมีความสำนึกถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้

6.2 ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ หมายถึง ทรัพยากรนันทนาการที่มีพื้นที่ป่าไม้ เป็นฐานรองรับในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ ในที่นี้ศึกษาเฉพาะ น้ำตกโตนงาช้าง

6.3 ความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ หมายถึง ความเข้าใจ ความสำนึกถึงการอนุรักษ์ การเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งพิจารณาจากความคิดเห็นใน 4 ด้านหลัก คือ ด้านการรู้คุณค่าและหวง แหนในทรัพยากร ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ด้านการมีส่วนร่วมในดูแลรักษาทรัพยากร

6.4 ระดับความตระหนัก หมายถึง ระดับความเข้าใจ มีการรับรู้หรือมีความสำนึกถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้ มี 5 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำที่สุด ระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับสูง ระดับสูงที่สุด

6.5 ผู้มาเยือน หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เดินทางมาท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อน ใจ และ/หรือมาศึกษาค้นคว้า ที่น้ำตกโตนงาช้าง ไม่ใช่ผู้อยู่อาศัยโดยถาวรในพื้นที่ศึกษา และไม่เป็น ผู้ที่เดินทางไปเยือนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ประจำ

6.6 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล แหล่งข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ รูปแบบ และลักษณะของการมาเยือน ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ และความถี่ในการ ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

6.7 ข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลเฉพาะบุคคลของผู้มาเยือน ได้แก่ อายุ ระดับ การศึกษา อาชีพ ภูมิลำเนา รายได้

6.8 ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้มาเยือนกำลังศึกษาอยู่หรือ สำเร็จการศึกษาแล้ว

6.9 อาชีพ หมายถึง อาชีพหลักที่ได้รับเงินรายได้ตอบแทนโดยใช้เวลาทำงานมาก ที่สุดในรอบปี หรือยังไม่มีอาชีพเนื่องจากยังเป็นนักเรียน นักศึกษา

6.10 ภูมิลำเนา หมายถึง ถิ่นที่อยู่อันเป็นแหล่งสำคัญของผู้มาเยือน

6.11 รายได้ต่อเดือน หมายถึง รายได้รวมทั้งหมดที่ได้รับในแต่ละเดือน ทั้งที่เป็น รายได้จากการทำงานประจำ และรายได้อื่นที่สามารถระบุเป็นตัวเงินได้

6.12 แหล่งข้อมูลข่าวสาร หมายถึง แหล่งหรือสื่อต่างๆ ที่ผู้มาเยือนได้รับรู้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับน้ำตกโตนงาช้าง

6.13 รูปแบบและลักษณะของการมาเยือน หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ เกิดขึ้นจริงในขณะประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ จำนวนครั้งที่เคยมาเยือน น้ำตกโตนงาช้าง ประเภทกลุ่มเดินทาง

6.14 ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ หมายถึง จำนวนครั้ง ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้

6.15 ความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หมายถึง จำนวนครั้งในการ เดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

6.16 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ หมายถึง ความเข้าใจ เบื้องต้นของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างในการปฏิบัติตัว เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ และ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ วัตถุประสงค์ โดยให้ผู้มาเยือนตอบคำถามว่าข้อความที่แสดงการปฏิบัติตัวแต่ละข้อ ถูก หรือ ผิด

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เป็นแนวทางสำหรับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้างในการส่งเสริมให้เกิดความ ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง

7.2 สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้มาเยือน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของ ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา มีประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประเด็น เนื่องจาก น้ำตกโตนงาช้าง นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดสงขลา เป็นทรัพยากรนันทนาการที่มี ฐานทรัพยากรเป็นป่า และตั้งอยู่ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของ การจัดตั้งคือ เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย เป็นการรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า และขยายจำนวนสัตว์ป่าให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ก็เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปศึกษา หาความรู้หรือชมธรรมชาติตามพื้นที่ๆ กำหนดได้ ซึ่งในศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ค้นคว้ารวบรวม แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา โดยได้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้มาเยือน
3. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรนันทนาการทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์
5. ธรรมชาติวิทยาและปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก
6. น้ำตกโตนงาช้าง
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนัก

1.1 ความหมาย

ความตระหนัก (Awareness) เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการเกิดความรู้สึกของ บุคคลหรือการที่บุคคลแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น (Carter, 1973 อ้างถึงใน เจริญ โนภิระ, 2553: 6)

Good (1959:54 อ้างถึงใน ชิดารัตน์ สุภาพ, 2548: 7) ให้ความหมายของความ ตระหนักไว้ว่า ความตระหนัก หมายถึงความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้สึกของบุคคล หรือการที่ บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ชูศักดิ์ วิทยาภัก (2537: 4) กล่าวว่า ความตระหนัก หมายถึง การกระทำที่แสดงว่า จำได้ มีการรับรู้ การมีความรู้หรือมีความสำนึกหรือในอีกความหมายหนึ่ง ความตระหนักเป็นภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจหรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์หรือวัตถุสิ่งของได้ เป็นการที่บุคคลได้รับรู้และทราบว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นในที่ที่ตนอาศัยอยู่ ในเมือง ในสังคม

เจริญ โนภีระ (2553: 6) ให้ความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักเป็นความรู้ที่ประจักษ์ชัดหรือความรู้ชัดเจน เป็นความสำนึก เป็นความรู้ตัวเป็นความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่ประสบในสภาพแวดล้อมที่ดำรงอยู่ เป็นความรู้สึกหรือความสำนึกหาเหตุผลในพฤติกรรมที่ได้กระทำไปทุกครั้ง เป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ ต่อสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง การกระทำที่แสดงว่า จำได้ มีการรับรู้ การมีความรู้หรือมีความสำนึก การรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระบบคุณค่า การเอาคุณค่ามาสร้างชัดเจนลักษณะนิสัยประจำตัว

มนัส สุวรรณ (2532:11) กล่าวว่า ความตระหนัก เป็นความรู้ที่ประจักษ์ชัดหรือความรู้ชัดเจน มี 4 ประการ คือ

- 1) รู้จริง/ซาบซึ้ง (Appreciation) เน้นเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจ รู้ซึ่งว่าอะไรถูกและอะไรเป็นผลเสีย
- 2) มีความรัก ห่วงเห่น เน้นในสิ่งที่เข้าใจอย่างซาบซึ้งว่าเป็นสิ่งที่ถูก เป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อคนและส่วนรวม
- 3) มีความวิตกกังวลว่าจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม
- 4) ทำจริง ปฏิบัติจริง ไม่ได้เน้นว่าต้องทำ แต่เป็นในกรณีที่ทำได้หรือเป็นไปได้ ทุกคนมีความสามารถ ที่จะทำกิจกรรมต่างๆ อยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้นปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถทำจริงหรือปฏิบัติจริงได้โดยตรง ก็สามารถทำจริงหรือปฏิบัติจริงโดยทางอ้อมปรากฏในรูปแบบต่างๆ ได้

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก

บัณฑิต จุฬาศัย (2528:15-18 อ้างถึงในทงนศักดิ์ ประสภกิตติคุณ , 2534: 21) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของมนุษย์ไว้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) ประสบการณ์ การรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตที่ผ่านมาและในชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องราวใดๆ ขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้นๆ ประสบการณ์ที่ผู้พบเห็นมีผลกระทบโดยตรง ทำให้เกิดความรับรู้ระดับต่างๆ เช่น คนที่อาศัยอยู่ในบ้านเมืองที่สับสนวุ่นวายไร้ระเบียบ สกปรก สองฟากถนนเต็มไปด้วยป้ายโฆษณา สายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ ก็จะรับรู้สภาพดังกล่าวอยู่ทุกวัน ทำให้เกิดความเคยชินและยอมรับในสภาพแวดล้อมนั้น สำนึกดังกล่าวจะ

เปลี่ยนแปลงก็ต่อเมื่อมีการเปรียบเทียบจากสิ่งที่ได้รับรู้ใหม่ เช่น ได้ไปเห็นบ้านเมืองอื่นที่สะอาด เป็นระเบียบ

2) ความใส่ใจและการให้คุณค่าในเรื่องที่จะรับรู้แปรเปลี่ยนได้หลายระดับตั้งแต่ ความจำเป็น ความต้องการ ความคาดหวัง ความสนใจและอารมณ์ เช่น นักอนุรักษ์ที่มีความสนใจในเรื่องสภาวะแวดล้อมของบ้านเมืองก็จะใส่ใจและเห็นคุณค่าของธรรมชาติและบ้านเมือง ดังนั้น การรับรู้เรื่องใดของแต่ละบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขาใส่ใจและให้คุณค่าในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด

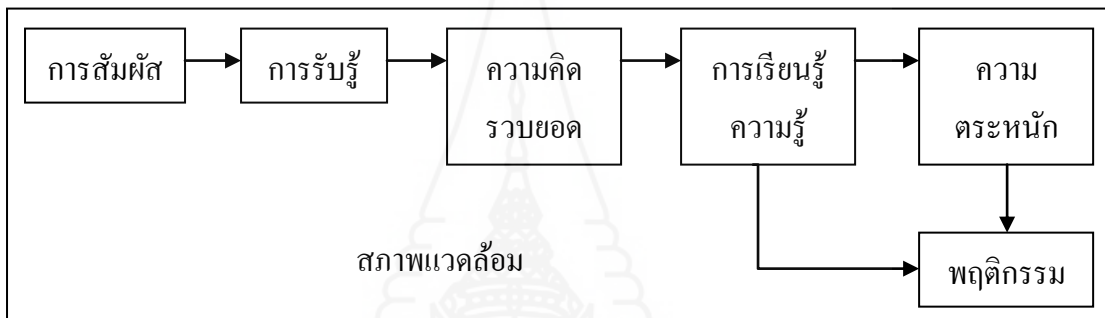
3) ลักษณะและรูปแบบของเรื่องที่จะรับรู้ การรับรู้ของบุคคลยังขึ้นอยู่กับว่าเรื่องที่จะรับรู้มีลักษณะรูปแบบเป็นอย่างไร เช่น โครงการตาวีเศษก็มีทั้งบทเพลง คำขวัญ มีการเสนอข่าวสารทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณาถึงขยะ การเสนอบ่อยครั้งและเลือกรูปแบบที่เหมาะสมทำให้เกิดผลอย่างมาก

เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อความรับรู้จึงมีผลต่อความตระหนักด้วยเช่นกัน ซึ่งได้แก่

- 1) ประสพการณ์ที่มีต่อการรับรู้
- 2) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมจะมีผลทำให้บุคคลนั้นไม่ตระหนักรู้ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น
- 3) ความใส่ใจและให้คุณค่า ถ้ามนุษย์มีความใส่ใจในเรื่องใดมากก็จะมี ความตระหนักในเรื่องนั้นมาก
- 4) ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้า นั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ขอมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และความตระหนักขึ้น
- 5) ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ถ้ามนุษย์ได้รับรู้บ่อยครั้งเท่าไรหรือนานเท่าไร ก็ยังทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น

ประสาธ อิศรปริดา (2523:177) อธิบายว่า ความตระหนักเป็นพฤติกรรม ทางด้านอารมณ์หรือความรู้สึก ซึ่งเกือบคล้ายความรู้สึก เป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดของความรู้ความคิด ปัจจัยความรู้สึกหรืออารมณ์นั้นมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ความคิดเสมอ ความตระหนัก เป็นเรื่องของโอกาสการได้รับสัมผัสจากสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อม โดยไม่ได้ตั้งใจ การได้ตรองแล้ว จึงเกิดสามัญสำนึกต่อปรากฏการณ์นั้นๆ และในเรื่องของความตระหนักนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับ การจำ หรือการรำลึกมากนัก เพียงแต่จะรู้สึกว่ามีอยู่ จำแนก และรับรู้ลักษณะของสิ่งนั้นๆ เป็นสิ่ง เร้าออกมาตรงๆ ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร โดยไม่มีความรู้สึกในการประเมินเข้าร่วมด้วย และยังไม่ สามารถแบ่งออกมาได้ว่าคุณสมบัติใดของสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดความตระหนักต่อสิ่งนั้นหรืออาจกล่าว โดยสรุปได้ว่า ความรู้หรือการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความตระหนักนั่นเอง

ความตระหนักเป็นผลของกระบวนการทางปัญญา กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ขึ้น เมื่อเกิดการรับรู้แล้ว ต่อไปก็จะนำไปสู่การเกิดความเข้าใจในสิ่งเร้าและนำไปสู่การเรียนรู้ เป็นขั้นต่อไป คือมีความรู้ในสิ่งนั้น และเมื่อบุคคลเกิดความรู้แล้วก็จะไปสู่ความตระหนักในที่สุดแล้วทั้งความรู้และความตระหนักก็จะนำไปสู่การกระทำและพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่างๆ(สถิต วงศ์สวรรค์,2525:73-105; ประพล มิตินทจินดา,2542:19; พิเศษฐ ตุ่มมด,2546:6; Good, 1959:54) สามารถอธิบายถึงขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนักได้ดังแผนภูมิที่แสดงในภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1แผนภูมิแสดงขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก

ที่มา:Good (1959:54)

1.3 แนวทางการสร้างความตระหนัก

อัจฉริยา โปธิยานนท์ (2542) กล่าวว่า แนวทางสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมนั้น มีวิธีการดังนี้

1.3.1 ควรพยายามชี้ให้เห็นว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับประชากรทุกคนไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม สิ่งเป็นความเป็นความตายของมนุษยชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมจะแก้ไขได้ก็ด้วยความเพียรพยายามของมนุษย์ทุกคน

1.3.2 นำสิ่งแวดล้อมเข้าสู่โรงเรียน แล้วเน้นให้ผู้เรียนรู้ถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของสิ่งมีชีวิตบนโลกนี้ โดยยึดระบบนิเวศวิทยาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ

1.3.3 การสอนสิ่งแวดล้อมควรยึดเอาเป็นปัญหาหลัก โดยเริ่มจากปัญหาที่ใกล้ตัวผู้เรียนที่สุด จากนั้นจึงค่อยขยายออกไปตามวุฒิภาวะของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนในการกำหนดปัญหา วิเคราะห์มูลเหตุของปัญหา พิจารณาแนวทางแก้ไขและตัดสินใจเลือกทางแก้ไขให้มากที่สุด

1.3.4 เลือกใช้สื่อที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ควรเลือกใช้สื่อที่หลากหลาย และมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะให้เกิดความคิดรวบยอด และตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

1.3.5 จัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มากขึ้นและสม่ำเสมอ เพราะประสบการณ์ตรงของการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติได้ดียิ่งขึ้น

1.4 การวัดความตระหนัก

ชวา แพร์ตกุล (2526:201-225) กล่าวว่า การวัดความตระหนักแบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

1.4.1 วิธีการสัมภาษณ์ (interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างแน่นอน โดยการสร้างคำถามและคำตอบให้เลือกเหมือนกัน แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และคำถามจะต้องตั้งไว้ก่อนเรียงลำดับไว้ก่อนหลังอย่างดี หรือเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อใหญ่ๆ ให้ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบมากๆ และคำถามก็เป็นไปตามโอกาสอันอยู่ในขณะที่สนทนากัน

1.4.2 แบบสอบถาม (questionnaire) แบบสอบถามอาจเป็นชนิดปิดหรือเปิด หรือแบบผสมผสานระหว่างปิดกับเปิดก็ได้

1.4.3 แบบตรวจสอบรายการ (checklist) เป็นเครื่องวัดชนิดให้ตรวจสอบว่า ไม่เห็นด้วย หรือไม่มีสิ่งที่กำหนดในรายการ อาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบหรือเลือกว่าใช่ ไม่ใช่ ก็ได้

1.4.4 มาตรวัดอันดับคุณภาพ (rating scale) เครื่องมือชนิดนี้เหมาะสำหรับวัดอารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้มว่า มีมากน้อยเพียงไรในเรื่องนั้น

1.4.5 การให้ความหมายภาษา (semantic differential technique) เทคนิคการวัดโดยใช้ความเหมาะสมของภาษาเป็นเครื่องมือวัด เครื่องมือวัดชนิดนี้จะประกอบด้วยเสียง ซึ่งเป็น “ตั้งกับ” และมักจะมีคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกันเป็นคู่ประกอบตั้งกับนั้นหลายๆ คู่ แต่ละคู่จะมี 2 ขั้วช่องจะห่างระหว่าง 2 ขั้วนี้ด้วยตัวเอง ถ้าใกล้ข้างใดมากก็มีลักษณะตามคุณศัพท์ของขั้วนั้นด้วย คุณศัพท์ที่ประกอบเป็น 2 ขั้วนี้ แยกออกเป็น 3 พวกใหญ่ๆ คือพวกที่เกี่ยวกับการประเมินค่าพวกที่เกี่ยวกับศักยภาพ และพวกที่เกี่ยวกับกิจกรรม

2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้มาเยือน

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้ประกาศใช้คำนิยามเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เมื่อปี ค.ศ. 1968 ภายหลังจากประชุมเรื่องการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Travel and Tourism) ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี โดยการเสนอแนะให้ใช้คำว่า “ผู้มาเยือน” (visitors) ซึ่งหมายถึง บุคคลที่เดินทางไปยังประเทศที่ตนมิได้พักอาศัยอยู่เป็นประจำด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม ที่ไม่ใช่ไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ (World Tourism Organization อ้างถึงใน กันยรัชน์ ศรีจันทร์, 2548:20)

วรรณ วลัยวนิช (2539) กล่าวว่า นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน Tourism กับ Travel มีความหมายเกือบเป็นอย่างเดียวกัน และใช้สลับสับเปลี่ยนกันตลอดมา และแม้คำว่า Tour กับคำว่า Travel จะเป็นคำที่มีความหมายเกือบเหมือนกันก็จริง แต่เมื่อถึงคราวที่จะใช้คำที่หมายถึง “นักท่องเที่ยว” หน่วยงานทุกแห่งจะใช้คำว่า Tourist กันทั้งสิ้น ไม่มีการใช้คำว่า Traveller

ผู้มาเยือน สามารถแบ่งประเภทตามถิ่นที่พำนักอาศัยได้ 2 ประเภท คือ ผู้มาเยือนระหว่างประเทศ (international) หมายถึง ผู้มาเยือนที่ไม่ได้มีถิ่นพำนักอยู่อาศัยภายในประเทศที่มาเยือน และผู้มาเยือนภายในประเทศ (domestic) หมายถึง ผู้มาเยือนที่มีถิ่นพำนักอาศัยอยู่ภายในประเทศที่ตนมาเยือน (นิคม จารุมณี, 2536; วรรณ วลัยวนิช, 2539)

ดร.ชนิ เอ็มพันธุ์ (2546) ได้ให้ความหมายของ ผู้มาเยือน (visitor) ว่าหมายถึง บุคคลที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์หลักไม่ใช่เพื่อมาทำงาน และการเดินทางมาเยือนนั้นไม่มีการพักค้างหรืออาศัย ณ สถานที่ที่มาเยือนเป็นเวลาติดต่อกันมากกว่า 1 ปี จำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ผู้มาเยือนแบบไม่พักค้าง/นักท่องเที่ยว (same day visitor/excursionist) หมายถึง บุคคลที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่มีการพักค้าง หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการเดินทางแบบเข้าไป - เย็นกลับ

2) ผู้มาเยือนแบบพักค้าง/นักท่องเที่ยว (overnight visitor/tourist) หมายถึง บุคคลที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวและมีการพักค้างแรมภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ใกล้เคียง

นอกจากผู้มาเยือนทั้ง 2 ประเภท ข้างต้นแล้วยังมีบุคคลที่มาเยือนสถานที่ท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์อื่นซึ่งไม่ใช่เพื่อการท่องเที่ยวหรือเพื่อการพักผ่อน เช่น เพื่อเยี่ยมชมเพื่อนหรือญาติ เพื่อธุรกิจ หรือเพื่อศาสนา เป็นต้น

เมื่อพิจารณาจากความหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าคำว่า นักท่องเที่ยว จะใช้เรียกเฉพาะกับบุคคลที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวและมีการพักค้างเท่านั้น หากเป็นบุคคลที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวแต่ไม่มีการพักค้าง หรือเดินทางแบบเช้าไป-เย็นกลับ จะเรียกວ່านักทัศนาร ดังนั้น “ผู้มาเยือน” (visitors) จึงมีทั้งหมด 4 ประเภท คือ นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (international tourists) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (domestic tourists) นักทัศนารระหว่างประเทศ (international excursionists) และนักทัศนารภายในประเทศ (domestic excursionists) (สรณ ลพสุนทร, 2549: 25)

นักท่องเที่ยวคือบุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักของตนเองไปยังสถานที่แห่งอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำหรือประกอบอาชีพ ซึ่งคำนิยามที่ใช้อยู่ในประเทศไทยให้เรียกทั้งหมดนี้ว่า “ผู้มาเยือน” แต่เรียกเฉพาะผู้ที่มีการพักค้างแรมอย่างน้อย 1 คืนว่า “นักท่องเที่ยว” ส่วนผู้ไม่พักค้างแรมเรียกว่า “นักทัศนาร” (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2542)

กล่าวโดยสรุป ผู้มาเยือน หมายถึง นักท่องเที่ยวหรือนักทัศนารที่เดินทางไปสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำหรือประกอบอาชีพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับนันทนาการ และนันทนาการฐานป่าไม้

นันทนาการ หรือ recreation มีที่มาจากภาษาลาติน คือคำว่า recreare ซึ่งแปลว่า สร้าง หรือทำให้เกิดขึ้นมาใหม่ หรือทำให้สดชื่นแจ่มใส และมีความหมายรวมไปถึง การกระทำใดๆ ที่มีผลต่อความสดชื่นแจ่มใสของสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อร่างกาย จิตใจ หรืออารมณ์ของผู้เข้าร่วมโดยตรง เป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่างและด้วยความสมัครใจของผู้กระทำเอง เป็นกิจกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม ไม่ใช่ข้อบายมุข นันทนาการหรือการพักผ่อนหย่อนใจต้องเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ แต่กิจกรรมบางอย่างที่ก่อให้เกิดความสนุกสนานแต่มีคุณค่าแก่ชีวิตน้อยมาก เช่น การใช้เวลาว่างเพื่อเที่ยวเตร่ เล่นการพนัน นิ่ง หรือนอนฆ่าเวลา ประพุดติพาลเกเร และการกระทำอื่นๆ ที่เป็นพิษเป็นภัยแก่ตัวเองและสังคม ไม่ใช่กิจกรรมที่เป็นการสร้างสรรค์ มีแต่ผลเสียและลดโอกาสของตนเองในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือเพิ่มพูนประสิทธิภาพร่างกายและจิตใจ กิจกรรมดังกล่าวไม่จัดเป็นกิจกรรมนันทนาการ หรือการพักผ่อนหย่อนใจได้ (สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต 2525:53 อ้างถึงในวัชรินทร์ นวลแก้ว, 2546:32)

นันทนาการเป็นกิจกรรมยามว่างที่ทุกคนเข้าร่วมโดยสมัครใจ และกิจกรรมนั้นก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมโดยทันที ทั้งนี้ลักษณะของกิจกรรมจะต้องไม่ขัดต่อวัฒนธรรมที่ดีต่อสังคม (คณิต เขียววิชัย, 2534 อ้างถึงในแสงสรรค์ ภูมิสถาน, 2546: 4)

การประกอบกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ธรรมชาติจะอยู่ในรูปของนันทนาการกลางแจ้งหรือ outdoor recreation ซึ่งสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2535 อ้างถึงในเอกสิทธิ์ ปัญญาเส็ง, 2550: 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นนันทนาการประเภทหนึ่งที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ หรือสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติเป็นพื้นฐานในการดำเนินกิจกรรม และกิจกรรมนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความพึงพอใจที่มีต่อธรรมชาติ เพิ่มพูนความพึงพอใจและความเพลิดเพลิน เปิดโอกาสให้มีการเปลี่ยนแปลงและพักผ่อน พัฒนาความแข็งแรงทางร่างกาย และพัฒนารูปแบบที่ดีของสังคม โดยพื้นที่ที่เป็นทรัพยากรพื้นฐานในการประกอบกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งนี้ เรียกว่า แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ

clawson and Knetsch (1966 อ้างถึงในนิทัศน์ นุ่นสง, 2549: 3) ได้กล่าวถึงทรัพยากรนันทนาการ (recreation resource) ไว้ว่า ทรัพยากรนันทนาการไม่ได้หมายถึงเฉพาะเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของที่ดินและแหล่งน้ำที่มีความโดดเด่นเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงองค์ประกอบหรือการผสมผสานระหว่างคุณภาพของธรรมชาติกับความต้องการของมนุษย์ที่จะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการ มิฉะนั้นแล้วทรัพยากรดังกล่าวก็จะมีคามหมายเพียงแค่อินนิน และต้นไม้เท่านั้น

แหล่งนันทนาการ หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ ป่าไม้ เป็นต้น และพื้นที่นั้นสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลประกอบกิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ ได้ ตามความสนใจและความถนัด แหล่งนันทนาการในความหมายนี้ได้แก่ สวนสาธารณะ อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวน ชายทะเล เป็นต้น (สุวดี ศรีเบญจพลางกูร, 2529 :5)

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2526: 5) กล่าวว่า ทรัพยากรนันทนาการหมายถึง สิ่งใดก็ตามที่ซึ่งเป็นผลิตผลของมนุษย์และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่จะอำนวยประโยชน์แก่มนุษย์หรือสังคมในด้านจิตใจหรือร่างกายหรือทั้งสองอย่างควบคู่กันไป จากความหมายนี้ ทรัพยากรนันทนาการจะรวมถึง สนามเด็กเล่น สวนสัตว์ วนอุทยาน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เกาะแก่งต่างๆ ชายหาด และพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท ตลอดจนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่อื่นๆ เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ และวัดวาอารามต่างๆ

นภวรรณ ฐานะกาญจน์ (2542 อ้างถึงในนิทัศน์ นุ่นสง, 2549: 4) กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรนันทนาการรวมถึงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มนุษย์สามารถ

นำมาใช้ประโยชน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการ อันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขของบุคคลในรูปแบบต่างๆ

นถาวรณ ฐานะกาญจน์ และคณะ (2541) ได้ให้ความหมายของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ไว้ว่าเป็นพื้นที่ธรรมชาติอันได้แก่ พุงหญ้า ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ถ้ำ เกาะ ชายหาด ลำน้ำหรือแหล่งน้ำธรรมชาติ บ่อน้ำร้อน ธรณีสัณฐาน และอื่นๆ ที่มีคุณค่าด้านความงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และสามารถเข้าถึงเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการได้โดยไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ซึ่งในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีสภาพเป็นพื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายอันได้แก่ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เป็นต้น

นถาวรณ ฐานะกาญจน์ และคณะ (2548) ได้ทำการรวบรวมการกระจายของแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติแต่ละประเภทตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย โดยจำแนกประเภทของแหล่งนันทนาการดังกล่าวออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ น้ำตก ลำน้ำ ถ้ำ น้ำพุร้อน ธรณีสัณฐาน จุดชมวิว เส้นทางศึกษาธรรมชาติ เกาะ และชายหาด

ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ หมายถึง ทรัพยากรนันทนาการที่มีพื้นที่ป่าไม้เป็นฐานรองรับในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ โดยสามารถประกอบกิจกรรมได้หลากหลายแล้วแต่สภาพพื้นที่แต่ละแหล่ง เช่น พื้นที่ป่าหรือใกล้ๆ พื้นที่ป่า หรือมีส่วนใดส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่า เป็นต้น และเรียกกิจกรรมที่เกิดขึ้นว่า นันทนาการฐานป่าไม้ โดยระบุว่าต้องเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในยามว่างและให้ความเพลิดเพลิน โดยแบ่งกิจกรรมที่มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่า ออกเป็น 8 กลุ่ม คือ 1) กิจกรรมทางน้ำ 2) เล่นน้ำตก 3) การส่องสัตว์ 4) ล่าสัตว์ 5) กิจกรรมรอบกองไฟ 6) การตั้งค่ายพักแรม 7) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติโดยไม่ใช้ยานพาหนะ 8) และกิจกรรมศึกษาธรรมชาติโดยใช้ยานพาหนะ (Michigan State University Extension, 2004 อ้างถึงใน นิทัศน์ นุ่นสง, 2549: 7)

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2525 อ้างถึงใน วัชรินทร์ นวลแก้ว, 2546: 37) ได้ให้แนวความคิดพื้นฐานของการจัดการพื้นที่นันทนาการโดยทั่วไป ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นปรัชญาของการบริหารจัดการพื้นที่นันทนาการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดให้บริการและอำนวยความสะดวกตลอดจนให้ความรู้และความเข้าใจผู้ใช้ประโยชน์หรือนักนันทนาการ และการสงวนรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ให้คงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์

4.1 ความหมาย

เกษม จันทรแก้ว (2539) กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างฉลาด ประหยัดของที่หายาก และปรับปรุงของที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้น

นิวัติ เรืองพาณิชย์ (2546) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรโดยทั่วถึงกันด้วย ฉะนั้นการอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยๆ แต่ต้องนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ (time and space) อีกด้วย

การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้สิ่งแวดลอมธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดของเสียและการสูญเสียเปล่า รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพและการเสริมสร้างให้ทรัพยากรสามารถใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า (Owen,O.S,1971 อ้างถึงใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการ ทรัพยากรเพื่อการป่าไม้ หน่วยที่ 3, 2552: 6)

การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องรู้จักสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด (Allen,1959 อ้างถึงในธีรเบศ เก่งชัยญชีพ,2544: 8)

ธิดารัตน์ สุภาพ (2548: 8) อธิบายความหมายของการอนุรักษ์ไว้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์มากที่สุด เป็นการใช้ในระยะเวลานาน และเป็นการปรับปรุง พื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพลง

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537 อ้างถึงใน ททัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์, 2545: 15) กล่าวว่า การอนุรักษ์มิใช่การกักเก็บสิ่งเหล่านั้นไว้ แต่การอนุรักษ์เป็นการใช้อย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้นานที่สุด และเกิดประโยชน์ต่อคนจำนวนมากที่สุด

ทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาย่อมมีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน อย่างเช่น ทรัพยากรประมงย่อมมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง ทรัพยากรอื่น ๆ เช่น แหล่งน้ำ เป็นสิ่งจำเป็นต่อทรัพยากรธรรมชาติ การที่จะให้มีน้ำไหลลงอยู่เสมอนั้นก็ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เช่น ป่าไม้ สภาพดิน สภาพอากาศ ถ้าป่าไม้ถูกทำลายความชุ่มชื้นก็จะสูญหาย ฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนก็จะลดน้อยลง แหล่งน้ำก็ไม่มีน้ำให้เก็บกักไว้ได้ดินก็จะเกิดกัดกร่อน (Soil Erosion) และในที่สุดผลกระทบก็จะส่งผลมาถึงสัตว์น้ำและพืชได้ ดังนั้น

งานอนุรักษ์จึงไม่สามารถมุ่งกระทำได้เฉพาะในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ต้องทำในลักษณะส่วนรวมเป็นหลักใหญ่ (สุขุม เรายใจ, 2529 อ้างถึงใน พิเศษฐ ตุ่มมล, 2546: 8)

4.2 สาเหตุหลักที่ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างฉลาดหรือการใช้ทรัพยากรอย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และยืดอายุการใช้งานให้นานที่สุด จะเห็นได้ว่าในทางอนุรักษ์นั้นถือว่า ทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภทสามารถนำมาใช้ได้ แต่ต้องเป็นการใช้อย่างระมัดระวัง โดยวิธีปฏิบัติและวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้น มีวิธีการใช้เฉพาะอย่างแต่ใช้อย่างระมัดระวัง โดยวิธีปฏิบัติและวิธีการใช้ทรัพยากรนั้น มีวิธีการเฉพาะอย่างแต่ละทรัพยากร เนื่องจากความมีเอกลักษณ์ ความแข็งแกร่ง เปรียบบาง มีเฉพาะตัวแตกต่างกันไป อาจกล่าวได้ว่า “การใช้ทรัพยากรในวันนี้ต้องคิดถึงวันข้างหน้าต้องมีใช้ด้วย” (ราตรี ภาธา, 2521 อ้างถึงใน ทักษรัตน์ วัฒนพฤกษ์, 2545: 10) ดังนั้นสาเหตุหลักที่ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ก็คือ

4.2.1 ข้อจำกัดในการใช้ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมบางอย่างใช้แล้วหมดไป ยกที่จะหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้ เช่น ทรัพยากรแร่ธาตุ ทรัพยากรบางอย่างใช้แล้วสามารถทดแทนได้ก็ต่อเมื่อมีการปรับปรุง เช่น ทรัพยากรป่าไม้

4.2.2 การเพิ่มขึ้นของประชากรโลก ซึ่งเป็นผู้ใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นมากทุกปี ขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติมีจำนวนจำกัด ความแตกต่างของผู้ใช้ด้านอายุ วุฒิ เชื้อชาติ เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและนิสัยส่วนตัว มีผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก การเรียนรู้การเข้าใจปัญหาและการร่วมมือกันบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ต้องทำเพื่อตนเอง สังคม และอนุชนรุ่นหลัง

4.2.3 การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจได้ดีกว่า ทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ และหากประเทศหรือชนกลุ่มใดรู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่หรือยืดอายุการใช้งานให้ออกไปมากเท่าใด ทำให้ประเทศนั้นกลุ่มชนนั้นมีสถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง ประชาชนอยู่ได้ในสังคมของโลกอย่างภาคภูมิใจและสะดวกสบาย ถ้าหากประเทศเหล่านั้นส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าว ความมั่นคงก็จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนและประเทศชาติได้

4.2.4 ความสำคัญในด้านการแสดงออกซึ่งความเจริญทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนหรือประเทศ

4.3 วิธีการอนุรักษ์ตามหลักการอนุรักษ์กษม จันทรแก้ว (2539) ได้แบ่งวิธีการอนุรักษ์ตามหลักการอนุรักษ์ออกเป็น 8 วิธี ดังนี้

4.3.1 **การใช้อย่างยั่งยืน (Sustainable use)** หมายถึง การใช้หลายรูปแบบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การบริโภคโดยตรง ได้แก่ การกิน การแปรรูป หรือการใช้ทางอ้อม ได้แก่ การเห็นการได้ยิน/ได้ฟัง ได้สัมผัส การให้ความสะดวก ขึ้นอยู่กับประเภทของทรัพยากร คือ

- 1) ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมดเปลือง มีหลักการดังนี้ คือ ต้องควบคุม และป้องกันไม่ให้ทรัพยากรประเภทนี้มีสิ่งปนเปื้อน โดยการให้การศึกษากับการใช้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างถูกต้อง รวมทั้งการมีกฎหมายควบคุมการใช้ทรัพยากร
- 2) ทรัพยากรที่ทดแทนได้ มีหลักการดังนี้ จัดระบบนิเวศให้ได้ตามเกณฑ์ธรรมชาติ โดยธรรมชาตินั้นจะมีการควบคุม ชนิด ปริมาณ สัดส่วน และการกระจาย ในแต่ละระบบอย่างเหมาะสม ทรัพยากรชนิดนี้ควรถูกใช้เฉพาะส่วนที่ออกเเยหรือส่วนที่เพิ่มพูน (increment) เพราะจะทำให้มีการใช้ได้อย่างยั่งยืนตลอดไป
- 3) ทรัพยากรที่ทดแทนไม่ได้ ควรใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูง ในการนำทรัพยากรมาใช้ เพื่อให้เกิดความสูญเสียทรัพยากรน้อยที่สุด

4.3.2 **การกักเก็บ (Storage)** หมายถึง การเก็บกักส่วนเพิ่มพูน (increment) ให้มีอายุการใช้งานได้ยาวนานมากยิ่งขึ้น

4.3.3 **การซ่อมแซมรักษา (Repairing)** หมายถึง การดำเนินการใด ๆ ต่อทรัพยากรธรรมชาติที่ขาดหายไปหรือเสื่อมโทรมลงจากการใช้ประโยชน์ โดยที่ทรัพยากรนั้น ยังคงสามารถรักษาหรือซ่อมแซมตัวเองให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ในเวลาไม่นานนัก

4.3.4 **การฟื้นฟู (Rehabilitation)** มีลักษณะการดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ คล้ายกับการซ่อมแซมและรักษา แตกต่างกันในความหนักเบาของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายไป

4.3.5 **การพัฒนา (Development)** หมายถึง การทำให้ผลิตผลส่วนที่เพิ่มพูนที่จะ นำมาใช้มีมากขึ้นกว่าเดิม ต้องมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน

4.3.6 **การป้องกัน (Prevention)** มีการป้องกันในเชิงนามธรรม เช่น การใช้กฎหมาย การให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ มีจิตสำนึก จนกระทั่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม เช่น การล้อมรั้ว สร้างขอบเขต

4.3.7 **การสงวน (Reservation)**

- 1) การสงวนโดยพื้นที่ เช่น การเก็บรักษาทรัพยากรป่าไม้ไว้ในรูปแบบของพื้นที่คุ้มครองที่มีความหลากหลาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เป็นต้น

2) การสงวนโดยชนิด เช่น การกำหนดชนิดพันธุ์สัตว์ป่าสงวน ที่ห้ามไม่ให้กระทำการใดๆ อันเป็นการลดปริมาณของสัตว์ป่า

4.3.8 การแบ่งเขต (Zoning) การแบ่งเขตพื้นที่ทำให้ทราบว่าทรัพยากรส่วนใดเป็นส่วนต้นทุน ส่วนเพิ่มพูน และส่วนใดต้องทำการฟื้นฟู ทรัพยากรที่ได้รับการแบ่งเขตก็สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

4.4 การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว แนวคิดในเรื่องการอนุรักษ์กับแหล่งท่องเที่ยวนี้หมายความว่ามิใช่การห้ามมิให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว แต่การที่นักท่องเที่ยวเข้าไปในเขตดังกล่าวต้องไม่ทำลายแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์และการท่องเที่ยวจึงทำคู่กันไปได้ (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2537 อ้างถึงใน หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์, 2545: 10)

4.4.1 การถนอมและรักษา เพื่อรักษาทั้งปริมาณและคุณภาพก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น การนำแร่เหล็กไปผสมกับแร่อื่นเพื่อใช้งานในลักษณะต่างๆ สามารถยืดอายุการใช้งานจากแร่เหล็กโดยตรงได้ การรักษาป่าไม้ที่มีอยู่ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม

4.4.2 การบูรณะฟื้นฟู เป็นการช่วยเหลือและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ได้รับความเสียหาย ให้มีสภาพเหมือนเดิมหรือเทียบเท่าของเดิม ซึ่งกระทำได้กับทรัพยากร ดิน น้ำ ป่าไม้ และทุ่งหญ้า สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ประเพณี ในการบูรณะฟื้นฟูต้องคำนึงถึงสมมูลธรรมชาติของทรัพยากรอื่นด้วย เพราะการเพิ่มทรัพยากรอย่างหนึ่ง อาจมีผลเสียต่อทรัพยากรอย่างอื่นได้

4.4.3 การลดปริมาณของเสีย เพื่อลดปริมาณใช้ทรัพยากรและลดปัญหาสิ่งแวดล้อม กระทำได้ด้วยวิธี 7R คือ Recycle Reuse Reclaim Recover Repair Reduce และ Reject

4.4.4 การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งาน ทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมบางประเภทที่มีคุณสมบัติที่สามารถนำมาดัดแปลงโดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง

4.4.5 การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทน ทรัพยากรที่มีขีดจำกัดและหมดเปลืองไปเนื่องจากการบูรณะไม่ได้และมีราคาแพง ควรจะหาทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ และราคาถูกลงกว่า ได้แก่ การนำพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้เพื่อให้เกิดพลังงานต่างๆ ในประเทศที่ขาดแคลนพลังงานเชื้อเพลิง เป็นการอนุรักษ์ป่าไม้ แร่ธาตุให้มีอายุการใช้งานได้นานยิ่งขึ้น

4.4.6 การค้นหาสำรวจทรัพยากร เป็นการสำรวจค้นหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมากมายมาใช้เพิ่มเติมให้เกิดประโยชน์แก่มนุษย์

4.5 การอนุรักษ์สถานที่นันทนาการทางธรรมชาติโดยสรุปแล้วการอนุรักษ์สถานที่นันทนาการทางธรรมชาติ สามารถทำได้ดังนี้ (วิชัย เทียนน้อย,2533)

4.5.1 ป้องกันความเสียหาย ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสถานที่นันทนาการทางธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ไฟไหม้ และน้ำท่วม ซึ่งการป้องกันอาจกระทำได้เฉพาะบางกรณีโดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือดำเนินการ

4.5.2 ไม่ปรับปรุงสถานที่ให้มากนัก ในสถานที่นันทนาการทางธรรมชาติไม่ควรจะมีการปรับปรุงสถานที่ให้มากนักเพราะจะทำให้สภาพธรรมชาติที่มีอยู่ต้องสูญเสียไป เช่น การสร้างอาคาร บ้านพัก ร้านอาหาร ทางเดิน และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่นๆ ซึ่งไม่ควรจะสร้างขึ้นมากนัก ถ้าหากจำเป็นต้องสร้างควรออกแบบและใช้วัสดุให้ผสมผสานกลมกลืนกับธรรมชาติให้มากที่สุด

4.5.3 การรักษาความสะอาด การรักษาความสะอาดนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งนอกจากสถานที่นันทนาการจะจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้เก็บรักษาขยะมูลฝอยไว้อย่างพอเพียงแล้วยังต้องจัดเจ้าหน้าที่คอยเก็บกวาด และรักษาความสะอาดอย่างพอเพียงด้วย

4.5.4 การปฏิบัติตามข้อบังคับ ตามปกติแล้วในสถานที่นันทนาการทุกแห่งจะมีระเบียบข้อบังคับสำหรับผู้เข้าไปเยือนหรือใช้บริการ ดังนั้น ผู้ควบคุมดูแลจึงต้องสอดส่องตรวจตราให้ผู้เข้ามาใช้บริการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนอย่างจริงจังตามอำนาจหน้าที่ที่มี

4.5.5 จัดกำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ การจัดเจ้าหน้าที่ดูแลและรักษาสถานที่ให้เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวก ควบคุมดูแล และรักษาความปลอดภัย จะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำการผลักดันให้การอนุรักษ์สถานที่นันทนาการทางธรรมชาติ ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมขึ้นมา เพราะผู้ที่เดินทางเข้ามาพักผ่อนจะมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดการละเมิดกฎระเบียบขึ้น ทั้งโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และเจตนา

4.5.6 การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางเพื่อให้ประชาชนเข้าไปใช้บริการมากยิ่งขึ้น และเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยกันบำรุงรักษาสถานที่นันทนาการไว้

4.6 กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว

4.6.1 มัคคุเทศก์ มัคคุเทศก์จะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว และจะเป็นคนที่มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวมากที่สุดคนหนึ่ง มัคคุเทศก์มีบทบาทที่สำคัญในการที่จะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ดังต่อไปนี้

1) การให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ในระหว่างการนำนักท่องเที่ยวออกไปยังที่ต่างๆ มักคุเทศก์ควรแจ้แจ้งข้อมูลต่างๆ และทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะข้อห้ามข้อควรปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติตัวเมื่อเข้าไปท่องเที่ยวยังเขตอุทยานแห่งชาติ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บหัดต้นไม้ ดอกไม้ การระวางที่จะเหยียบย่ำลงบนกล้าไม้ การทิ้งก้นบุหรี่และขยะเรื้อยราด การกางเต็นท์พักแรมในที่ๆ กำหนด การส่งเสียงดังทำลายบรรยากาศอันเงียบสงบ และรบกวนสัตว์ป่า ฯลฯ

2) การสอดส่องดูแลพฤติกรรม และดักเตือนอย่างละมุนละม่อมเมื่อนักท่องเที่ยวปฏิบัติตนไม่เหมาะสม มักคุเทศน์ทุกท่านควรระลึกไว้เสมอว่าทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้นคือแหล่งทำมาหากินเป็นต้นทุน หรือทรัพย์สินอันมีค่าของตน การปล่อยให้นักท่องเที่ยวทำลายย่อมเป็การตัดหนทางหรืออนาคตในการประกอบอาชีพของตน จึงไม่ควรเพิกเฉยหรือเห็นว่าไม่ใช่หน้าที่ มักคุเทศก์ควรทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้และดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ

3) ไม่แนะนำให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมที่มีส่วนทำลายธรรมชาติ เช่น การซื้อของที่ทำจากชิ้นส่วนของสัตว์ป่า เช่น เครื่องประดับจากงาช้าง ขนนกยูง หรือการบริโภคพิศดารชิ้นส่วนหรืออวัยวะสัตว์ป่า เช่น ดีหมี สมอลิง เนื้องู ฯลฯ การแกะสลัก วาดรูปหรือซื้อลงบนต้นไม้ พนังถ้ำ การเก็บสิ่งของ เช่น หิน ไปเป็นที่ระลึก

4.6.2 เจ้าของท้องที่ หรือเจ้าของบ้าน ซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งด้านดีและด้านลบ เมื่อใดที่สามารถรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติให้อยู่ในสภาพที่สมดุลแล้ว เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวในท้องที่นั้น คนในท้องถิ่นย่อมได้รับผลดีในเชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเจ้าของท้องที่อาจหมายถึง 2 กลุ่ม ได้แก่

1) รัฐบาล มีหน้าที่โดยตรงในการจัดระบบใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เป็นระเบียบ ไม่ปล่อยให้กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใช้ประโยชน์จนเกิดภาวะสูญสิ้น เสียความสมดุล รัฐบาลจะต้องกำหนดรูปแบบ กติกา ให้ทุกคนถือปฏิบัติ สนับสนุนงานด้านงบประมาณ และบุคลากรในการอนุรักษ์ งานด้านการอนุรักษ์จึงจะประสบความสำเร็จ

2) คนในท้องถิ่น เป็นผู้ใกล้ชิดซิด สัมผัสโดยตรงกับนักท่องเที่ยว จึงจะต้องทำหน้าที่คอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว หากเห็นสิ่งใดผิดปกติ จำต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าไปจัดการแก้ไข นอกจากนี้คนในท้องถิ่นยังต้องช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยการช่วยปลูกต้นไม้ งดตัดไม้ทำลายป่า ช่วยดูแลรักษาความสะอาดของสถานที่ เป็นต้น

4.6.3 นักท่องเที่ยว ในฐานะของนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสม ในระหว่างการเดินทาง ทำตามเงื่อนไขและกติกาของท้องที่ๆ เป็นแหล่งท่องเที่ยว และพฤติกรรมที่เป็นสิ่งที่ควรควรงดเว้นอย่างเด็ดขาด ได้แก่

- 1) การขีดเขียนหรือสลักชื่อลงบนผนังถ้ำ หรือก้อนหินตามรายทาง
- 2) การเก็บ หัก เคาะ โยก สิ่งของตามโบราณสถาน หรือปะการัง
- 3) การทำร้าย ฆาตกรรมสัตว์
- 4) การเหยียบย่ำบนต้นไม้ หรือเดินออกนอกเส้นทางที่จัดไว้ให้
- 5) การขับรถลงไปบนหาดทราย ทุ่งหญ้า ดงไม้ดอก
- 6) การก่อมลพิษนอกบริเวณที่กำหนด
- 7) การเก็บและซื้อดอกไม้ป่า
- 8) การตั้งเต็นท์นอกพื้นที่ๆ กำหนด
- 9) การทิ้งขยะไม่เป็นที่
- 10) การส่งเสียงดัง

4.6.4 นักลงทุน การที่จะเข้าไปลงทุนในพื้นที่ใด นักลงทุนควรคำนึงถึงการลงทุนที่ไม่ส่งผลเสียต่อสภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การมุ่งหวังด้กตวงผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นโดยยอมเป็นการตัดอนาคตของตนเอง เพราะเมื่อสภาพสิ่งแวดล้อมหมดสิ้นความสวยงาม สูญเสียความสมดุลแล้ว นักท่องเที่ยวก็จะเปลี่ยนสถานที่ไป และนอกจากนี้บางครั้งอาจก่อให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับคนในท้องถิ่น ซึ่งจะสะท้อนผลกระทบด้านลบกลับมาสู่ธุรกิจของคุณ

4.7 มาตรการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สภาวะแวดล้อม (สมชาย หิรัญกิจ, 2528 อ้างถึงใน หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์, 2545: 17)

4.7.1 การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมีอยู่จำนวนมากที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว แต่งบประมาณและกำลังคนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีอยู่จำกัด จึงต้องดำเนินการศึกษาและวางแผนตามลำดับสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นขั้นตอน อันประกอบด้วย การสำรวจเบื้องต้น การจัดทำแผนหลัก และการศึกษาความเหมาะสมในการลงทุนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงผลตอบแทนในแง่เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

4.7.2 มาตรการทางกฎหมาย การดำเนินการตามกฎหมายเป็นวิถีทางควบคุมความเสียหายของสิ่งแวดล้อมได้วิธีหนึ่ง เป็นสิ่งที่รัฐแสดงเจตจำนงแน่วแน่ที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาล้างแวดล้อม

4.7.3 การฝึกอบรม การศึกษา และการประชาสัมพันธ์ การเตรียมการฝึก

บุคลากรประเภทที่มีความรู้ความสามารถหลายสาขาด้วยกัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมอันเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว วิธีการผลิตบุคลากรนั้น กระทำได้ โดยการให้การศึกษ การอบรมแก่เจ้าหน้าที่และประชาชน ทั้งนี้ควรกระทำโดยรูปแบบที่ต่อเนื่องกัน และให้มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและเรื่องราวในวงการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.7.4 การวิจัยและติดตามผล กระบวนการวางแผนพัฒนา จะเป็นกระบวนการ

ต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด มีการเตรียมโครงการ วางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และมีการศึกษาข้อมูลย้อนกลับ ว่าประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไรมากน้อยเพียงไร ดังนั้นในการวางแผนการท่องเที่ยวแหล่งต่างๆ หรือการดำเนินโครงการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ได้มีการผนวกเรื่องการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปด้วยเสมอ เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นจะได้รับผลได้ผลเสียคุ้มค่าต่อการดำเนินการหรือไม่

4.7.5 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นวิธีการที่มีระบบ ที่จะช่วยให้

ผู้บริหารพิจารณาได้ว่าผลเสียที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงไร ดังนั้นในการวางแผนการท่องเที่ยวแหล่งต่างๆ หรือการดำเนินโครงการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ได้มีการผนวกเรื่องการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปด้วยเสมอ เพื่อให้ทราบว่า การดำเนินงานนั้นจะได้รับผลได้ผลเสียคุ้มค่าต่อการดำเนินการหรือไม่

5. ธรรมชาติวิทยาและปัญหาของแหล่งนันทนาการประเภทน้ำตก

5.1 ธรรมชาติวิทยาของน้ำตก

น้ำตกเป็นทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทหนึ่ง ซึ่งเกิดจากธารน้ำที่ไหลผ่านภูมิประเทศที่มีความลาดชัน ทำให้น้ำไหลตกลงมาจากที่สูงหรือไหลลดหลั่นกันลงมาเป็นชั้นๆ น้ำตกที่พบเห็นทั่วไปในพื้นที่ธรรมชาติมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

- น้ำตก (Falls) เป็นน้ำตกที่มีความชันมากหรือเป็นแนวตั้งมีความต่างระหว่างต้นน้ำกับปลายน้ำตก ทำให้น้ำที่ไหลลงมามีลักษณะโจนลงมา

- แก่ง (Rapids) เป็นน้ำตกที่มีลักษณะเป็นแก่งหิน มีความลาดชันไม่มากนัก มีลักษณะการไหลของน้ำลดหลั่นเป็นชั้นๆ ลงมา มีความต่างระดับระหว่างต้นน้ำกับปลายน้ำตกไม่มากนัก

นอกจากน้ำตกจะมีความสำคัญทางด้านนิเวศวิทยา กล่าวคือ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ก่อความชุ่มชื้นให้กับสิ่งแวดล้อม เพิ่มออกซิเจนให้กับน้ำ และเป็นประโยชน์ทางการศึกษาวิจัยแล้ว ด้วยลักษณะทางธรรมชาติของน้ำตกที่น่าสนใจ จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจแก่ผู้พบเห็นและมีศักยภาพเพียงพอสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยน้ำตกบางแห่งมีลักษณะผสมผสานระหว่าง 2 ลักษณะดังกล่าวข้างต้น (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527; นภวรรณ ฐานะกาญจน์ และคณะ, 2548; นิทัศน์ นุ่นสง, 2549)

จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนแหล่งนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทน้ำตกที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทยไว้ พบว่า มีแหล่งนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทน้ำตก ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 243 แห่ง, 105 แห่ง, 133 แห่ง และ 158 แห่ง ตามลำดับ (นภวรรณ ฐานะกาญจน์ และคณะ, 2548)

5.2 ปัญหาของแหล่งนันทนาการประเภทน้ำตก จากสภาพของแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกโดยภาพรวมพบว่า การท่องเที่ยวในประเศไทยมีปัญหา ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 อ้างถึงใน รัชนิกร ชูเชิด, 2546: 8)

5.2.1 ปัญหาด้านนโยบายการจัดการและหลักการพัฒนา

5.2.2 ปัญหาด้านสภาพทางกายภาพ ได้แก่

- 1) ปัญหาด้านการแบ่งเขต
- 2) ปัญหาการวางตำแหน่งของส่วนบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

ต่าง ๆ

- 3) ปัญหาการจัดบริเวณเพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว

- 4) ปัญหาเรื่องจำนวนและมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวก

- 5) ปัญหาเรื่องความสกปรกบริเวณน้ำตก

5.2.3 ปัญหาเนื่องจากนักท่องเที่ยว

- 1) ปัญหาด้านปริมาณนักท่องเที่ยว
- 2) ปัญหาด้านความรู้และความเข้าใจของนักท่องเที่ยว
- 3) ปัญหาเรื่องพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

5.2.4 ปัญหาด้านสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยว

5.2.5 ปัญหาด้านสภาพทางธรณีวิทยาของน้ำตกและสภาพพื้นที่

5.2.6 ปัญหาด้านปริมาณของน้ำ

5.2.7 ปัญหาด้านอื่นๆ เช่น ร้านค้าบริเวณนั้นขายของที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งควรขายผลิตภัณฑ์

น้ำตกในธรรมชาตินอกจากจะมีความสำคัญมากในด้านนิเวศวิทยา โดยเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร เป็นแหล่งน้ำ แหล่งอาหาร และแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตนานาชนิด ยังมีความสำคัญในด้านเป็นแหล่งให้ความรู้ทางด้านธรรมชาติวิทยาแก่นักท่องเที่ยว ทั้งในด้านป่าไม้ สัตว์ป่าทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ นอกจากนี้ในประเทศไทยมีน้ำตกเป็นจำนวนมาก และมีการกระจายตัวในภาคต่างๆ ทำให้น้ำตกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งในท้องถิ่นและภูมิภาคอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตกในปัจจุบันยังมีปัญหาอยู่มาก ทั้งปัญหาด้านนโยบายการจัดการและหลักการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาสภาพทางกายภาพปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านสภาพทางธรณีวิทยาของน้ำตกและสภาพพื้นที่ และปัญหาด้านปริมาณของน้ำ โดยสรุปได้ดังนี้ (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, 2527 อ้างถึงใน แสงสรรค์ ภูมิสถาน, 2546: 9-10)

ปัญหาด้านนโยบายการจัดการและหลักการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในน้ำตกหลายแห่ง เนื่องจากการขาดนโยบายที่ชัดเจน รวมทั้งหลักการพัฒนา ซึ่งทำให้สภาพตามธรรมชาติถูกทำลายไปมาก รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมามากมายปัญหาด้านสภาพทางกายภาพ ซึ่งได้แก่ ปัญหาด้านการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ที่ยังไม่ชัดเจน ทำให้การใช้พื้นที่สับสน กิจกรรมที่เกิดขึ้นกระจัดกระจาย ก่อให้เกิดปัญหาการทำลายสภาพธรรมชาติดั้งเดิม และก่อให้เกิดการรบกวนกันระหว่างนักท่องเที่ยว รวมไปถึงปัญหาด้านการจัดวางตำแหน่งของส่วนบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการใช้ประโยชน์และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดบริเวณเพื่อรองรับกิจกรรมของนักท่องเที่ยว ปัญหาเรื่องจำนวนและมาตรฐานของสิ่งอำนวยความสะดวก และปัญหาความสกปรกบริเวณน้ำตก ปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ปัญหาด้านปริมาณของนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณมากในช่วงฤดูการท่องเที่ยว นำไปสู่ปัญหาความแออัดที่จะไปทำลายสภาพธรรมชาติ ปัญหาความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกฎระเบียบและการปฏิบัติตนในแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาด้านสวัสดิภาพของนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากโจรสลัดและจากลักษณะทางธรณีวิทยาและสภาพพื้นที่ ปัญหาด้านปริมาณของน้ำ ซึ่งมีปัญหาด้านความไม่สม่ำเสมอของปริมาณน้ำของน้ำตก หรือมีน้ำเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น รวมทั้งปัญหาการสงวนรักษาต้นน้ำลำธารของน้ำตก และการทำลายป่าบริเวณต้นน้ำลำธาร

อาจกล่าวได้ว่า ประเด็นปัญหาในการจัดการแหล่งนันทนาการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทน้ำตก มีอยู่โดยสรุป 6 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่ ด้านการจัดการพื้นที่ สภาพทางกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ด้านการให้บริการความรู้ ป้ายเตือน/ป้ายสื่อความหมาย ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ด้านผู้มาเยือน และด้านสวัสดิภาพของผู้มาเยือน

6. นำตกโตนงาช้าง

6.1 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้างและ ที่ตั้งนำตกโตนงาช้าง

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หมายถึง พื้นที่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า โดยปลอดภัย เพื่อว่าสัตว์ป่าในพื้นที่ดังกล่าวจะได้มีโอกาสสืบพันธุ์และขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ ได้มากขึ้น ทำให้สัตว์ป่าบางส่วนได้มีโอกาสกระจายจำนวนออกไปในท้องที่แหล่งอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

การกำหนดให้มีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าขึ้นสืบเนื่องมาจากการที่สัตว์ป่าจะสามารถดำรงชีพและสืบเชื้อสายต่อไปได้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร แหล่งหลบภัย ป่าไม้เป็นแหล่งกำเนิดปัจจัยดังกล่าว ซึ่งคุณยิ่งจะเพิ่มพูนความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อสัตว์ป่า เมื่อป่าไม้ถูกทำลายลงสัตว์ป่าก็ต้องต่อสู้กันเพื่อแย่งแหล่งน้ำ แหล่งอาหารที่มีจำกัด ทำให้สัตว์ป่ามีสุขภาพอ่อนแอและล้มตายไปมาก ขณะเดียวกับมนุษย์มีการพัฒนาอาวุธปืนและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้สำหรับการล่าสัตว์ป่าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เหล่านี้เป็นสาเหตุให้สัตว์ป่าถูกทำลายไปได้โดยง่าย ทำให้สัตว์ป่าบางชนิดปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว จนบางชนิดเกือบสูญพันธุ์หรือบางชนิดก็ได้สูญพันธุ์ไปแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการพยายามสงวนและรักษาป่าไม้ไว้ เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ในรูปแบบของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง เดิมเคยเป็นพื้นที่ที่ถูกปิดกั้นเนื่องจากการผันสวนทางการเมือง ทำให้เกิดการต่อสู้อะหว่างลัทธิขั้วขึ้นมาจนทำให้ไม่สามารถเข้าสู่พื้นที่ได้เป็นเวลานานจนกระทั่งปี พ.ศ. 2519 กรมป่าไม้โดยกองอนุรักษ์สัตว์ป่าได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาสำรวจ ซึ่งผลการสำรวจพิจารณาแล้วเห็นว่าป่าโตนงาช้างเป็นป่าผืนใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด ทั้งยังเป็นป่าต้นน้ำลำธารหลายสายที่หล่อเลี้ยงพื้นที่ราบลุ่มทะเลสาบสงขลาและพื้นที่ใกล้เคียง ดังนั้น เพื่อควบคุมดูแลรักษาธรรมชาติด้านสัตว์ป่า ป่าไม้ แหล่งน้ำ แหล่งอาหาร ตลอดจนสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันมีความสำคัญของสัตว์ป่า กรมป่าไม้โดยกองอนุรักษ์สัตว์ป่า เมื่อปี พ.ศ. 2521 ได้มีการประกาศจัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกา

กำหนดบริเวณที่ดินป่าโตนงาช้าง ในท้องที่ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ ตำบลลุดง ตำบลทุ่งคำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาและตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ณ วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2521 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 95 ตอนที่ 71 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2521 และต่อมาในปี พ.ศ. 2529 ได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เพิกถอนพื้นที่บางส่วนของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ในท้องที่ ตำบลเขาพระ ให้กับองค์การโทรศัพท์เพื่อก่อสร้างระบบโทรศัพท์ทางไกล เนื้อที่ 28.62 ไร่ เหลือพื้นที่เขตฯ ประมาณ 113,721.38 ไร่ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 103 ตอนที่ 235 ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2529 (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2554)

น้ำตกโตนงาช้าง อยู่ในบริเวณที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ท้องที่ตำบลทุ่งคำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พิกัด UTM 768001E 767864N อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) ,2554) น้ำตกโตนงาช้างเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ ประกอบด้วยน้ำตกไหลลดหลั่นกันลงมาถึง 7 ชั้น แต่ละชั้นมีความสวยงามแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นที่ 3 คือน้ำตกชั้นที่ชื่อว่า โตนงาช้าง คำว่า “โตน” ในภาษาท้องถิ่นภาคใต้ หมายถึง น้ำตก ในชั้นนี้จึงหมายถึงน้ำตกงาช้าง ด้วยลักษณะธารน้ำขนาดใหญ่ ไหลลงมาจากผาสูง 2 ด้าน มองเห็นน้ำตกคล้ายงาช้างสีขาวจึงเป็นชื่อของน้ำตก และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งนี้ด้วย การมาเที่ยวชมน้ำตกโตนงาช้างเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากประชาชนมาก เพราะสามารถเดินทางมาได้สะดวก ระยะทางจากตัวอำเภอหาดใหญ่ถึงน้ำตกโตนงาช้าง 26 กิโลเมตร เริ่มจากหาดใหญ่ไปทางถนนเพชรเกษม ถึงกิโลเมตรที่ 13 บ้านหุแร่ มีเส้นทางเข้าน้ำตกโตนงาช้างเป็นระยะทาง 13 กิโลเมตร ซึ่งน้ำตกที่รวมกันเป็นน้ำตกโตนงาช้างประกอบด้วยน้ำตกทั้งหมด 7 ชั้น ดังนี้

- ชั้นที่ 1 โตนบ้า เป็นที่ตั้งของที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง
- ชั้นที่ 2 โตนปลิว ระยะทาง 200 เมตร จากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

โตนงาช้าง

- ชั้นที่ 3 โตนงาช้าง ระยะทาง 450 เมตรจากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

โตนงาช้าง

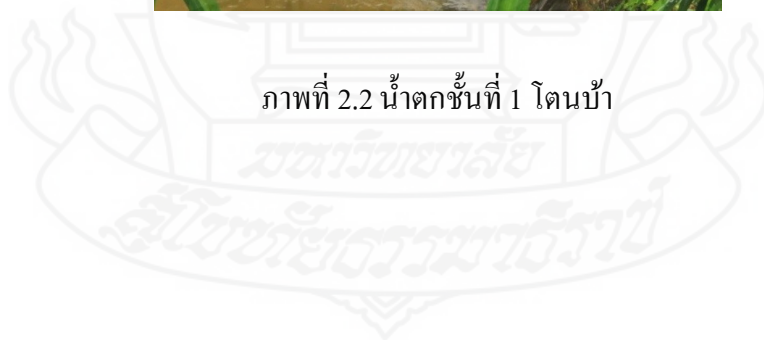
- ชั้นที่ 4 โตนดำ ระยะทาง 700 เมตร จากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง
- ชั้นที่ 5 โตนน้ำปล่อย ระยะทาง 1,050 เมตร จากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

โตนงาช้าง

- ชั้นที่ 6 โตนถ้ำยี่คอยบ่อ ระยะทาง 1,300 เมตร จากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง
- ชั้นที่ 7 โตนเสม็ดชุน ระยะทาง 1,550 เมตร จากที่ทำการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง

ภาพที่ 2.2 น้ำตกชั้นที่ 1 โตนบ้ำ

ภาพที่ 2.3 น้ำตกชั้นที่ 2 โตนปลิว

ภาพที่ 2.4 น้ำตกชั้นที่ 3 โตนงาช้าง

ภาพที่ 2.5 น้ำตกชั้นที่ 4 โตนดำ

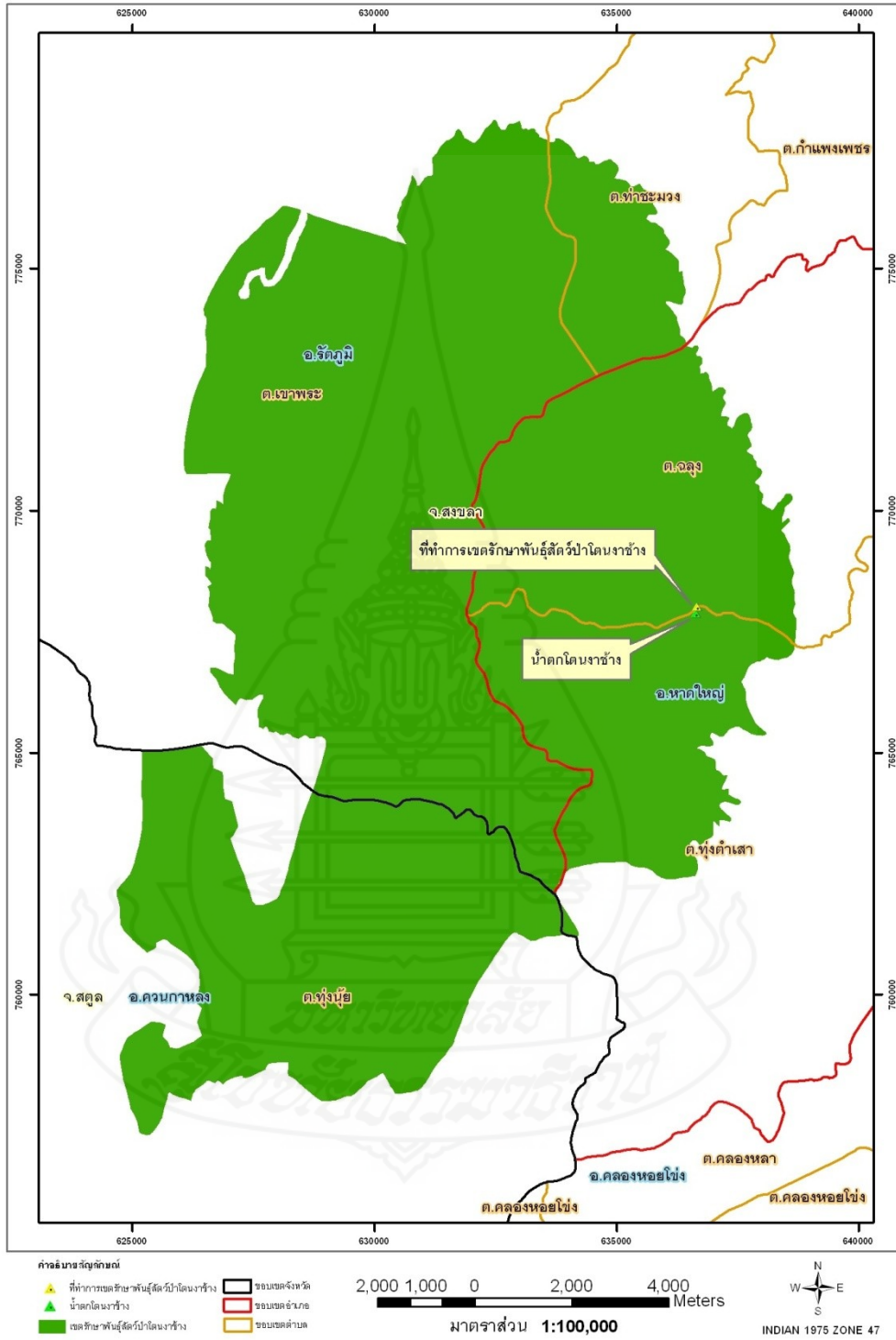
ภาพที่ 2.6 น้ำตกชั้นที่ 5 โตนน้ำปล่อย

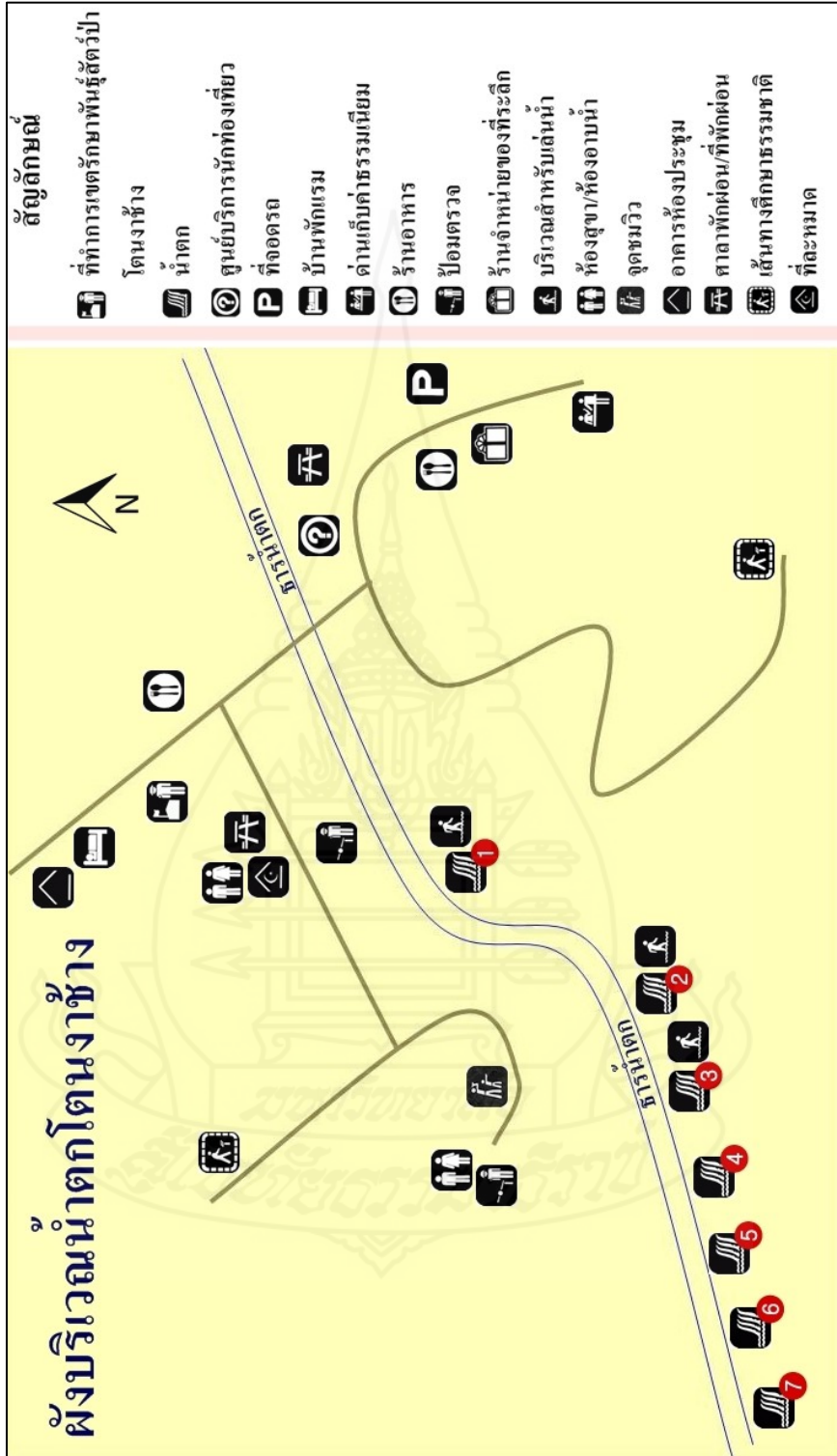
ภาพที่ 2.7 น้ำตกชั้นที่ 6 โตนถายีคอยบ่อ

ภาพที่ 2.8 น้ำตกชั้นที่ 7 โตนเสม็ดชุน

ภาพที่ 2.9 แผนที่แสดงที่ตั้งและแนวเขตเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าน้ำตกโดนงช้าง
ที่มา: สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) (2554)

ภาพที่ 2.10 ผังบริเวณน้ำตกโตนงาช้าง

6.2 ข้อมูลด้านกายภาพ

6.2.1 ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงชัน จากลักษณะพื้นที่ที่สลับซับซ้อนลดหลั่นของพื้นที่ทำให้เกิดสภาพน้ำตกที่สวยงาม และลักษณะภูมิประเทศประกอบกับสภาพป่าที่อุดมสมบูรณ์ปกคลุมพื้นที่ทำให้น้ำตกโดนเงาข้างเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา

6.2.2 ธรณีวิทยา ลักษณะทางธรณีวิทยาบริเวณน้ำตกโดนเงาข้าง หมวดหินเขาพระ หมวดหินนี้ประกอบด้วย หินโคลน หินดินดาน หินทรายแป้ง สีเทาแกมเขียว สีเทาเข้ม และสีเทาแกมน้ำตาล การวางตัวเป็นชั้นบางถึงหนาและการวางชั้นแบบเรียงขนาด มีลักษณะโครงสร้างคลื่นไถล หินโคลนเนื้อปนกรวด สีเทาถึงสีเทาแกมเขียว หินทรายเนื้อปนกรวดสีเทาเข้มเป็นชั้นหนาปานกลางถึงหนามาก เม็ดกรวดประกอบด้วยแร่ควอตซ์ และหินควอร์ตไซต์ หินแกรนิตแกมสีเทาแกมเขียว แสดงชั้นหนาปานกลาง ขนาดเม็ดตะกอนละเอียดถึงหยาบ รูปร่างค่อนข้างเป็นเหลี่ยม การคัดขนาดไม่ดี (คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2554)

6.2.3 ปฐพีวิทยา ดินในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนเงาข้างประกอบไปด้วยดิน 2 ชนิดหลัก ได้แก่ หน่วยสัมพันธ์ของดินชุดระนอง/ดินชุดพะโต๊ะ/ดินชุดทุ่งหว้า เป็นหน่วยดินที่รวมกันอยู่ โดยเกิดขึ้นในภูมิประเทศที่ติดต่อกันไม่สามารถแยกขอบเขตของดิน และอีกชนิดได้แก่ ที่ลาดเชิงซ้อน ดินแต่ละชุดมีลักษณะ ดังนี้

1) ดินชุดระนอง จัดอยู่ใน greatsoilgroup:Red Yellow Podzoiic Soils เป็นดินที่เกิดจากการผุพังสลายตัวของวัตถุดกค้ำหินดินดานเชิงเขาของพวกหินทราย และหินควอร์ตไซต์ บนที่ลาดเชิงเขามีความลาดชัน 6-20 เปอร์เซ็นต์ เป็นดินดินมีการระบายน้ำดี ความสามารถในการให้น้ำซึมผ่านได้ปานกลางดินชุดนี้ไม่มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจทั่วไปทั้งนี้เนื่องจากดินมีข้อจำกัดที่จำกัด การเจริญเติบโตของพืชในระดับรุนแรง 2 ชนิด คือ บริเวณผิวหน้าดินช่วงชั้นความลึก 0-25 เซนติเมตร จากผิวหน้าดินมีชั้นวัตถุที่อัดตัวแน่นพวกหินดินดานเชิงเขา หินทรายและหินควอร์ตไซต์ซึ่งยากต่อการซอนไชของรากพืช และมีปริมาณก้อนหินมากกว่า 75 % โดยปริมาตร นอกจากนั้นยังมีการระบายน้ำที่มากเกินไป

2) ดินชุดพะโต๊ะ จัดอยู่ใน greatsoilgroup:Red Yellow Podzoiic soils เป็นดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินดินดานเชิงเขาหรือวัตถุดกค้ำของหินทรายและหินควอร์ตไซต์ บนที่ลาดเชิงเขาหรือเนินเขาที่ถูกกัดกร่อน สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นให้น้ำซึมผ่านได้เร็ว ทั้งนี้ดินชุดนี้เป็นดินที่มีข้อจำกัดในการจำกัดการเจริญเติบโตของพืชในระดับปานกลาง 1 ชนิด ได้แก่ การระบายน้ำที่ค่อนข้างมากและมีข้อจำกัดที่จำกัดการเจริญเติบโต 2 ชนิด คือ ดินที่มีความลาดเทค่อนข้างสูงซึ่งจะง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายและชั้นวัตถุที่อัดตัวแน่น พวกหินดินดาน หินทราย

หินควอร์ตไซต์ ในช่วงความลึก 75-100 เซนติเมตร จากผิวหน้าดิน ซึ่งยากต่อการซบซึมน้ำของรากพืช

3) ดินชุดทุ่งหญ้า จัดอยู่ใน greatsoil group: Gray Podzolic soils เป็นดินที่เกิดจากวัตถุเคลื่อนย้าย พวกหินแกรนิตบนที่ลาดเชิงเขาสภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนชันเล็กน้อย มีความลาดชัน 3-7 % เป็นดินลึกถึงลึกมากมีการระบายน้ำดี ดินมีความสามารถในการให้น้ำซึมผ่านได้เร็วดินชุดนี้มีขีดคั่นที่จำกัดความเจริญเติบโตของพืชในระดับปานกลาง 1 ชนิด คือดินชนิดนี้มีการระบายน้ำค่อนข้างมาก ทำให้ดินนี้มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพาราปาล์ม น้ำมัน โกโก้ กล้วย ฝรั่ง ชมพู่ มังคุด และมะพร้าว มีความเหมาะสมเพียงเล็กน้อยสำหรับการปลูก ขนุน พุริณ กระท้อน ส้ม กาแฟ สับปะรด มะม่วงหิมพานต์ และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

4) ดินที่ลาดเชิงชัน ประกอบด้วยภูเขาและเทือกเขาซึ่งมีความลาดชันของพื้นที่มากกว่า 30 % ดินเกิดจากการสลายตัวของหินหลายชนิดปนกันมีทั้งดินลึกและดินตื้นบางแห่งมีก้อนกรวดปะปนอยู่ในเนื้อดิน ดินนี้ใช้ประโยชน์สำหรับการปลูกป่าไม้

6.3 ลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมที่พัดผ่านเด่นชัดคือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพาเอาความชื้นมาจากทะเลชายฝั่งอันดามันทำให้มีฝนตกชุกและอากาศชุ่มชื้น และยังได้รับผลกระทบจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดเอาความหนาวเย็นและไอน้ำจากอ่าวไทยมาสู่พื้นที่

6.3.1 ฤดูกาล ฤดูกาลของพื้นที่ที่ชัดเจน 2 ฤดูกาล ได้แก่ฤดูฝนซึ่งอยู่ในระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม โดยเฉพาะเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคมจะเป็นช่วงที่มีฝนตกชุกที่สุด ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน

6.3.2 อุณหภูมิ อุณหภูมิของพื้นที่โดยรวมแต่ละเดือนของรอบปีมีค่าค่อนข้างสูง อุณหภูมิในแต่ละเดือนของรอบปีคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ทั้งนี้อาจมาจากอิทธิพลของความชื้นในพื้นที่ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 22.85 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 32.3 องศาเซลเซียส (กรมอุตุนิยมวิทยา 2554)

6.3.3 ปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1614.8 มิลลิเมตรต่อปี สูงสุดในเดือนพฤศจิกายน ต่ำสุดในเดือนกุมภาพันธ์

6.3.4 ความชื้นสัมพัทธ์ ค่าความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีเท่ากับ 77-81% ในช่วงฤดูร้อนอากาศแห้งและร้อนอบอ้าว ค่าความชื้นสัมพัทธ์สูงสุดเฉลี่ยในเดือนตุลาคม เท่ากับ 94-97 % และค่าความชื้นสัมพัทธ์ต่ำสุดเฉลี่ยในเดือนกุมภาพันธ์ (กรมป่าไม้. (มปป.) อ้างถึงใน รัชนิกร ชูเชิด 2546: 23)

6.4 ข้อมูลด้านชีวภาพ น้ำตกโตนงาช้าง ปกคลุมด้วยป่าดิบชื้น พืชพรรณไม้

หลากหลายชนิดขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น มีเรือนยอดของไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ที่ขึ้นลดหลั่นกันเป็น 3 ระดับ ไม้ยืนต้นที่มีเรือนยอดสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 1 เป็นสังคมของไม้ยางมีความสูงจากเรือนยอดมากกว่า 30 เมตร ขึ้นไป เช่น ไข่เจียว ตะเคียนทอง ไม้ยืนต้นที่มีความสูงของระดับเรือนยอดรองลงมา คือ ความสูงระหว่าง 15-30 เมตร สะท้อน ส้านใหญ่ ไม้ยืนต้นชั้นรองลงมาเป็นลำดับที่ 3 มีเรือนยอดสูงตั้งแต่ 5 เมตร แต่ไม่เกิน 15 เมตร เช่น ยอป่า ชมพู่ น้ำ ข่อยหนาม เขียด พลับพลา และพืชในวงศ์ปาล์ม เช่น เต่าร้าง หมางาช้าง หมากพน และหมากเขียว เป็นต้น ไม้เถาเลื้อยที่สำคัญ คือ หวายชนิดต่างๆ เช่น หวายเล็ก หวายพน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีไม้เถาอีกหลายชนิด เช่น เมื่อย หรือ มะม่วง เตยย่าน ชงโคย่าน และคูดชนิดต่างๆ พืชชั้นล่างนอกจากลูกไม้ต่างๆ แล้วประกอบไปด้วย พรรณไม้พุ่ม และพืชล้มลุกหลายชนิด เช่น กะดังใบ พลองชนิดต่างๆ นกนอน และเข็มป่า พืชในวงศ์จิงช้า เช่น ปูดช้างหรือปูดใหญ่ กระชายป่าต่างๆ เปราะชนิดต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพืชในวงศ์บอนและเฟิร์นชนิดต่างๆ เช่น ว่านกิบเรด และเฟิร์นแผง หรือพ่อค้าตีเมีย (เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง, 2552)

6.5 ทรัพยากรสัตว์ป่า ในบริเวณน้ำตกโตนงาช้างจะพบ ลิง ชะนี และหมูป่าเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจทรัพยากรสัตว์ป่าในบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้างเพื่อใช้ประกอบในการจัดทำแผนแม่บทฯ ได้ทำการสำรวจสัตว์ป่า ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

6.5.1 สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม มี 85 ชนิด จาก 27 วงศ์ 10 อันดับ วงศ์กระรอกมีจำนวน 15 ชนิด รองลงมา ได้แก่ วงศ์ชะมด วงศ์ค้างคาวกินผลไม้ มีจำนวน 9 และ 8 ชนิด ตามลำดับ ค้างคาวมี 5 วงศ์ 18 ชนิด ในบรรดาค้างคาวกินผลไม้ประกอบไปด้วยค้างคาวขอบหูขาว 3 ชนิด ค้างคาวขอบหูดำ 1 ชนิด ค้างคาวหน้ายาว 1 ชนิด ค้างคาวเล็บกุด 1 ชนิด กระรอก 4 ชนิด กระรอกหางม้า 3 ชนิด พญากระรอกบิน 2 ชนิด สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนมขนาดใหญ่ที่ได้ถูกประกาศไว้ในบัญชีสัตว์สงวนตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ สมเสร็จ และเลียงผา นอกจากนี้สัตว์ที่เป็นสัตว์ป่าสงวนแล้วยังมีสัตว์ป่าชนิดที่หายากอีกหลายชนิด อาทิเช่น ช้างป่า ลิงกัง สัตว์ป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์จำนวน 13 ชนิด ได้แก่ ชะนีมือขาว กระรอกหางม้าใหญ่ ชะมดแปลงลายแถบ อีเห็นลายพาด เลือลายเมฆ เป็นต้น

6.5.2 สัตว์จำพวกนก สัตว์จำพวกนกที่สำรวจพบในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้างมีจำนวน 209 ชนิดใน 42 วงศ์ ส่วนใหญ่เป็นชนิดที่พบเห็นจากการสำรวจโดยตรง ในจำนวนนี้ นกในวงศ์นกปรอด วงศ์นกกระเจิบ และวงศ์นกกินปลี นกโพระดก พบจำนวน 8 ชนิด ส่วนวงศ์ที่พบจำนวน 7 ชนิด มี 2 วงศ์ ได้แก่ วงศ์นกยางเขินน้อย และวงศ์นกยางเขิน วงศ์ที่พบจำนวน 6 ชนิด มี 4 วงศ์ ได้แก่ วงศ์นกเหยี่ยว วงศ์นกกระเต็น วงศ์นกเงือก และวงศ์นกกาฝาก วงศ์ที่

พบนก 5 ชนิด มีจำนวน 3 วงศ์ ได้แก่ วงศ์นกแอ่น วงศ์นกขมิ้นน้อย และวงศ์นกแซงแซว วงศ์ที่พบ
นก 3 ชนิด มี 8 วงศ์ ได้แก่ วงศ์ไก่ป่า วงศ์นกเขา วงศ์นกหงส์หงส์นกขุนแผน วงศ์นกแสกวงศ์นกจาบค
วงศ์นกกา วงศ์นกกระทา วงศ์ที่พบนกสองชนิดมี 7 วงศ์ ได้แก่ วงศ์นกเด้าแล้ว วงศ์นกแอ่นฟ้า
วงศ์นกเด้าลม วงศ์นกอีเสือ วงศ์นกขมิ้น วงศ์นกขุนทอง และวงศ์นกนางแอ่น ส่วนวงศ์ที่พบนก
1 ชนิด มี 9 วงศ์ ได้แก่ วงศ์นกยาง วงศ์เหยี่ยวปีกแหลม วงศ์นกคุ้ม วงศ์นกปากกบ วงศ์นกตะขาบ
วงศ์นกเขี้ยวคราม วงศ์นกคิ้ว วงศ์นกไต่ไม้ และวงศ์นกแว่นตาขาว ในจำนวนที่สำรวจพบมีสภาพที่
ใกล้จะสูญพันธุ์อยู่ 4 ชนิด ได้แก่ ไก่ฟ้าหน้าเขียว นกเงือกหัวหงอก นกเงือกดำ และนกชนหิน

6.5.3 สัตว์เลื้อยคลาน มี 43 ชนิด ใน 10 วงศ์ กลุ่มตุ๊กแก กิ้งก่า และจิ้งเหลน
มีจำนวน 4 วงศ์ 20 ชนิด กลุ่มเต่าและตะพาบมีจำนวน 3 วงศ์ 8 ชนิด ส่วนกลุ่มงูต่างๆ มีจำนวน
4 วงศ์ 15 ชนิด

6.5.4 สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก มีจำนวน 18 ชนิด ใน 5 วงศ์ วงศ์ที่พบจำนวนชนิด
ที่มากที่สุดคือ วงศ์กบต่างๆ ซึ่งพบ 7 ชนิด โดยส่วนใหญ่อยู่ในสกุล Rana จำนวน 6 ชนิด วงศ์ที่มี
รองลงมาคือ วงศ์อื่นต่างๆ มีจำนวน 6 ชนิด วงศ์ที่มีรองลงไป ได้แก่ วงศ์คางคก 3 ชนิด วงศ์อึ่งกราย
และวงศ์ปลาโลกเก่า อย่างละ 1 ชนิด (สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า, 2554)

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชิตารัตน์ สุภาพ (2548) ได้ศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
ประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในอำเภอบางไทรส่วนมาก
มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับสูง และการทดสอบสมมติฐานพบว่าตัวแปร
ต่างๆ คือ อายุ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
สิ่งแวดล้อมและความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของความตระหนักใน
การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ไม่พบว่า เพศ และระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของ
ระดับในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประพล มลิณฑจินดา (2542) ได้ศึกษาความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิก
องค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า อายุ การศึกษา ตำแหน่ง อาชีพ การรับรู้
ข่าวสาร และความรู้ความเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อม มีผลต่อความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม
ส่วนเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์ในปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่มีผล
ต่อความตระหนัก และยังพบว่าความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ
และการรับรู้ข่าวสาร

หทัยรัตน์ วัฒนพุกษ์ (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติ มีผลต่อความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

นิตยา ภูแสนนาสาร (2538) ได้ศึกษาเรื่องความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และคณะที่ศึกษามีผลต่อระดับความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ส่วน เพศ ภูมิลำเนา ประสบการณ์ในปัญหาสิ่งแวดล้อม และความสนใจข่าวสารสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลต่อความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม

พิเชษฐ ตุ่มมล (2546) ได้ศึกษาความตระหนักของราษฎรต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำค้างคาวและวัดเขาช่องพรานจังหวัดราชบุรี พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความตระหนักของราษฎรต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแห่งนี้ ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้รวมของครัวเรือน และรายได้จากการให้บริการค้าขายสิ่งของให้กับนักท่องเที่ยว

ธวัชชัย ดวงวิไล (2551) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ วารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัย เพศ ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง มีอิทธิพลต่อความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของนักศึกษา

กฤษณา แสงเจริญ (2542) ได้ศึกษาความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเพชรบุรี มีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนทั้ง 4 ด้าน คือ การรักษาและป้องกันป่าชายเลนที่มีอยู่ เติบโตให้คงสภาพความสมดุลไว้ การปลูกและฟื้นฟูป่าชายเลนให้มากขึ้น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน การประชาสัมพันธ์และการร่วมมือแก้ปัญหาป่าชายเลน ระหว่างประชาชนในท้องถิ่นทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล และรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง และพบว่านักเรียนหญิง จะมีความตระหนักสูงกว่านักเรียนชาย และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีความตระหนักสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

วาสนา เดชกล้าหาญ (2540) ศึกษาความตระหนักถึงผลกระทบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่า ความตระหนักถึงผลกระทบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

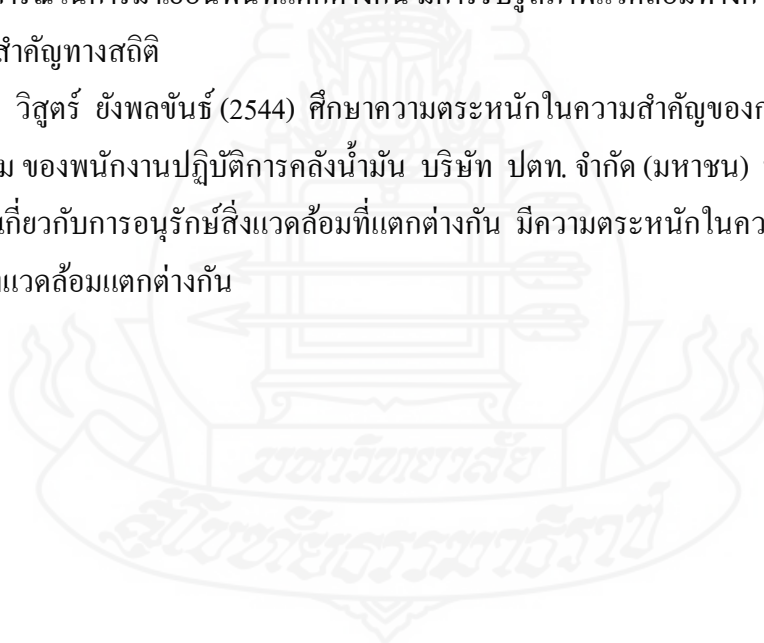
ของนักเรียนชั้นมัธยมที่ 3 ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกอยู่ในระดับสูง นักเรียนที่มีเพศ เขตที่อยู่อาศัย และอาชีพของผู้ปกครองแตกต่างกัน จะมีความตระหนักถึงผลกระทบ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมลทิพย์ ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2547) ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ พบว่า การเข้าร่วมมูลนิธิ สมาคม หรือกลุ่มที่เกี่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และกลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวไม่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวไทย ในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

กิจติยา นุ่นลอย (2552) ศึกษาทัศนคติของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บริเวณอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี พบว่า ราษฎรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิภารัตน์ สายประเสริฐ (2547) ศึกษาการรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการมาเยือนพื้นที่แตกต่างกัน มีการรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิสูตร ชังพลจันทร์ (2544) ศึกษาความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของพนักงานปฏิบัติการคลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา จากรายงานสถิติการใช้สถานที่ ผู้มาเยือนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้างที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธรรมชาติ ชมธรรมชาติและสัตว์ป่า ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนเฉลี่ย 13,821 คนต่อเดือน (สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา), 2554)

1.2 การกำหนดขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างประชากร มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane, 1973) และได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างคำนวณได้ตามสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

กำหนดให้ n = ขนาดตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง กำหนดให้เท่ากับ 0.05

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้น ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{13,821}{1 + 13,821(0.05)^2} \\ &= 388.78 \end{aligned}$$

จากการคำนวณตามสูตรจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 389 คน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบผสมทั้งปลายปิด และปลายเปิด โดยการรวบรวมข้อมูลจากบทความ เอกสาร ตำรา งานวิจัยและเอกสารอื่นๆ เกี่ยวกับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ นำเนื้อหาที่ได้มาประยุกต์เป็นคำถาม และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบ และเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข

แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตัวแปรที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล รูปแบบและลักษณะการมาเยือน แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ให้เลือกตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ ลักษณะของข้อความที่ใช้มีทั้งลักษณะในเชิงนิมิต (Positive) และเชิงนิเสธ (Negative) (วิสุตร์ ยังพลจันทร์, 2544: 42) จำนวน 12 ข้อ

1) การให้คะแนน ตอบถูก เท่ากับ 1 คะแนน ตอบผิด เท่ากับ 0 คะแนน

2) การแปลความหมายข้อมูล ใช้วิธีการอิงเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล แบ่งความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาข้างได้เป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ ดังนี้

ตอบถูก (ข้อ)	ระดับความรู้
0 - 4	ต่ำ
5 - 8	ปานกลาง
9 - 12	สูง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

กำหนดระดับคะแนนขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อความ ดังต่อไปนี้

ระดับความคิดเห็น	เชิงนิมิต ระดับคะแนน	เชิงนิเสธ ระดับคะแนน
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วย	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

แบ่งระดับความตระหนักตามความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

การกำหนดช่วงกว้างระหว่างชั้น

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับของความตระหนักตามความคิดเห็น ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความตระหนัก
1.00 - 1.80	น้อยมาก
1.81 - 2.61	น้อย
2.62 - 3.42	ปานกลาง
3.43 - 4.23	สูง
4.24 - 5.00	สูงมาก

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของผู้มาเยือนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นการประเมินความคิดเห็นของผู้มาเยือนต่อปัญหาด้านต่างๆ ในแต่ละประเด็น โดยแบ่งระดับความรุนแรงของ

ปัญหาออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ รุนแรงน้อยที่สุด รุนแรงน้อย รุนแรงปานกลาง รุนแรงมาก และ รุนแรงมากที่สุด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความรุนแรงของปัญหา
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด
1.81 - 2.61	น้อย
2.62 - 3.42	ปานกลาง
3.43 - 4.23	มาก
4.24 - 5.00	มากที่สุด

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับน้ำตกโดนงาช้างด้านอื่นๆ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจสภาพของน้ำตกโดนงาช้าง และศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การตรวจสอบแบบสอบถาม

หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วตรวจสอบแบบสอบถาม เพื่อหาความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้แล้ว ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง ดังนี้

3.1 หาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (validity) เพื่อตรวจสอบว่าแบบสอบถามครอบคลุมประเด็นต่างๆ ที่ต้องการศึกษาหรือไม่ โดยจำแนกรอบแนวความคิด แล้วเรียบเรียงข้อมูลตามตัวแปรที่ต้องการให้เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรง

3.2 ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ และตอนที่ 3 ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.656 และ 0.891 ตามลำดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยแจกแบบสอบถามแก่ผู้มาเยือนน้ำตก โตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยดำเนินการได้ชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วให้ทำแบบสอบถาม ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมา วัตถุประสงค์ ลักษณะทางกายภาพ และสภาพปัจจุบันของน้ำตก โตนงาช้าง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง จากเอกสารและข้อมูล ที่หน่วยงานต่างๆ ได้รวบรวมไว้แล้ว

4.2 การจัดประชุมสัมมนาในกลุ่มย่อย เพื่อเสนอร่างแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อร่วมสรุปแนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือน ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์อนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และระดับคะแนนเฉลี่ย

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.4 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.5 การวิเคราะห์ ใช้สถิติวิเคราะห์ One-way ANOVA ใช้ทดสอบสมมติฐานที่มีตัวแปรอิสระซึ่งมีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป เปรียบเทียบดังนี้

5.5.1 เปรียบเทียบความตระหนักของผู้มาเยือนที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกัน

5.5.2 เปรียบเทียบความตระหนักของผู้มาเยือนที่มีรูปแบบและลักษณะของการมาเยือนต่างกัน

5.5.3 เปรียบเทียบความตระหนักของผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ต่างกัน

5.5.4 เปรียบเทียบความตระหนักของผู้มาเยือนที่มีประสบการณ์นันทนาการต่างกัน

5.5.5 เปรียบเทียบความตระหนักของผู้มาเยือนที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่างกัน

5.6 กำหนดแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง โดยการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจากแบบสอบถามทั้งหมด แล้วจัดทำร่างแนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

5.7 จัดประชุมสัมมนากลุ่มย่อย เพื่อเสนอร่างแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วสรุปเป็นแนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน โดยเชิญผู้เข้าร่วมประชุม 12 คน ได้แก่

5.7.1 ตัวแทนกลุ่มผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างจำนวน 4 คน ได้แก่ นางสาวฉวีวิทย์ จันทร์ตา นายพลกฤต สะอาด นางยุพา คำแก้ว และนางสาวจินตนา สุดคิด

5.7.2 ตัวแทนชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ใกล้กับน้ำตกโตนงาช้างจำนวน 2 คน ได้แก่ นางศิริโรรัตน์ ไชยวรรณ และนางสาวสุจิน ปราบค้วง

5.7.3 เจ้าหน้าที่จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง จำนวน 3 คน ได้แก่ นายเอกฤทธิ์ ดวงมาลา นางเมตตา เพชรรัตน์ และนางสาวอนงค์ จันทร์ส่องภพ

5.7.4 นักวิชาการป่าไม้ จากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) จำนวน 3 คน ได้แก่ นายวัชร สาลี นางสาวจุฬาลักษณ์ แสงสว่าง และนางสาวจิรนนท์ สุโรพันธ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน
ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ตอนที่ 2 ระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือน

ตอนที่ 5 แนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของเขต
รักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้มาเยือน

1.1.1 อายุของผู้มาเยือน ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 อายุของผู้มาเยือน

(n=389)

อายุ(ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 20	56	14.43
20-29	174	44.85
30-39	75	19.33
40-49	47	12.11
50-59	17	4.38
60 ปีขึ้นไป	19	4.90

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.85) มีอายุระหว่าง 20-29 ปี รวมแล้วผู้มาเยือนประมาณร้อยละ 90 (ร้อยละ 90.72) มีอายุต่ำกว่า 50 ปีที่เหลืออีกร้อยละ 9.28 มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป

1.1.2 ระดับการศึกษาของผู้มาเยือน ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ระดับการศึกษาของผู้มาเยือน

(n=389)

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย	75	19.38
-มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	80	20.67
-อนุปริญญา/ปวส.	51	13.18
-ปริญญาตรี	174	44.96
-สูงกว่าปริญญาตรี	7	1.81

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 44.96) รองลงมามีการศึกษาในระดับต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 19.38 และร้อยละ 20.67 ตามลำดับ และผู้มาเยือนส่วนน้อยที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 1.81)

1.1.3 อาชีพและรายได้ต่อเดือนของผู้มาเยือน ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 อาชีพและรายได้ต่อเดือนของผู้มาเยือน

(n=389)

อาชีพและรายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อาชีพ		
-เกษตรกร	52	13.40
-พนักงานรัฐวิสาหกิจ	16	4.12
-รับราชการ	32	8.25
-ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	41	10.57

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

(n=389)

อาชีพและรายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-รับจ้าง/อาชีพอิสระ	50	12.89
-ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	34	8.76
-นักเรียน/นักศึกษา	145	37.37
-อื่นๆ	18	4.64
2. รายได้ต่อเดือน(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	104	27.44
5,001-10,000	141	37.20
10,001-15,000	77	20.32
มากกว่า 15,000	57	15.04

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน นักศึกษา (ร้อยละ 37.37) รองลงมาคืออาชีพเกษตร และอาชีพรับจ้างหรือประกอบอาชีพอิสระใน สักส่วนที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 13.40 และร้อยละ 12.89 ตามลำดับ) โดยผู้มาเยือนส่วนใหญ่มี รายได้อยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 37.20) รองลงมาคือรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือ เท่ากับ 5,000 บาท (ร้อยละ 27.44) และผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มี จำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 15.04)

1.1.4 ภูมิลำเนาของผู้มาเยือน ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ภูมิลำเนาของผู้มาเยือน

(n=389)

ภูมิลำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-จังหวัดสงขลา	209	54.29
-จังหวัดอื่นในภาคใต้	137	35.58
-จังหวัดในภาคอื่น	39	10.13

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้างเกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 54.29) มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลา รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ (ร้อยละ 35.58) ที่เหลือมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดในภาคอื่นๆ (ร้อยละ 10.13)

1.2 รูปแบบและลักษณะของการมาเยือน

1.2.1 วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือนและจำนวนครั้งที่มาเยือน ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

(n=389)

วัตถุประสงค์และ จำนวนครั้งที่มาเยือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน*		
-เพื่อเล่นน้ำตก	231	59.38
-เพื่อศึกษาธรรมชาติ	145	37.53
-เพื่อปิกนิก/รับประทานอาหาร	101	26.22
-เพื่อถ่ายภาพ	92	23.91
-เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ	48	12.37
2. จำนวนครั้งที่เคยมาเยือน		
-มาเป็นครั้งแรก	107	28.38
-เคยมา 2-7 ครั้ง	182	48.28
-เคยมา 8 ครั้ง ขึ้นไป	88	23.34

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเพื่อเล่นน้ำตก (ร้อยละ 59.38) รองลงมามีวัตถุประสงค์เพื่อมาศึกษาธรรมชาติ (ร้อยละ 37.53) และเกือบครึ่งหนึ่งของผู้มาเยือนเคยเดินทางมาเยือนน้ำตกโดนงาช้างแล้ว 2-7 ครั้ง (ร้อยละ 48.28) รองลงมาเคยเดินทางมาเป็นครั้งแรก (ร้อยละ 28.38) และมีสัดส่วนของผู้ที่เดินทางมาเยือนตั้งแต่ 8 ครั้งขึ้นไปอยู่น้อยที่สุด (ร้อยละ 23.34)

1.2.2 ประเภทกลุ่มการเดินทางของผู้มาเยือน ดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ประเภทกลุ่มการเดินทาง

(n=389)

ประเภทกลุ่มการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-กลุ่มเพื่อน	212	55.94
-กลุ่มครอบครัว	88	23.22
-เดินทางมาคนเดียว	7	1.85
-กลุ่มผสมระหว่างครอบครัว และเพื่อน	59	15.57
-อื่นๆ	13	3.43

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้มาเยือนนำตกโตนงาช้างมากกว่าครึ่งเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน (ร้อยละ 55.94) รองลงมาเดินทางมาเป็นกลุ่มครอบครัว (ร้อยละ 23.22) และมีน้อยมากที่ผู้มาเยือนจะเดินทางมาคนเดียว (ร้อยละ 1.85)

1.2.3 แหล่งข้อมูลข่าวสาร ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แหล่งข้อมูลข่าวสาร

(n=389)

แหล่งข้อมูลข่าวสาร*	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-จากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/หน่วยงานการท่องเที่ยว	106	27.32
-จากเพื่อน/สมาชิกครอบครัว/คนรู้จัก	256	65.98
-จากรายการโทรทัศน์/วิทยุ	57	14.69
-จากอินเทอร์เน็ต	89	22.94
-จากบทความ/ข่าวสารสื่อสิ่งพิมพ์	23	5.93

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

(n=389)

แหล่งข้อมูลข่าวสาร*	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-จากหนังสือ/วารสาร	42	10.82
-จากแผ่นพับประชาสัมพันธ์	64	16.4

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือการแนะนำให้น้ำตกโตนงาช้างจากเพื่อน สมาชิกครอบครัว หรือคนรู้จัก (ร้อยละ 65.98) รองลงมาคือได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ หน่วยงานการท่องเที่ยว (ร้อยละ 27.32) ซึ่งใกล้เคียงกับผู้มาเยือนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 22.94) และมีสัดส่วนของผู้มาเยือนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากบทความ หรือข่าวสารสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด (ร้อยละ 5.93)

1.2.4 ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ ปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้

(n=389)

ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-ไม่เคยร่วมกิจกรรมเลย	82	21.24
- 1 ครั้ง/ปี	96	24.87
- 2-3 ครั้ง/ปี	132	34.20
- 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป	76	19.69

จากตารางที่ 4.8 แสดงความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ 2-3 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 34.20) รองลงมาเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ปีละครั้ง (ร้อยละ 24.9) ซึ่งใกล้เคียงกับผู้มาเยือนที่ไม่เคยร่วมกิจกรรมเลย (ร้อยละ 21.24) และผู้มาเยือนที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป (ร้อยละ 19.69)

1.2.5 ความถี่ในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ความถี่ในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

(n=389)

ความถี่ในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
-ไม่เคยร่วมท่องเที่ยวเลย	19	4.94
- 1 ครั้ง/ปี	73	18.96
- 2-3 ครั้ง/ปี	103	26.75
- 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป	190	49.35

จากตารางที่ 4.9 แสดงความถี่การเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างส่วนใหญ่เดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป (ร้อยละ 49.35) รองลงมาเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 2-3 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 26.75) และสัดส่วนของผู้มาเยือนที่ไม่เคยเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีน้อยที่สุด (ร้อยละ 4.94)

1.2.6 ระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ดังแสดงในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

(n=389)

ความรู้	เฉลี่ย	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)
1. หลักการอนุรักษ์ทรัพยากร คือการใช้อย่างยั่งยืน การฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม และการสงวน ของหายาก	/	364 (95.04)	19 (4.96)
2. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจะสามารถสร้าง ผลกำไรในอนาคต คือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามสมบูรณ์ ตลอดไป	/	355 (92.21)	31 (7.79)
3. การบริการให้ความรู้และสื่อความหมายธรรมชาติสามารถ สร้างความตระหนักในคุณค่าของป่าไม้และสิ่งแวดล้อมได้	x	358 (92.51)	22 (7.49)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ความรู้	เฉลี่ย	(n=389)	
		ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)
4. น้ำที่อยู่ในแหล่งน้ำตามธรรมชาติสามารถใช้ประโยชน์ได้ ไม่สิ้นสุดและไม่มีวันหมดไป	x	117 (30.23)	270 (69.77)
5. น้ำตกที่มีชื่อเสียงมาก จะมีผู้มาเยือนจำนวนมาก จนเกิด ความแออัด เป็นเหตุให้สภาพธรรมชาติเสียหาย	/	296 (76.09)	93 (23.91)
6. ความสวยงามของน้ำตกวัดจากปริมาณน้ำ ความสูง จำนวนชั้นน้ำตก พรรณไม้ และความอุดมสมบูรณ์ของป่า บริเวณน้ำตก	/	298 (77.00)	89 (23.00)
7. ระดับความรุนแรงของผลกระทบในแหล่งทรัพยากรนันทนาการ เพิ่มขึ้นตามปริมาณผู้มาเยือน	/	328 (85.64)	55 (14.36)
8. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม กลมกลืนกับ สภาพธรรมชาติเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยควบคุมพฤติกรรมของ ผู้มาเยือนได้	/	333 (86.05)	54 (13.95)
9. การอนุรักษ์คือการห้ามมิให้เข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ หรือ ห้ามมิให้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์	x	146 (37.63)	242 (62.37)
10. การทิ้งก้นบุหรี่ลงน้ำ การใช้สบู่ แชมพู การปัสสาวะลงน้ำ เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เนื่องจากธรรมชาติสามารถดูดซับของ เสียได้เอง	x	198 (50.90)	191 (49.10)
11. ขยะทำให้เกิดปัญหาอากาศเสีย น้ำเสีย และเป็นแหล่งพาหะ นำโรค	/	343 (88.40)	45 (11.60)
12. โฟมมีการย่อยสลายที่รวดเร็วกว่าขยะชนิดอื่น ๆ	x	238 (61.18)	151 (38.82)

จากตารางที่ 4.10 คิดเป็นรายข้อ พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างมีความรู้
เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มากที่สุด คือรู้ว่า หลักการอนุรักษ์ทรัพยากร
คือการใช้อย่างยั่งยืน การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และการสงวนของหายาก (คะแนนเฉลี่ย = 0.95

คะแนน) มีสัดส่วนใกล้เคียงกันมากกับคำถามวัดความรู้ข้อที่ว่า การบริการให้ความรู้และสื่อความหมายธรรมชาติสามารถสร้างความตระหนักในคุณค่าของป่าไม้และสิ่งแวดล้อมได้ (คะแนนเฉลี่ย = 0.94 คะแนน) และผู้มาเยือนความรู้น้อยที่สุดในข้อที่ว่า แหล่งน้ำที่อยู่ในแหล่งน้ำตามธรรมชาติสามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่สิ้นสุดและไม่วันหมดไป (คะแนนเฉลี่ย = 0.30 คะแนน)

ตารางที่ 4.11 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

(n=389)

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	11	2.80
ปานกลาง	191	49.10
สูง	187	48.10
รวม	389	100.00

Mean 8.64 SD 0.55

จากตารางที่ 4.11 พบว่าค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 8.64 แสดงให้เห็นในภาพรวมว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ในระดับปานกลาง และระดับสูงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก คิดเป็นร้อยละ 49.10 และร้อยละ 48.10 ตามลำดับ และมีเพียงส่วนน้อยที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 2.80

ตอนที่ 2 ระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

ข้อมูลความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ได้จากการใช้คำถามจำนวน 20 ข้อ มี 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตารางที่ 4.12 ความตระหนักตามระดับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น (จำนวนคน/(ร้อยละ))					\bar{X} / (SD)	ความ หมาย
	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
ด้านการรู้คุณค่าและหวงแหนในทรัพยากร						4.20 (0.25)	สูง
1. การปรับปรุงแหล่ง นันทนาการในพื้นที่ ธรรมชาติมากเกินไปจะทำให้ สูญเสียสภาพเดิมทาง ธรรมชาติ	10 (2.6)	70 (18.1)	52 (13.4)	124 (32.0)	131 (33.9)	3.76 (1.17)	สูง
2. ควรมีการสื่อความหมาย เพื่อให้ผู้มาเยือนได้ ตระหนักถึงคุณค่าและ ความสำคัญของทรัพยากร ป่าไม้	4 (1.0)	3 (0.8)	37 (9.5)	145 (37.3)	200 (51.4)	4.37 (0.77)	สูงมาก
3. การทิ้งขยะลงในน้ำตก หรือบริเวณน้ำตกก่อให้เกิด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	15 (3.9)	13 (3.4)	32 (8.3)	101 (26.1)	226 (58.4)	4.32 (1.03)	สูงมาก
4. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ แหล่งนันทนาการทาง ธรรมชาติควรจัดให้มี เจ้าหน้าที่ดูแลและรักษา สถานที่ให้เพียงพอ	2 (0.5)	6 (1.5)	52 (13.4)	143 (36.8)	186 (47.8)	4.30 (0.80)	สูงมาก
5. รัฐควรทุ่มงบประมาณ เพื่อให้ งานด้านการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประสบความสำเร็จ	1 (0.3)	10 (2.6)	54 (13.9)	146 (37.5)	178 (45.8)	4.26 (0.81)	สูงมาก

(n=389)

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น (จำนวนคน/(ร้อยละ))					\bar{X} / (SD)	ความ หมาย
	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน						4.22 (0.32)	สูง
6. ควรปล่อยให้ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งนันทนาการได้ฟื้นตัว ไม่ควรเปิดให้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ตลอดปี	29 (7.5)	34 (8.7)	84 (21.6)	132 (33.9)	110 (28.3)	3.67 (1.19)	สูง
7. น้ำตกเป็นทรัพยากรที่ควรใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ายาวนาน และฟื้นฟูไม่ให้เสื่อมสภาพลง	0 (0.0)	14 (3.6)	67 (17.2)	126 (32.4)	182 (46.8)	4.22 (0.86)	สูง
8. ท่านทิ้งขยะในถังขยะหรือในจุดที่ทางเขตรักษาพันธุ์ฯ จัดไว้ให้เท่านั้น	2 (0.5)	4 (1.0)	39 (10.0)	112 (28.8)	232 (59.6)	4.46 (0.74)	สูงมาก
9. ไม่ควรขีดเขียนลงบนต้นไม้ ก้อนหิน หรือบริเวณอาคารสถานที่	8 (2.1)	7 (1.8)	28 (7.2)	120 (30.8)	226 (58.1)	4.41 (0.86)	สูงมาก
10. ควรมีการศึกษาและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน	3 (0.8)	3 (0.8)	50 (12.9)	144 (37.0)	189 (48.6)	4.32 (0.78)	สูงมาก

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น (จำนวนคน/(ร้อยละ))					\bar{X} / (SD)	ความ หมาย
	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่ เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ						3.95 (0.76)	สูง
11. ไม่ควรเข้มงวดในการเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าเขตรักษาพันธุ์ฯ	10 (2.6)	3 (0.8)	29 (7.5)	120 (30.8)	227 (58.4)	2.59 (1.40)	น้อย
12. ทุกคนควรปฏิบัติตามระเบียบและข้อควรปฏิบัติต่างๆ ที่เขตรักษาพันธุ์ฯ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด	1 (0.3)	15 (3.9)	34 (8.8)	135 (34.8)	303 (52.3)	4.35 (0.82)	สูงมาก
13. ควรมีการสอดส่องตรวจตราให้ผู้มาเยือนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนอย่างจริงจัง	2 (0.5)	7 (1.8)	33 (8.5)	158 (40.7)	188 (48.5)	4.35 (0.75)	สูงมาก
14. ไม่ควรออกนอกเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อช่วยลดการเหยียบย่ำพืชพรรณ	0 (0.0)	17 (4.4)	52 (13.4)	139 (35.7)	181 (46.5)	4.24 (0.85)	สูงมาก
15. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควรมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด	2 (0.5)	11 (2.8)	58 (14.9)	146 (37.6)	171 (44.1)	4.22 (0.84)	สูง

(n=389)

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น (จำนวนคน/(ร้อยละ))					\bar{X} / (SD)	ความ หมาย
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากร						4.05	สูง
					(0.76)		
16. ท่านประกอบกิจกรรม นันทนาการอย่างระมัด ระวัง เพื่อไม่ให้เป็นการ รบกวนสัตว์ หรือทำลาย พืชพรรณ	0 (0.0)	12 (3.1)	46 (11.8)	148 (38.0)	183 (47.0)	4.29 (0.79)	สูงมาก
17. ทุกคนต้องช่วยกัน อนุรักษ์ทรัพยากรนันทนา- การฐานป่าไม้อย่างจริงจัง	0 (0.0)	13 (3.4)	29 (7.5)	139 (35.8)	207 (53.4)	4.39 (0.77)	สูงมาก
18. การอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้เริ่ม ได้ที่ตัวเราเอง	0 (0.0)	4 (1.0)	39 (10.1)	119 (30.7)	226 (58.2)	4.46 (0.72)	สูงมาก
19. ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ใน การอนุรักษ์ทรัพยากรเป็น ของเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ น้ำตก	102 (26.2)	125 (32.1)	78 (20.1)	55 (14.1)	28 (7.2)	2.69 (5.05)	ปานกลาง
20. การประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยว ควรทำควบคู่ไป กับขอความร่วมมือให้ ช่วยกันบำรุงรักษาแหล่ง นันทนาการ	116 (29.8)	97 (24.9)	53 (13.6)	76 (19.5)	47 (12.1)	4.42 (0.87)	สูงมาก
รวม						4.11 (1.09)	สูง

จากตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นว่า ความตระหนักตามความคิดเห็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้คุณค่าและวางแผนในทรัพยากร ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ และด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากร จำนวน 20 ข้อ พบว่า ประเด็นที่ผู้มาเยือนมีความตระหนักสูงมาก มี 2 ประเด็น คือ ประเด็นการทิ้งขยะในถังขยะหรือในจุดที่ทางเขตรักษาพันธุ์ฯ จัดไว้ให้เท่านั้น และการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้เริ่มได้ที่ตัวเอง (คะแนนเฉลี่ย 4.46) รองลงมาคือการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ควรทำควบคู่ไปกับการขอความร่วมมือให้ช่วยกันบำรุงรักษาแหล่งนันทนาการ (คะแนนเฉลี่ย 4.42) ความตระหนักของผู้มาเยือนอยู่ในระดับต่ำมากในข้อที่ว่าไม่ควรเข้มงวดในการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า (คะแนนเฉลี่ย 2.59)

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

3.1 ผู้มาเยือนที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ แตกต่างกัน

3.1.1 ผู้มาเยือนที่ช่วงอายุต่างกัน

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามช่วงอายุ

(n=389)

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
น้อยกว่า 20 ปี	56	79.857	18.48
20-29 ปี	175	80.086	9.53
30-39 ปี	75	86.067	8.48
40-49 ปี	47	80.192	8.10
50-59 ปี	17	88.412	7.48
60 ปีขึ้นไป	19	87.842	4.83
รวม	389	81.967	11.11

จากตารางที่ 4.13 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ผู้มาเยือนที่มีอายุ 50-59 ปี เป็นกลุ่มอายุที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 88.412 อันดับที่ 2 คือผู้มาเยือนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยที่ 87.842 อันดับที่ 3 คือ ผู้มาเยือนที่มีอายุ 30-39 ปี มีค่าเฉลี่ยที่ 86.067 และอันดับสุดท้ายคือ ผู้มาเยือนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีค่าเฉลี่ยที่ 79.857

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามช่วงอายุ

(n=389)					
แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	5	3335.413	727.083	6.292	.000
ภายในกลุ่ม	382	44143.151	115.558		
รวม	387	47778.564			

จากตารางที่ 4.14 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามอายุ พบว่าผู้มาเยือนที่มีอายุต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการทดสอบหากกลุ่มอายุที่มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี มีคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างจากกลุ่มอายุ 30-39 ปี เพียงอย่างเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบช่วงอายุกับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ
ฐานป่าไม้

ช่วงอายุ (I)	ช่วงอายุ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	P
น้อยกว่า 20 ปี	20-29 ปี	-.2291	1.65156	1.000
	30-39 ปี	-6.2095	1.89850	.060
	40-49 ปี	-.3343	2.12655	1.000
	50-59 ปี	-8.5546	2.97675	.145
	60 ปีขึ้นไป	-7.9850	2.85404	.169
20-29 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	.2291	1.65156	1.000
	30-39 ปี	-5.9805*	1.48489	.007
	40-49 ปี	-.1053	1.76715	1.000
	50-59 ปี	-8.3256	2.73160	.101
	60 ปีขึ้นไป	-7.7559	2.59733	.115
30-39 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	6.2095	1.89850	.060
	20-29 ปี	5.9805*	1.48489	.007
	40-49 ปี	5.8752	1.99986	.128
	50-59 ปี	-2.3451	2.88761	.985
	60 ปีขึ้นไป	-1.7754	2.76094	.995
40-49 ปี	น้อยกว่า 20 ปี	.3343	2.12655	1.000
	20-29 ปี	.1053	1.76715	1.000
	30-39 ปี	-5.8752	1.99986	.128
	50-59 ปี	-8.2203	3.04240	.202
	60 ปีขึ้นไป	-7.6506	2.92244	.234
50-59 ปี	20-29 ปี	8.5546	2.97675	.145
	20-29 ปี	8.3256	2.73160	.101
	30-39 ปี	2.3451	2.88761	.985
	40-49 ปี	8.2203	3.04240	.202
	60 ปีขึ้นไป	.5697	3.58881	1.000
60 ปีขึ้นไป	น้อยกว่า 20 ปี	7.9850	2.85404	.169
	20-29 ปี	7.7559	2.59733	.115
	30-39 ปี	1.7754	2.76094	.995
	40-49 ปี	7.6506	2.92244	.234
	50-59 ปี	-.5697	3.58881	1.000

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3.1.2 ผู้มาเยือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=389)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
ต่ำกว่าชั้น ม.ปลาย	75	88.773	1.12
ม.ปลาย/ปวช.	80	83.863	0.86
อนุปริญญา/ปวส.	51	83.588	1.06
ป.ตรี	174	79.908	1.01
สูงกว่า ป.ตรี	7	82.429	5.80
รวม	387	82.005	0.57

จากตารางที่ 4.16 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่มีระดับการศึกษาดำรงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มระดับการศึกษาที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 88.773 อันดับที่ 2 คือผู้มาเยือนที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีค่าเฉลี่ยที่ 83.863 อันดับที่ 3 คือ ผู้มาเยือนที่มีระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. มีค่าเฉลี่ยที่ 83.588 อันดับที่ 4 คือผู้มาเยือนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และอันดับสุดท้ายคือผู้มาเยือนที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยที่ 79.908

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	4	1404.760	351.190	2.887	.022
ภายในกลุ่ม	382	46473.230	121.658		
รวม	386	47877.990			

จากตารางที่ 4.17 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้มาเยือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ 0.05 แสดงว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.1.3 ผู้มาเยือนที่มีอาชีพหลักต่างกัน

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามอาชีพหลัก

(n=389)

อาชีพหลัก	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
เกษตรกร	52	84.135	8.18
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	16	87.875	9.11
รับราชการ	32	86.719	8.76
ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	41	85.073	8.74
รับจ้าง/อาชีพอิสระ	50	82.120	8.93
ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	34	83.882	6.43
นักเรียน/นักศึกษา	145	78.138	13.80
อื่นๆ	18	82.111	7.43
รวม	388	81.985	11.13

จากตารางที่ 4.18 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มอาชีพที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ สูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 87.875 อันดับที่ 2 คือผู้มาเยือนที่ประกอบอาชีพรับราชการ มีค่าเฉลี่ย 86.719 อันดับที่ 3 คือผู้มาเยือนที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน มีค่าเฉลี่ย 85.073 อันดับที่ 4 คือผู้มาเยือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย 84.135 อันดับที่ 5 คือผู้มาเยือนที่ประกอบอาชีพประกอบธุรกิจ/ค้าขาย มี

ค่าเฉลี่ย 83.882 อันดับที่ 6 คือผู้มาเยือนที่ประกอบอาชีพรับจ้าง/อาชีพอิสระ มีค่าเฉลี่ย 82.120 อันดับที่ 7 ผู้มาเยือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ มีค่าเฉลี่ย 82.111 และอันดับสุดท้ายผู้มาเยือนที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา มีค่าเฉลี่ย 78.138

ตารางที่ 4.19 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามอาชีพหลัก

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	7	4173.022	596.146	5.181	.000
ภายในกลุ่ม	380	43724.885	115.065		
รวม	387	47897.907			

จากตารางที่ 4.19 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์นันทนาการฐานป่าไม้จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้มาเยือนที่มีอาชีพต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการทดสอบหากกลุ่มอาชีพที่มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการ มีคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างจากกลุ่มอาชีพนักเรียน/นักศึกษาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 ผลการทดสอบอาชีพกับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
เกษตรกร	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-3.7404	3.06666	.982
	รับราชการ	-2.5841	2.41010	.992
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	-.9386	2.24037	1.000
	รับจ้าง/อาชีพอิสระ	2.0146	2.12464	.996

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
	ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	.2523	2.36581	1.000
	นักเรียน/นักศึกษา	5.9967	1.73388	.105
	อื่นๆ	2.0235	2.93348	1.000
พนักงาน	เกษตรกร	3.7404	3.06666	.982
รัฐวิสาหกิจ	รับราชการ	1.1563	3.28442	1.000
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	2.8018	3.16197	.998
	รับจ้าง/อาชีพอิสระ	5.7550	3.08106	.836
	ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	3.9926	3.25206	.982
	นักเรียน/นักศึกษา	9.7371	2.82580	.108
	อื่นๆ	5.7639	3.68566	.931
รับราชการ	เกษตรกร	2.5841	2.41010	.992
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-1.1563	3.28442	1.000
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	1.6456	2.53027	1.000
	รับจ้าง/อาชีพอิสระ	4.5987	2.42840	.825
	ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	2.8364	2.64198	.992
	นักเรียน/นักศึกษา	8.5808*	2.09508	.021
	อื่นๆ	4.6076	3.16043	.952
ลูกจ้าง/ พนักงาน บริษัทห้าง ร้าน	เกษตรกร	.9386	2.24037	1.000
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-2.8018	3.16197	.998
	รับราชการ	-1.6456	2.53027	1.000
	รับจ้าง/อาชีพอิสระ	2.9532	2.26004	.974
	ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	1.1908	2.48812	1.000
	นักเรียน/นักศึกษา	6.9352	1.89737	.067
	อื่นๆ	2.9621	3.03299	.995
รับจ้าง/อาชีพ อิสระ	เกษตรกร	-2.0146	2.12464	.996
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-5.7550	3.08106	.836
	รับราชการ	-4.5987	2.42840	.825

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

อาชีพ (I)	อาชีพ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	-2.9532	2.26004	.974
	ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	-1.7624	2.38445	.999
	นักเรียน/นักศึกษา	3.9821	1.75922	.645
	อื่นๆ	.0089	2.94853	1.000
ประกอบ	เกษตรกร	-.2523	2.36581	1.000
ธุรกิจ/ค้าขาย	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-3.9926	3.25206	.982
	รับราชการ	-2.8364	2.64198	.992
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	-1.1908	2.48812	1.000
	รับจ้าง/อาชีพอิสระ	1.7624	2.38445	.999
	นักเรียน/นักศึกษา	5.7444	2.04398	.344
	อื่นๆ	1.7712	3.12679	1.000
นักเรียน/ นักศึกษา	เกษตรกร	-5.9967	1.73388	.105
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-9.7371	2.82580	.108
	รับราชการ	-8.5808*	2.09508	.021
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	-6.9352	1.89737	.067
	รับจ้าง/อาชีพอิสระ	-3.9821	1.75922	.645
	ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	-5.7444	2.04398	.344
	อื่นๆ	-3.9732	2.68069	.948
อื่นๆ	เกษตรกร	-2.0235	2.93348	1.000
	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-5.7639	3.68566	.931
	รับราชการ	-4.6076	3.16043	.952
	ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน	-2.9621	3.03299	.995
	รับจ้าง/อาชีพอิสระ	-.0089	2.94853	1.000
	ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย	-1.7712	3.12679	1.000
	นักเรียน/นักศึกษา	3.9732	2.68069	.948

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3.1.4 ผู้มาเยือนที่มีภูมิลำเนาต่างกัน

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามภูมิลำเนา

(n=389)

ภูมิลำเนา	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
จังหวัดสงขลา	209	78.861	14.16
จังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้	137	83.569	0.95
จังหวัดในภาคอื่น	39	85.897	10.64
รวม	385	82.130	11.08

จากตารางที่ 4.21 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นในภาคอื่น มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 85.897 อันดับที่ 2 คือผู้มาเยือนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลา มีค่าเฉลี่ย 83.569 และอันดับสุดท้ายผู้มาเยือนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ มีค่าเฉลี่ย 78.861

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามภูมิลำเนา

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	2450.308	1225.154	10.466	.000
ภายในกลุ่ม	382	44715.199	117.055		
รวม	386	47165.506			

จากตารางที่ 4.22 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์นันทนาการฐานป่าไม้จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า ผู้มาเยือนที่มีภูมิลำเนาต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

แสดงว่า ภูมิลำเนาที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการทดสอบหากกลุ่มภูมิลำเนาที่มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นในภาคใต้มีคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลา และกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นในภาคอื่น นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ผลการทดสอบภูมิลำเนากับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

อาชีพ (I)	(J) ภูมิลำเนา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
จ.สงขลา	จ.อื่นในภาคใต้	4.7081*	1.18932	.000
	จ.อื่นในภาคอื่น	-2.3281	1.88719	.468
จ.อื่นในภาคใต้	จ.สงขลา	-4.7081*	1.18932	.000
	จ.อื่นในภาคอื่น	-7.0361*	1.96363	.002
จ.อื่นในภาคอื่น	จ.สงขลา	2.3281	1.88719	.468
	จ.อื่นในภาคใต้	7.0361*	1.96363	.002

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3.1.5 ผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน

ตารางที่ 4.24 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n=389)

รายได้ต่อเดือน (บาท)	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000	104	78.539	15.32
5,001-10,000	141	82.114	8.44

ตารางที่ 4.24 (ต่อ)

(n=389)

รายได้ต่อเดือน (บาท)	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
10,001-15,000	77	85.455	8.89
มากกว่า 15,000	57	85.439	7.29
รวม	379	82.311	11.02

จากตารางที่ 4.24 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 85.455 อันดับที่ 2 คือผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 85.439 อันดับที่ 3 ผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท มีค่าเฉลี่ย 82.114 และอันดับสุดท้ายผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า มีค่าเฉลี่ย 78.539

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	3	2804.105	934.702	8.126	0.000
ภายในกลุ่ม	375	43133.157	115.022		
รวม	378	45937.261			

จากตารางที่ 4.25 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่ารายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการทดสอบหากกลุ่มรายได้ที่มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ผลการทดสอบรายได้กับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

รายได้ต่อเดือน (I)	รายได้ต่อเดือน (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,000 - 10,000 บาท	-3.5750	1.38627	.086
	10,001 - 15,000 บาท	-6.9161*	1.61238	.000
	มากกว่า 15,000 บาท	-6.9001*	1.76746	.002
5,000 - 10,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.5750	1.38627	.086
	10,001 - 15,000 บาท	-3.3411	1.51972	.186
	มากกว่า 15,000 บาท	-3.3251	1.68335	.274
10,001 - 15,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	6.9161*	1.61238	.000
	5,000 - 10,000 บาท	3.3411	1.51972	.186
	มากกว่า 15,000 บาท	.0159	1.87396	1.000
มากกว่า 15,000 บาท	ต่ำกว่า 5,000 บาท	6.9001*	1.76746	.002
	5,000 - 10,000 บาท	3.3251	1.68335	.274
	10,001 - 15,000 บาท	-.0159	1.87396	1.000

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3.2 ผู้มาเยือนที่มีรูปแบบและลักษณะของการมาเยือนต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามจำนวนครั้งในการมาเยือน (n=389)

จำนวนครั้งในการมาเยือน	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
มาเป็นครั้งแรก	107	78.346	15.78
2-7 ครั้ง	182	83.517	8.63
8 ครั้งขึ้นไป	88	84.091	7.35
รวม	377	82.183	11.16

จากตารางที่ 4.27 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง 8 ครั้งขึ้นไป มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 84.091 อันดับที่ 2 คือผู้มาเยือนที่มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง 2-7 ครั้ง มีค่าเฉลี่ย 83.517 และอันดับสุดท้ายผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างเป็นครั้งแรก มีค่าเฉลี่ย 78.346

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามจำนวนครั้งในการมาเยือน

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	2219.442	1109.721	9.313	0.000
ภายในกลุ่ม	374	44564.929	119.158		
รวม	376	46784.371			

จากตารางที่ 4.28 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามจำนวนครั้งในการมาเยือน พบว่าผู้มาเยือนที่มีจำนวนครั้งในการมาเยือนต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าจำนวนครั้งในการมาเยือนมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการทดสอบหากกลุ่มผู้มาเยือนตามจำนวนครั้งในการมาเยือนที่มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยเดินทางมาเยือนน้ำตกโตนงาช้างมาก่อน (ครั้งนี้เป็นครั้งแรก) มีคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยมาแล้ว 2-7 ครั้ง และกลุ่มตัวอย่างที่มีเคยมา 8 ครั้งขึ้นไป นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 ผลการทดสอบรายคู่กับคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

จำนวนครั้ง ในการมาเยือน (I)	จำนวนครั้ง ในการมาเยือน (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ไม่เคยมาก่อน	เคยมา 2-7 ครั้ง	-5.1707*	1.32979	.001
	เคยมา 8 ครั้งขึ้นไป	-5.7451*	1.57089	.001
เคยมา 2-7 ครั้ง	ไม่เคยมาก่อน	5.1707*	1.32979	.001
	เคยมา 8 ครั้งขึ้นไป	-.5744	1.41731	.921
เคยมา 8 ครั้งขึ้นไป	ไม่เคยมาก่อน	5.7451*	1.57089	.001
	เคยมา 2-7 ครั้ง	.5744	1.41731	.921

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตารางที่ 4.30 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามกลุ่มการเดินทาง

(n=389)

กลุ่มในการเดินทาง	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
กลุ่มเพื่อน	212	81.278	12.87
กลุ่มครอบครัว	88	83.830	8.75

ตารางที่ 4.30 (ต่อ)

(n=389)

กลุ่มในการเดินทาง	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
เดินทางมาคนเดียว	7	74.429	2.76
กลุ่มผสมระหว่างเพื่อนกับครอบครัว	59	83.254	8.51
อื่นๆ	13	83.385	4.99
รวม	379	82.124	11.16

จากตารางที่ 4.30 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่มากับกลุ่มครอบครัว มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 83.830 อันดับที่ 2 ผู้มาเยือนที่มากับกลุ่มประเภทอื่นๆ มีค่าเฉลี่ย 83.385 อันดับที่ 3 คือผู้มาเยือนที่มากับกลุ่มผสมระหว่างเพื่อนกับครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 83.254 และอันดับสุดท้ายผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างเป็นครั้งแรก มีค่าเฉลี่ย 78.346

ตารางที่ 4.31 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามกลุ่มการเดินทาง

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	4	918.170	229.543	1.861	0.117
ภายในกลุ่ม	374	46137.001	123.361		
รวม	378	45055.172			

จากตารางที่ 4.31 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามกลุ่มการเดินทาง พบว่าผู้มาเยือนที่มีกลุ่มการเดินทางต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มการเดินทางไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.3 ผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้จำแนกตามความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้

(n=389)

ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
ไม่เคยร่วมกิจกรรมเลย	82	81.500	9.93
1-3 ครั้ง/ปี	228	81.447	10.21
4 ครั้ง/ปีขึ้นไป	76	84.303	14.48
รวม	386	82.021	11.15

จากตารางที่ 4.32 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 84.303 อันดับที่ 2 ผู้มาเยือนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ 1-3 ครั้ง/ปี มีค่าเฉลี่ย 81.447 และอันดับที่ 3 ผู้มาเยือนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ 1 ครั้ง/ปี มีค่าเฉลี่ย 81.500

ตารางที่ 4.33 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	492.926	246.463	1.992	0.138
ภายในกลุ่ม	383	47378.908	123.705		
รวม	385	47871.834			

จากตารางที่ 4.33 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์นันทนาการฐานป่าไม้จำแนกตามความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ พบว่าผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.4 ผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

(n=389)

ความถี่ในการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
ไม่เคยร่วมกิจกรรมเลย	19	71.737	8.50
1-3 ครั้ง/ปี	176	80.097	10.42
4 ครั้ง/ปีขึ้นไป	190	84.811	11.13
รวม	385	82.010	11.16

จากตารางที่ 4.34 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนที่ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความคิดเห็น 84.811 อันดับที่ 2 ผู้มาเยือนที่เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 1-3 ครั้ง/ปี มีค่าเฉลี่ย 80.097 และอันดับที่ 3 ผู้มาเยือนที่ไม่เคยเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเลย มีค่าเฉลี่ย 71.737

ตารางที่ 4.35 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ
ฐานป่าไม้ จำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	4139.737	2069.869	18.087	0.000
ภายในกลุ่ม	382	43716.221	114.440		
รวม	384	47855.958			

จากตารางที่ 4.35 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์
นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ พบว่าผู้มา
เยือนที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติต่างกัน จะมีความตระหนักในการ
อนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าความถี่
ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์
ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการทดสอบหากกลุ่มผู้มาเยือนตามความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่ง
ท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการเปรียบเทียบรายคู่
ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ไม่เคยท่องเที่ยวเลย
กลุ่มที่ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 1-3 ครั้งต่อปี และกลุ่มที่ท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
ธรรมชาติ 4 ครั้งต่อปีขึ้นไป มีคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้
แตกต่างกันทุกกลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 ผลการทดสอบจำนวนความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกับ
คะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ความถี่ในการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ (I)	ความถี่ในการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ(J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ไม่เคยท่องเที่ยวเลย	1-3 ครั้งต่อปี	-8.3597*	2.58329	.006
	4 ครั้งต่อปีขึ้นไป	-13.0737*	2.57400	.000

ตารางที่ 4.36 (ต่อ)

ความถี่ในการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ (I)	ความถี่ในการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ(J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1-3 ครั้งต่อปี	ไม่เคยท่องเที่ยวเลย	8.3597*	2.58329	.006
	4 ครั้งต่อปีขึ้นไป	-4.7139*	1.11917	.000
4 ครั้งต่อปีขึ้นไป	ไม่เคยท่องเที่ยวเลย	13.0737*	2.57400	.000
	1-3 ครั้งต่อปี	4.7139*	1.11917	.000

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

3.5 ผู้มาเยือนที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.37 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมคะแนนความคิดเห็น
ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการ
อนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

(n=389)

ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้	จำนวน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็น	
		\bar{X}	SD
ระดับต่ำ	11	71.364	0.924
ระดับปานกลาง	191	79.607	10.206
ระดับสูง	187	85.064	11.367
รวม	389	81.997	11.114

จากตารางที่ 4.37 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัด
สงขลา ที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้อยู่ในระดับสูง มีความ
ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ สูงสุด คือมีค่าเฉลี่ยผลรวมคะแนนความ

คิดเห็น 85.064 อันดับที่ 2 ที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 79.607 และอันดับสุดท้ายผู้มาเยือนที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้อยู่ในระดับต่ำ ค่าเฉลี่ย 71.364

ตารางที่ 4.38 การเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

(n=389)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม	2	4093.672	2046.836	18.026	0.000
ภายในกลุ่ม	386	43829.325	113.547		
รวม	388	47922.997			

จากตารางที่ 4.38 เมื่อเปรียบเทียบผลรวมคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์นันทนาการฐานป่าไม้ จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ พบว่าผู้มาเยือนที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่างกัน จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แสดงว่าความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับการทดสอบหากกลุ่มผู้มาเยือนตามระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ที่มีคะแนนความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มอื่น โดยการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีความรู้ในระดับต่ำ กลุ่มที่มีความรู้ในระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีความรู้ในระดับสูง มีคะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกันทุกกลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 4.39

ตารางที่ 4.39 ผลการทดสอบระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้กับ
คะแนนความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ระดับความรู้เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ (I)	ระดับความรู้เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้ (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
ต่ำ	ปานกลาง	-8.2437*	3.30409	.046
	สูง	-13.7005*	3.30601	.000
ปานกลาง	ต่ำ	8.2437*	3.30409	.046
	สูง	-5.4568*	1.09622	.000
สูง	ต่ำ	13.7005*	3.30601	.000
	ปานกลาง	5.4568*	1.09622	.000

* ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือน

ตารางที่ 4.40 ระดับความรุนแรงของปัญหาด้านต่างๆ

ประเด็นในการจัดการ	ระดับความรุนแรงของปัญหา(จำนวน/ร้อยละ)					คะแนน เฉลี่ย	SD	ความ หมาย
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ด้านการจัดการ พื้นที่สภาพ ทางกายภาพ	51 (13.5)	114 (30.1)	106 (28.0)	73 (19.3)	35 (9.2)	2.81	1.17*	รุนแรง น้อย
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	39 (10.3)	97 (25.5)	142 (37.4)	52 (13.7)	50 (13.2)	2.94	1.18**	รุนแรง ปาน กลาง

ตารางที่ 4.40 (ต่อ)

ประเด็นในการจัดการ	ระดับความรุนแรงของปัญหา(จำนวน/ร้อยละ)					คะแนนเฉลี่ย	SD	ความหมาย
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
3. ด้านการให้บริการ ความรู้ ป้ายสื่อ ความหมาย/ป้ายเตือน	54 (14.2)	161 (42.4)	101 (26.6)	43 (11.3)	21 (5.5)	2.52	1.05**	รุนแรง น้อย
4. ด้านการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่	88 (23.2)	105 (27.6)	98 (25.8)	62 (16.3)	27 (7.1)	2.57	1.21**	รุนแรง น้อย
5. ด้านผู้มาเยือน/ นักท่องเที่ยว	49 (12.9)	111 (29.2)	107 (28.2)	75 (19.7)	38 (10.0)	2.85	1.81**	รุนแรง ปาน กลาง
6. ด้านสวัสดิภาพ ของผู้มาเยือน	44 (11.6)	140 (36.9)	97 (25.6)	89 (23.5)	9 (2.4)	2.68	1.03*	รุนแรง ปาน กลาง
7. ด้านอื่น ๆ	5 (18.5)	4 (14.8)	9 (33.3)	9 (33.3)	0 (0.0)	2.81	1.11***	รุนแรง ปาน กลาง

* n= 279 , ** n=280 , ***n=27

จากตารางที่ 4.40 แสดงปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้าง โดยการตอบแบบสอบถามจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 389 ฉบับ พบว่า แบบสอบถามตอนที่ 4 ข้อ 1 และข้อ 6 มีผู้ตอบจำนวน 279 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.3 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 5 มีผู้ตอบจำนวน 280 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.5 และมีผู้ตอบข้อที่ 7 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 จากตารางที่ 4.33 ทำให้ทราบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีคะแนนเฉลี่ยระดับความรุนแรงของปัญหา 2.94 คะแนน รองลงมาคือปัญหาที่เกิด

จากผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว มีคะแนนเฉลี่ย 2.85 คะแนน และประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ ปัญหาด้านการให้บริการความรู้ ป้ายสื่อความหมายป้ายเตือน มีค่าเฉลี่ย 2.52 คะแนน ผู้ใช้บริการจะมีปัญหาและข้อเสนอแนะโดยทั่วไปสรุปได้ตามประเด็น แสดงในตารางที่ 4.41 ดังนี้

ตารางที่ 4.41 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือน

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ด้านการจัดการพื้นที่	
- พื้นที่บริเวณน้ำตกไม่ค่อยสะอาด มีเศษขยะ	- ควรให้เจ้าหน้าที่คอยดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ให้มากขึ้น
- อาคารต่างๆ เช่น ที่อยู่ตรงข้ามกับศูนย์อบรมฯ มีสภาพโทรม และสถานที่โดยรอบไม่สะอาดเท่าที่ควร ไม่มีความพร้อมที่จะรองรับผู้มาเยือน	- ควรปรับปรุงบำรุงอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมและสามารถใช้งานได้คืออยู่เสมอ
- ไม่มีไฟฟ้าแสงสว่างบริเวณทางเดินในเวลา กลางคืน	- ควรติดตั้งหลอดไฟฟ้าริมทางเดิน
- พื้นที่บางจุดมองดูไม่เป็นธรรมชาติ	
- มีแมลง และยุงรบกวนมาก	
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	
- อุปกรณ์บางอย่างชำรุด เสียหาย ไม่ได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง	- ปรับปรุงให้ร้านอาหาร และห้องน้ำมีความสะอาดมากขึ้นกว่าเดิม
- ห้องน้ำไม่สะอาด ก๊อกน้ำเสีย	- คอยดูแล ซ่อมแซมอุปกรณ์ในห้องน้ำให้สามารถใช้งานได้คืออยู่เสมอ
- ม้านั่ง ศาลาสำหรับนั่งพักผ่อนมีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว	- ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลทำความสะอาดเพื่อให้ห้องน้ำห้องสุขาสะอาดอยู่ตลอดเวลา
- ทางเดินขึ้นไปน้ำตกไม่ค่อยสะดวกเท่าที่ควร	- ควรเพิ่มจำนวนถังขยะให้เพียงพอและครอบคลุมทุกพื้นที่
- ถังขยะมีน้อย ไม่ทั่วถึงทั้งบริเวณ	- จัดให้มีที่นั่งพักผ่อนให้เพียงพอ
- ร้านอาหารมีน้อย และจำหน่ายอาหารราคาแพงเกินไป	- ไม่ควรให้มีการขายสุนัข แชมพู
- ไม่มีป้ายบอกทางไปร้านอาหารและไปห้องน้ำที่ชัดเจน	

ตารางที่ 4.41 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<ul style="list-style-type: none"> - ในวันหยุดนักขัตฤกษ์มีที่จอดรถไม่เพียงพอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงทางเดินขึ้นน้ำตกและทำราวจับให้มั่นคงเพื่อให้เดินได้สะดวกและมีความปลอดภัยมากขึ้น - ควรจัดเจ้าหน้าที่ตรวจตราดูแลความปลอดภัยบริเวณลานจอดรถ
3. ด้านการให้บริการความรู้ ป้ายสื่อความหมาย/ป้ายเตือน	
<ul style="list-style-type: none"> - ป้ายสื่อความหมาย ป้ายเตือน ป้ายบอกทาง มีน้อย และบางป้ายชำรุดผุพัง ลบเลือน และใช้ขนาดอักษรเล็กเกินไป - ป้ายชี้ขึ้นน้ำตกไม่สวยงาม 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรปรับปรุงป้ายสื่อความหมายที่ตั้งอาคาร ถนนหนทาง ชื่อน้ำตก และชื่อพรรณไม้ให้เพียงพอ สวยงาม และบอกทิศทางที่ชัดเจน
4. ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่	
<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่คอยให้บริการมีจำนวนน้อย ไม่สามารถให้คำแนะนำ และสอดส่องดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวได้ทั่วถึง - เจ้าหน้าที่ด่านเก็บค่าธรรมเนียบบางคนพูดจาไม่ดี ใช้ถ้อยคำ ไม่น่าฟัง ขาดมนุษยสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ และเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่คอยดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว - เจ้าหน้าที่ทุกคนควรยิ้มแย้มแจ่มใสและให้การดูแลต้อนรับผู้มาเยือนให้มากกว่านี้
5. ด้านพฤติกรรมของผู้มาเยือน/นักท่องเที่ยว	
<ul style="list-style-type: none"> - ไม่รักษาความสะอาด ทิ้งขยะเรี่ยราด ทิ้งขยะ และเศษอาหารลงในธารน้ำ - เมาสุราแล้วทะเลาะวิวาทกัน - นำเครื่องดื่มและอาหารขึ้นไปรับประทานในบริเวณที่ห้าม - ใช้สบู่มู แชมพู อาบน้ำในธารน้ำตก - ไม่เคารพและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ - บางคนไม่ค่อยมีมารยาทในการเล่นน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรลงโทษหรือปรับผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสถานที่ เช่น ผู้ทิ้งขยะลงธารน้ำตก ผู้ที่ใช้สบู่มู แชมพูในน้ำตก หรือผู้ที่นำอาหารเครื่องดื่มไปรับประทานในบริเวณที่ห้าม - ดัดป้ายห้ามฝ่าฝืน หรือป้ายเชิญชวนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ และรณรงค์ให้ใช้สถานที่สาธารณะเพื่อพักผ่อน เล่นน้ำตกอย่างมีมารยาท

ตารางที่ 4.41 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
<p>6. ปัญหาด้านสวัสดิภาพของผู้มาเยือน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้มาเยือนบางกลุ่มที่ดื่มสุราทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่ปลอดภัย และไม่อยากอยู่ใกล้ในบริเวณนั้น - เจ้าหน้าที่ที่คอยดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวมีน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรเพิ่มมาตรการต่างๆ เพื่อให้บรรยากาศการมาท่องเที่ยวเป็นไปอย่างเรียบร้อย - ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ดูแลนักท่องเที่ยวและเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้ในกรณีฉุกเฉินให้สามารถช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง
<p>7. ด้านอื่นๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - บริเวณน้ำตกชั้นที่ 1 มีฝาชกน้ำอัดลมตกตามพื้นอาจทำให้นักท่องเที่ยวได้รับบาดเจ็บได้ - ค่าธรรมเนียมเข้าไปในพื้นที่มีราคาเกินไป - วัสดุไม่คุ้มค่ากับการบริการควรได้รับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ควรเก็บขยะและทำความสะอาดบริเวณน้ำตกเป็นประจำ - ควรลดค่าธรรมเนียมหรือพัฒนาคุณภาพของการบริการนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 5 แนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตก โตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

น้ำตกโตนงาช้างเป็นทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ประเภทหนึ่งที่มีความสวยงามโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสงขลา ประชาชนทั่วไปจึงนิยมมาท่องเที่ยว ประกอบกิจกรรมนันทนาการที่น้ำตกโตนงาช้างเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากน้ำตกโตนงาช้างตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย เพื่อว่าสัตว์ป่าในพื้นที่จะได้มีโอกาสสืบพันธุ์และขยายพันธุ์ตามธรรมชาติได้มากขึ้นเพื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากับการเปิดให้ใช้ประโยชน์พื้นที่บริเวณน้ำตกเพื่อการท่องเที่ยวแล้ว จะเห็นว่าอาจขัดแย้งกันเอง หรือดำเนินการไปพร้อมกันได้ยากลำบากหากขาดการวางแผนเพื่อการจัดการที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก และเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์ได้อย่างเต็มที่นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาสิ่งต่างๆ อาทิเช่น สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ

กิจกรรมนันทนาการต่างๆ แต่ถ้าหากเน้นการป้องกันและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ และสภาวะแวดล้อมธรรมชาติมากเกินไป การบริการและการให้ความสะดวกแก่ผู้มาเยือนก็ไม่อาจทำได้อย่างเต็มที่หรือไม่ตอบสนองความคาดหวังของผู้มาเยือนโดยทั่วไป

จากการประชุมสัมมนาในกลุ่มย่อยและรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้มีส่วนเห็นเพิ่มเติม ได้แก่ตัวแทนกลุ่มผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้าง ตัวแทนชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ใกล้กับน้ำตกโดนงาช้าง เจ้าหน้าที่จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้างและนักวิชาการป่าไม้ ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมและร่วมกันสรุปแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโดนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ มาตรการหรือกิจกรรมเบื้องต้นของการดำเนินงานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหาร การจัดการและการพัฒนาสิ่งต่างๆ อย่างเป็นระบบ สำคัญในแผนการจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง มีดังนี้

1.1 การบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากร ควรวางแผนการจัดการต้องมีเนื้อหาการป้องกันและรักษาทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ พร้อมทั้งยุทธวิธีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตลอดจนการแก้ไขปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากผู้มาเยือน และจากพฤติกรรมทำลายของผู้มาเยือนในรูปแบบต่างๆ เนื่องจากมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ ผลที่ตามมาก็คือ การชำรุดทรุดโทรมของทรัพยากรต่างๆ เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติจากการใช้ประโยชน์ของผู้มาเยือน โดยเฉพาะปัญหาความสกปรกของน้ำตก เป็นปัญหาที่ทางเขตรักษาพันธุ์ฯ ควรเร่งแก้ไขโดยเร็ว

1.2 นันทนาการและสื่อความหมาย การจัดการเกี่ยวกับนันทนาการและโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ

- 1) ควรปรับปรุงป้ายชื่อน้ำตกให้ชัดเจน สวยงาม และเป็นรูปแบบเดียวกัน
- 2) ควรเพิ่มป้ายสื่อความหมาย (Interpretation Sign) เพื่อบอก แสดง หรืออธิบายข้อมูลและเรื่องราว ที่น่ารู้ที่น่าสนใจในเขตรักษาพันธุ์ฯ ทั้งสภาพพื้นที่ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ให้ผู้มาเยือนได้รับรู้และเข้าใจข้อมูลหรือเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวและวิธีการในการทำนุบำรุงรักษาพื้นที่ไม่ให้เสื่อมโทรม ตลอดจนควบคุมไม่ให้เกิดการประกอบกิจกรรมนันทนาการส่งผลกระทบต่อนิเวศวิทยาป่าไม้สัตว์ป่า และทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) การออกแบบป้ายควรใช้เครื่องหมายและสัญลักษณ์ที่เป็นสากล และใช้สัญลักษณ์แทนตัวอักษรมากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ เพื่อดึงดูดความสนใจ ควรมีทั้ง

ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในแผ่นป้ายเดียวกัน เน้นความเรียบง่าย ติดตั้งป้ายในตำแหน่งที่มองเห็นเด่นชัด

4) ควรจะจัดทำและให้บริการแก่ผู้มาเยือน เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้ความตระหนัก และเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์

1.3 การพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเขตรักษาพันธุ์ไม้ได้ตั้งอยู่โดดเดี่ยว แต่แวดล้อมด้วยชุมชนต่างๆ และหน่วยงานในท้องถิ่น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการประสานประโยชน์และความร่วมมือกับประชาชนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งตำเสา โรงเรียนที่อยู่ใกล้กับน้ำตกโดนงาช้าง ได้แก่ โรงเรียนรักเมืองไทย 6 โรงเรียนบ้านท่าหมอไชย โรงเรียนบ้านหินผุด โรงเรียนบ้านนาแสน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ต้องได้รับความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งวิธีการดำเนินการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้เอื้ออำนวยประโยชน์และพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในท้องถิ่นให้ดีขึ้น เพื่อประชาชนท้องถิ่นจะได้เห็นประโยชน์ของการมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและช่วยกันอนุรักษ์ไว้

1.4 การบริหารจัดการบุคลากร วางแนวทางในการกำหนดบุคลากรตลอดจนหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนอย่างละเอียดและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกัน

1.5 การกำหนดความสำคัญก่อนหลัง เนื่องจากการดำเนินงานหรือกิจกรรมการจัดการผู้มาเยือนครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ มากมาย ดังนั้นแผนงานที่จัดขึ้นจึงต้องมีความจำเป็นก่อนหลังว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่สำคัญมาก ก็ควรดำเนินการก่อนลงมาตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณและกำลังคน ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด

2. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไม่จำเป็นที่จะต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบทุกรูปแบบ แต่ก็สามารถทำได้ตามสมควร โดยแบ่งตามประเภทต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวกของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้มาเยือน ดังนี้

2.1 ด้านเก็บเงินค่าธรรมเนียม ควรปรับปรุงและตกแต่งเพิ่มเติมให้มีความสวยงามและดูกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ

2.2 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ควรปรับปรุงให้สวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้มาเยือนเข้าไปเยี่ยมชม

2.3 ห้องน้ำห้องสุขา ควรปรับปรุงและซ่อมแซมอุปกรณ์ในห้องสุขาให้ใช้การได้ดี

2.4 ร้านขายของเบ็ดเตล็ด ร้านขายอาหาร ควรจัดการควบคุมการบริการอาหารของร้านจำหน่ายอาหารให้มีความสะอาดปลอดภัย โดยมุ่งเน้นให้มีการปรับปรุงการบริการอาหารที่สะอาดปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและเป็นที่ยึด เช่น ให้ร้านอาหารเข้าร่วมโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste)

2.5 บริเวณรับประทานอาหาร ควรจัดหาพื้นที่เพิ่มเติมสำหรับให้ผู้มาเยือนได้นั่งรับประทานอาหาร ปิกนิก และพักผ่อนในบริเวณใต้ร่มไม้ ริมธารน้ำตกอย่างๆไม่แออัด

2.6 ควรจัดหาถังขยะเพิ่มเติม และตั้งไว้ตามจุดต่างๆ ให้ทั่วถึง พร้อมกับจัดทำป้ายสัญลักษณ์ให้ถังขยะลงถังขยะ

2.7 ระบบถนน ลานจอดรถ เนื่องจากในวันหยุดสุด หรือช่วงเทศกาลที่มีผู้มาเยือนจำนวนมาก ลานจอดรถจึงไม่สามารถรองรับรถของผู้มาเยือนได้ทั้งหมด ทางเขตรักษาพันธุ์ฯ จะจัดรถบริการรับ-ส่ง จากจุดจอดรถตามไหล่ถนนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาเยือน ดังนั้นจึงควรปรับปรุงและจัดระบบการให้บริการ และกำหนดตารางเวลาเดินรถบริการเป็นช่วงเวลาเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและประหยัดน้ำมันเชื้อเพลิง

- 1) หากไม่สามารถเพิ่มศาลาพักผ่อน ม้านั่งได้ ก็ควรมีการให้บริการเช่าเสื่อปูนั่ง
- 2) การปลูกต้นไม้ที่ให้ร่มเงาและความสวยงาม ควรนำกล้วยไม้ที่มีในท้องถิ่นมาประดับต้นไม้ใหญ่เพิ่มเติมเพื่อให้ความรู้สึกรื่นเริงและเกิดความสวยงาม

3. การจัดการผู้มาเยือน

จากการผลศึกษาพบว่าปัญหาด้านพฤติกรรมของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างมีดังนี้ (1) ไม่รักษาความสะอาด ทั้งขยะเรี่ยราด ทั้งขยะและเศษอาหารลงในธารน้ำ (2) เมาสุราแล้วทะเลาะวิวาทกัน (3) นำเครื่องดื่มและอาหารขึ้นไปรับประทานในบริเวณที่ห้าม (4) ใช้สับ ขมพู่ อาบน้ำในธารน้ำตก (5) ไม่เคารพและไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ (6) บางคนไม่ค่อยมีมารยาทในการเล่นน้ำ

ในการจัดการผู้มาเยือนหรือการควบคุมทางด้านพฤติกรรมของผู้มาเยือน อาจทำได้ด้วยการใช้ป้ายสื่อ ซึ่งต้องพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

- **เน้นที่ข้อความ** ควรอธิบายถึงปัญหาให้ชัดเจน ได้แก่ ประเภทของพฤติกรรมที่สร้างปัญหาดังที่ได้กล่าวมาทั้ง 6 ประการข้างต้น และจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะช่วยแก้ปัญหาได้ ด้วยแนวความคิดและเหตุผลของการให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชัดเจน

- **ต้องรู้จักผู้มาเยือน** ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งพบว่าเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา มีอายุระหว่าง 20-29 ปี

- **เลือกสื่อหรือวิธีการสื่อ** เลือกวิธีการสื่อด้วยป้ายสื่อความหมาย ป้ายสัญลักษณ์
ป้ายประกาศ

- **ระบุสถานที่** ควรเลือกสื่อในบริเวณที่มีผู้มาเยือนไปรวมตัวกันอยู่มากๆ ได้แก่
ด้านเก็บค่าธรรมเนียม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ริมน้ำตก

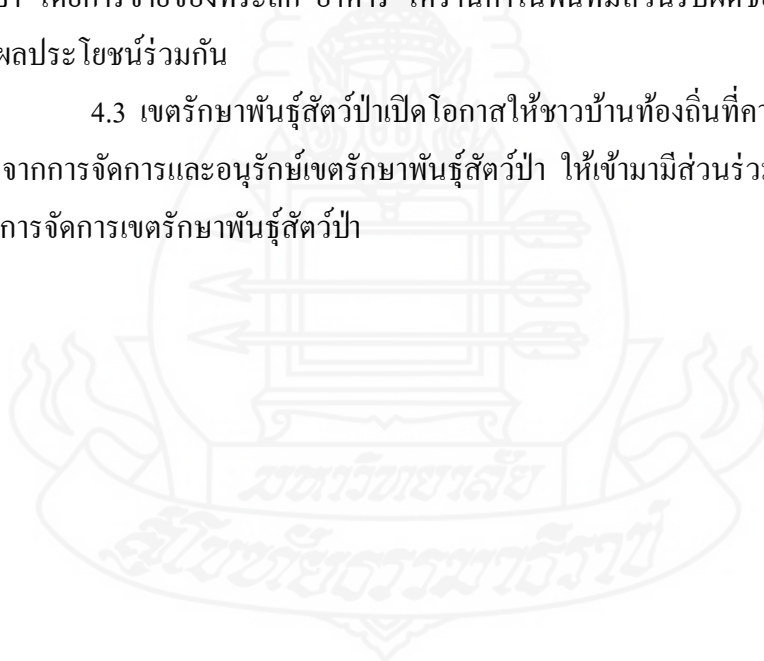
นอกจากนี้ยังมีมาตรการอื่นๆ ที่ควรนำมาใช้จัดการผู้มาเยือน ได้แก่ การแบ่งเขต
ผู้ใช้ประโยชน์ (Zoning) อาจแบ่งเป็นบริเวณของผู้มาเยือนที่ขี่เครื่องขี่แมลงกอสอล์ ผู้มาเยือน
กลุ่มครอบครัว เพื่อแยกให้กลุ่มเด็กๆ ได้เล่นน้ำตก หรือกลุ่มผู้มาเยือนที่มานั่งพักผ่อนชมธรรมชาติ
ได้อยู่ห่างจากกลุ่มที่ขี่เครื่องขี่แมลงกอสอล์

4. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น ได้แก่

4.1 การดำเนินมาตรการมวลชนสัมพันธ์

4.2 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
ด้วยการส่งเสริมอาชีพ เช่น การสนับสนุนให้ชาวบ้านได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตรักษา
พันธุ์สัตว์ป่า โดยการขายของที่ระลึก อาหาร ให้ร้านค้าในพื้นที่มีส่วนรับผิดชอบในการดูแลพื้นที่
และรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน

4.3 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเปิดโอกาสให้ชาวบ้านท้องถิ่นที่คาดว่าจะได้รับ
ผลกระทบจากการจัดการและอนุรักษ์เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ
จัดทำแผนการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นต่างๆ ที่สำคัญ 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ มีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

1.1.2 ประเมินความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

1.1.3 เปรียบเทียบความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

1.1.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

1.1.5 กำหนดแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป เดินทางมาท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ และ/หรือมาศึกษาค้นคว้า เป็นบุคคลที่ไม่ใช่ผู้อยู่อาศัยโดยถาวรในพื้นที่ศึกษา และไม่เป็นผู้ที่เดินทางไปเยือนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ประจำ

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

(1) ข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง (2) ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร

นันทนาการฐานป่าไม้ (3) ความตระหนักตามระดับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร
นันทนาการฐานป่าไม้ (4) ความคิดเห็นของผู้มาเยือนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

1.2.3 การทดสอบเครื่องมือการวิจัย

นำแบบสอบถามไปทดสอบกับผู้ที่มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ และตอนที่ 3 ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ นำมาปรับปรุงแก้ไข ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.656 และ 0.891 ตามลำดับ แล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 389 คน

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า F-test แบบ one-way ANOVA สำหรับตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่ม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05

1.2.6 การวัดตัวแปรและเกณฑ์การวัด

ตัวแปร คือ ความตระหนักตามความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 = ไม่เห็นด้วย 3 = ไม่แน่ใจ 4 = เห็นด้วย 5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง กำหนดระดับคะแนนขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อความ ข้อความเชิงนิมิต ระดับคะแนน 1-5 และข้อความเชิงนิเสธ ระดับคะแนน 5-1 แปลความหมายเป็นระดับของความตระหนัก เป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 = สูงมาก 4 = สูง 3 = ปานกลาง 2 = ต่ำ 1 = ต่ำมาก

1.3 ผลการวิจัย

สรุปประเด็นต่าง ๆ คือ

1.3.1 ข้อมูลพื้นฐานและความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และยังเป็นนักเรียนนักศึกษา โดยส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท และผู้มาเยือนเกินกว่าครึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลา

ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือได้รับการแนะนำให้เขื่อน น้ำตกโตนงาช้างจากเพื่อน สมาชิกครอบครัว หรือคนรู้จัก โดยเดินทางมากับกลุ่มเพื่อน มีวัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมาเพื่อเล่นน้ำตก และเกือบครึ่งหนึ่งเคยเดินทางมาเขื่อนน้ำตกโตนงาช้างแล้วแต่ไม่เกิน 7 ครั้ง และมักจะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 4 ครั้งต่อปีขึ้นไป ในภาพรวมแล้วผู้มาเยือนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ในระดับปานกลาง

1.3.2 ระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ผู้มาเยือนมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงที่สุดในด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และมีความตระหนักน้อยที่สุดในด้านการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบข้อบังคับ โดยส่วนใหญ่แล้วมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้อยู่ในระดับสูง และเมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้มาเยือนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการทิ้งขยะในถังขยะหรือในจุดที่ทางเขตรักษาพันธุ์ฯ จัดไว้ให้เท่านั้น และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้เริ่มได้ที่ตัวเราเอง แต่ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการเข้มงวดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าพื้นที่

1.3.3 การทดสอบสมมติฐาน การทดสอบสมมติฐานได้ผลดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคล อันได้แก่ ช่วงอายุ อาชีพหลัก ภูมิลำเนา และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีส่วนทำให้ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนแตกต่างกัน
- 2) รูปแบบและลักษณะการมาเยือน ได้แก่ จำนวนครั้งในการมาเยือนต่างกัน มีส่วนทำให้ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนแตกต่างกัน
- 3) ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ที่ต่างกัน มีส่วนทำให้ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนแตกต่างกัน
- 4) ความถี่ในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่ต่างกัน มีส่วนทำให้ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนแตกต่างกัน
- 5) การมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ที่ต่างกัน มีส่วนทำให้ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนแตกต่างกัน

ส่วนระดับการศึกษาและกลุ่มการเดินทางของผู้มาเยือนไม่มีผลต่อความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือน

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง พบปัญหาที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาขยะ อาคารทรุดโทรมไม่พร้อมที่จะรองรับผู้มาเยือน ไม่มีไฟฟ้าแสงสว่างบริเวณทางเดิน ในเวลากลางคืน สิ่งอำนวยความสะดวกชำรุด ม้านั่งและถังขยะมีไม่เพียงพอ ทางเดินขึ้นไปน้ำตกไม่ค่อยสะดวก ร้านอาหารจำหน่ายอาหารราคาแพง ป้ายสื่อความหมายมีน้อย ชำรุด ลบเลือน ไม่สวยงาม ผู้มาเยือนไม่รักษาความสะอาด รับประทานในบริเวณที่ห้าม ทะเลาะวิวาท ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานที่ บางกลุ่มดื่มสุราทำให้ผู้อื่นรู้สึกไม่ปลอดภัย เจ้าหน้าที่ให้บริการไม่ทั่วถึง และบางคนบริการไม่ดี ค่าธรรมเนียมเข้าไปในพื้นที่มีราคาแพงเกินไปรู้สึกไม่คุ้มค่ากับการบริการควรได้รับ

ส่วนข้อเสนอแนะนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ควรปรับปรุงบำรุงอาคารสถานที่ให้มีความพร้อมและสามารถใช้งานได้ดียิ่งขึ้น ควรติดตั้งหลอดไฟฟ้าริมทางเดิน ควรปรับปรุงร้านอาหาร และห้องน้ำ เพิ่มถังขยะ ที่นั่งพักผ่อนให้เพียงพอ ปรับปรุงทางเดินขึ้นน้ำตกและทำราวจับให้มั่นคง ควรปรับปรุงป้ายสื่อความหมายให้สวยงาม และบอกทิศทางที่ชัดเจน ควรลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสถานที่ และรณรงค์ให้ใช้สถานที่สาธารณะเพื่อพักผ่อน เล่นน้ำตกอย่างมีมารยาท เพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัย และเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตไว้ในกรณีฉุกเฉินให้สามารถช่วยเหลือได้ทันทั่วถึง รวมถึงการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่พร้อมกับการพัฒนาการบริการ

1.3.5 แนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

จากการประชุมสัมมนาในกลุ่มย่อยและรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง ตัวแทนชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ใกล้กับน้ำตกโตนงาช้าง เจ้าหน้าที่จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง และนักวิชาการป่าไม้ได้ร่วมกันสรุปแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน ได้ดังต่อไปนี้

1) ในการวางแผนการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ควรคำนึงถึงเรื่องการบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากร การจัดการเกี่ยวกับนันทนาการและการสื่อความหมายธรรมชาติ การพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ

บุคลากรควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างละเอียดและทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ และแผนงานต้องมีการจัดลำดับความสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณและกำลังคน

2) ในการพัฒนาถึงอำนวยความสะดวก ไม่จำเป็นต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบทุกรูปแบบ แต่ต้องเพียงพอและใช้ประโยชน์ได้จริง

3) ควรจัดการหรือควบคุมพฤติกรรมของผู้มาเยือนด้วยการใช้ป้ายสื่อความหมาย และการแบ่งเขตผู้ใช้ประโยชน์ (Zoning)

4) ควรดำเนินมาตรการมวลชนสัมพันธ์ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ด้วยการส่งเสริมอาชีพ การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

2. อภิปรายผล

2.1 จากการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐาน อภิปรายได้ดังนี้

2.1.1 สมมติฐานที่ 1 ผู้มาเยือนที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

1) ผู้มาเยือนมีช่วงอายุแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มผู้มาเยือนที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ในขณะที่ผู้มาเยือนที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี เป็นกลุ่มอายุที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่ำที่สุด สอดคล้องกับผลการทดสอบสมมติฐาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประชาชนกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จะมีระดับความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มากกว่าผู้มาเยือนกลุ่มอื่นๆ ที่อายุน้อยกว่า ซึ่งจะพบว่า เมื่อผู้มาเยือนอายุมากขึ้น ความคิด ประสบการณ์ การรับรู้ หรือการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้น่าจะมีมากขึ้นด้วย ซึ่งผู้มาเยือนที่อยู่ในช่วงวัยนี้เป็นกลุ่มที่พบเห็นปัญหาและมองเห็นความเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศไทยมาเป็นระยะเวลานานหลายสิบปี ซึ่งปัญหาด้านทรัพยากรป่าไม้นับวันจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้มาเยือนที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มากกว่ากลุ่มอายุอื่นที่อายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิคยา กูแสดธนาสาร (2538:130) ได้ศึกษาเรื่อง ความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ กลุ่มที่มีอายุมาก จะมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า

นอกจากนั้น ชิดารัตน์ สุภาพ (2548:103) ได้ศึกษาเรื่องความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนที่มีอายุมาก จะมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มากขึ้น และผลงานวิจัยของ ประพล มลิณฑจินดา (2542:67) ได้ศึกษาเรื่อง ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

2) ผู้มาเยือนมีระดับการศึกษาต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการใช้ชีวิต การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ หรืออิทธิพลของสื่อมวลชน ได้มีส่วนกระตุ้นให้ผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้างมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการศึกษาในระบบไม่ได้มีผลทำให้คนเราเกิดความตระหนักหรือไม่ตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่างกัน เพราะในปัจจุบันมีสื่อต่างๆ ช่วยกันประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นจำนวนมาก ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วารสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กล่าวได้ว่าความตระหนักเกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน ของแต่ละบุคคลมากกว่าการได้รับความรู้จากการเรียนในระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชิดารัตน์ สุภาพ (2548:103) ได้ศึกษาเรื่องความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในอำเภอบางไทรที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่ต่างกัน และผลงานวิจัยของ วิสูตร ยังพลจันทร์ (2544:63) ได้ศึกษาเรื่อง ความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของพนักงานปฏิบัติการคลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3) ผู้มาเยือนมีอาชีพหลักต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้มาเยือนที่มีอาชีพรับราชการมีค่าเฉลี่ยของความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มากที่สุด รองลงมาคือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้เพราะอาจเนื่องมาจากการที่บุคคลจะเข้ารับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจได้นั้น ก็ต้องมีระดับความรู้มากเพียงพอ ได้รับฟังเรื่องราวหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ รวมทั้งความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์ป่าไม้ของประเทศ ความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้

ความรู้นั้นก็ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีตามมา อีกทั้งหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจยังเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ รมรงค์ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ดังเห็นได้จากโครงการต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย อาทิเช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสปีแห่งการป่าไม้สากล พ.ศ. 2555 และมอบประกาศเกียรติคุณรางวัลสาขาสตรีดีเด่นด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจัดโครงการกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ร่วมกัน : “เสริมสร้างจิตอนุรักษ์พัฒนาสิ่งแวดล้อม พร้อมสร้างโลกสีเขียว” สนองแนวพระราชดำริ การไฟฟ้าานครหลวงร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาและฐานทัพเรือกรุงเทพ จัดกิจกรรม กฟน. รวมพลังคนพันอา..ปลูกป่าชายเลน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยดำเนินโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ปลูกต้นกล้า ป่าต้นน้ำ ถวายพ่อ” และเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมด้วยการลงทะเบียนปลูกป่าออนไลน์ในโครงการดังกล่าว เป็นต้น ในขณะที่กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่ำที่สุด กล่าวคือ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีภาระความรับผิดชอบน้อยเพราะกำลังศึกษาอยู่ อาจมองว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นเรื่องไกลตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวัลย์ ยิ้มแย้ม (2540:85) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมในการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรีในระดับสูงสุด และงานวิจัยของ บุญลือ คชเสนีย์ (2532:91) ที่พบว่า อาชีพหลักที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนั้นผลงานวิจัยของ ธิดารัตน์ สุภาพ (2548:103) เรื่องความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า กลุ่มอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่ำที่สุด

4) ผู้มาเยือนมีภูมิลำเนาต่างกัน

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้มาเยือนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอื่นในภาคอื่นเป็นกลุ่มที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงที่สุด ส่วนกลุ่มผู้มาเยือนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลาเป็นกลุ่มที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่ำที่สุด เนื่องจากผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสงขลา และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักของการมาเยือนคือเพื่อมาเล่นน้ำตก มีความต้องการ ความคาดหวัง จะเล่นน้ำเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินเป็นผู้รับรู้สภาพพื้นที่ บริเวณ และบรรยากาศการท่องเที่ยวในแถบจังหวัดสงขลามากกว่าผู้มาเยือน

กลุ่มอื่น ทำให้เกิดความเคยชินและยอมรับในสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิดารัตน์ สุภาพ (2548) ได้ศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ระยะเวลาในการอยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการศึกษาของวาสนา เดชกล้าหาญ (2540) ศึกษาความตระหนักถึงผลกระทบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 3 ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่านักเรียนที่มีเขตที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความตระหนักถึงผลกระทบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5) ผู้มาเยือนมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท กับกลุ่มผู้มาเยือนที่มีรายได้ต่อเดือน มากกว่า 15,000 บาท มีคะแนนเฉลี่ยของความตระหนักในการอนุรักษ์ใกล้เคียงกันมากและไม่มี ความแตกต่างทางสถิติ กล่าวคือทั้งสองกลุ่มมีความตระหนักในการอนุรักษ์สูงสุด อธิบายได้ว่าผู้มาเยือนมีรายได้สูง หรือฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะรายได้จะสะท้อนถึงคุณภาพชีวิตจึงถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมมากที่สุด ทำให้มีโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ มากมายจากสื่อหลายช่องทาง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดความรู้แล้วมีผลไปสู่การเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกวรรณ เรืองรักเรียน (2551) เรื่องตระหนักของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความตระหนักอย่างมีนัยสำคัญ และผลการศึกษาของ กิจติยา นุ่นลอย (2552) เรื่อง ทักษะคิดของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี พบว่าราษฎรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีทักษะคิดต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.2 สมมติฐานที่ 2 ผู้มาเยือนที่มีรูปแบบและลักษณะของการมาเยือนต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

1) ผู้มาเยือนมีจำนวนครั้งในการมาเยือนแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้มาเยือนที่มีมาเยือนน้ำตกโดนงาช้างมากกว่า 8 ครั้ง เป็นกลุ่มที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงที่สุด กล่าวคือผู้มาเยือนที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวซึ่งมีจำนวนครั้งมากกว่า เป็นผู้ที่เคยได้เข้าไปสัมผัสและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำตกโดนงาช้าง ได้พบเห็น ได้มีประสบการณ์มากกว่ามีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มากกว่า ดังที่ บัณฑิต จุฬาศัย (2528) ได้กล่าวถึง

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคลไว้ว่า เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อความรับรู้จึงมีผลต่อความตระหนัก ซึ่งปัจจัยที่มี ผลต่อความตระหนักประการหนึ่งก็คือ ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้ บ่อยครั้งหรือนานเท่าไรก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น

2) ผู้มาเยือนมีกลุ่มการเดินทางแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้มาเยือนที่มีกลุ่มการเดินทางต่างกัน มีระดับความ ตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ไม่แตกต่างกัน ดังที่บัณฑิต จุฬาศัย (2528: 15-18 อ้างถึงใน เจริญ โนภิระ, 2553:9) ได้กล่าวไว้ว่า ความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล ไม่ว่าผู้มาเยือนจะมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม้อยู่ในระดับใดก็ไม่เกี่ยวกับประเภทของกลุ่มการเดินทาง สอดคล้องกับผลการศึกษากมลทิพย์ ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2547) เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ เอราวัณ พบว่า กลุ่มบุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวไม่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ ชาวไทยในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ

2.1.3 สมมติฐานที่ 3 ผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ป่าไม้ต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

จากการวิจัยพบว่า ผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ป่าไม้ต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ไม่ แยกต่างหาก กล่าวได้ว่า แม้การเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าไม้จะช่วยให้เกิดการรับรู้ถึงการ ลดลงของพื้นที่ป่า การเห็นปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ เห็นความสำคัญของการมีป่าไม้ เป็นเหตุให้เกิดมีแรงผลักดันภายในตัวของบุคคลและแรงผลักดันจากภายนอก มีความต้องการ ความปรารถนาที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่เนื่องจากความแตกต่างและข้อจำกัดของแต่ละ บุคคล ทั้งในด้านเวลา โอกาส หน้าที่ ความรับผิดชอบ อารมณ์ ค่านิยม ที่จะเอื้อให้เข้าร่วม กิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ ทำให้มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง เช่น ผู้มาเยือนบางคนอาจมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับสูงมากมีความต้องการ เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ แต่มีภารกิจเร่งด่วนเรื่องอื่นทำให้พลาดการเข้าร่วม กิจกรรมที่ตั้งใจไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษากมลทิพย์ ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2547) เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ พบว่า การเข้าร่วมมูลนิธิ สมาคม หรือ กลุ่มที่เกี่ยวกับอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แยกต่างหาก

2.1.4 สมมติฐานที่ 4 ผู้มาเยือนที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

ธรรมชาติต่างกัน มีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมากกว่า 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป มีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงที่สุด มากกว่ากลุ่มที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 1-3 ครั้ง/ปี และกลุ่มที่ไม่เคยท่องเที่ยวเลยตามลำดับ กล่าวคือ ผู้ที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติจะได้พบเห็นและได้รับประสบการณ์ตรงจากการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากกว่าและมีความหลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนรู้ จนสามารถอนุมานเอาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้มาเป็นความคิดรวบยอด แล้วจึงก่อให้เกิดพฤติกรรมความตระหนักมากกว่าผู้มาเยือนกลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับการศึกษาของนิภารัตน์ สายประเสริฐ (2547) เรื่อง การรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์ในการมาเยือนพื้นที่แตกต่างกัน มีการรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.5 สมมติฐานที่ 5 ผู้มาเยือนที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่างกันมีระดับความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ในระดับสูงมีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้สูงกว่าผู้มาเยือนที่มีความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ต่ำ เนื่องจากการจะเกิดความตระหนักได้ก็ต่อเมื่อผู้มาเยือนต้องได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมเกิดการรับรู้ และนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การเรียนรู้ และความตระหนักตามลำดับ การเรียนรู้และความตระหนักตระนำไปสู่ความพร้อมที่จะแสดงการกระทำหรือแสดงพฤติกรรมต่อไป การเกิดความตระหนักนั้นได้ ผู้มาเยือนต้องได้รับทราบข้อมูลมากเพียงพอที่จะเกิดการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ความคิด และเกิดความตระหนักตามมา ซึ่งการที่ผู้มาเยือนมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากส่งผลให้ผู้มาเยือนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ที่ดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิสูตร ยังพลขันธ์ (2544:63) ได้ศึกษาเรื่อง ความตระหนักใน ความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของพนักงานปฏิบัติการคลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน มีความตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน และผลงานวิจัยของผลการศึกษาของธิดารัตน์ สุภาพ (2548:103) ได้ศึกษาเรื่องความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประชาชนในอำเภอบางไทรที่มี

ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในระดับสูงจะมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่ำ

นอกจากนั้น ผลการศึกษาได้พบว่า ผู้มาเยือนมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้น้อยที่สุดในข้อที่ว่า น้ำที่อยู่ในแหล่งน้ำตามธรรมชาติสามารถใช้ประโยชน์ได้ไม่สิ้นสุดและไม่วันหมดไป และข้อที่ว่า การอนุรักษ์คือการห้ามมิให้เข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่หรือห้ามมิให้นำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ แสดงให้เห็นว่า ผู้มาเยือนยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและเรื่องการอนุรักษ์ให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ต้องชี้แจงให้ทราบว่าน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาตินั้นสามารถแห้งเหือดไปได้ หากป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำถูกทำลาย รวมทั้งเรื่องการอนุรักษ์ โดยเฉพาะในความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้นหมายถึงการใช้อย่างชาญฉลาด เหมาะสมและเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุดตามกาลเทศะ ไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยๆ

ในส่วนของการศึกษาความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ พบว่าผู้มาเยือนมีความตระหนักสูงที่สุดในด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และเมื่อจำแนกรายข้อพบว่า ผู้มาเยือนเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการทิ้งขยะในถังขยะหรือในจุดที่ทางเขตรักษาพันธุ์ฯ จัดไว้ให้ และเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้เริ่มได้ที่ตัวเราเอง นั่นคือ ผู้มาเยือนรับรู้และเข้าใจว่าน้ำตกโดนงาช้างเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต้องอนุรักษ์เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ยาวนาน หากเสื่อมสภาพลงต้องฟื้นฟูและหยุดการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อปล่อยให้ธรรมชาติได้ฟื้นตัว และเห็นควรให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน สำหรับในฐานะของผู้มาเยือนที่ดีสามารถร่วมกันดูแลน้ำตกได้ด้วยการทิ้งขยะลงถังขยะตามที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้จัดเตรียมไว้ให้ รวมไปถึงการไม่ขีดเขียนข้อความ หรือสัญลักษณ์ใดๆ ลงบนต้นไม้ ก้อนหิน

ในขณะเดียวกันผู้มาเยือนก็มีความตระหนักน้อยที่สุดในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับซึ่งส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการเข้มงวดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าพื้นที่ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ก็ได้รับทราบปัญหาจากผู้มาเยือนว่าค่าธรรมเนียมการเข้าพื้นที่มีราคาแพงเกินไป สอดคล้องกับการศึกษาของ รัชนิกร ชูเชิด (2547) ที่ได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยวน้ำตกโดนงาช้างเกี่ยวกับการทบทวนเรื่องการเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมน้ำตกโดนงาช้าง เพราะนักท่องเที่ยวคิดว่าแพงเกินไป และเห็นว่าน้ำตกเป็นของสาธารณะทุกคนมีสิทธิ์ที่จะเข้ามาได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หรืออาจเก็บเฉพาะค่าบริการบุคคลสำหรับเข้าพื้นที่ไม่เก็บค่ายานพาหนะ ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาคุณภาพการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ดีขึ้น พร้อมกับต้อง

ประชาสัมพันธเพื่อชี้แจงเหตุผลและความสำคัญของการเก็บเงินค่าธรรมเนียมว่าได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และเพื่อให้ผู้มาเยือนเข้าใจและมีความรู้สึกคุ้มค่าและยินดีที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมการเข้าพื้นที่

2.2 แนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

แนวทางและกิจกรรมในการวางแผนการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ จากการประชุมสัมมนากลุ่มย่อยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ให้ความสำคัญกับการวางแผนจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากร ทั้งในเรื่องการบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรที่ควรแก้ไขเรื่องปัญหาขยะอย่างเร่งด่วน การจัดการเกี่ยวกับนันทนาการและการตีความหมายธรรมชาติ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนเพราะการปลูกฝังจิตสำนึกความรักธรรมชาตินั้นควรจะเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก การจัดทำโปรแกรมการตีความหมายธรรมชาติควรทำแยกเป็นโปรแกรมสำหรับเด็ก และสำหรับผู้ใหญ่ เนื่องจากเด็กจะมีความสนใจสื่อในรูปแบบที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ป้ายสื่อความหมายในการจัดการหรือควบคุมพฤติกรรมของผู้มาเยือน และการแบ่งเขตผู้ใช้ประโยชน์ (Zoning) ก็ช่วยให้ผู้มาเยือนที่มีกิจกรรมต่างกันสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างลงตัว การพัฒนาปรับปรุงใดๆ ในพื้นที่ หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ควรคำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศรวมทั้งรูปแบบการใช้ประโยชน์และความต้องการของผู้มาเยือนโดยส่วนรวม ซึ่งสิ่งที่ต้องเพิ่มเติมขณะนี้คือควรเพิ่มที่นั่งพักผ่อน และถังขยะ อย่างไรก็ตามไม่จำเป็นต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบทุกรูปแบบ แต่ต้องเพียงพอและใช้ประโยชน์ได้จริงในการบริหารจัดการบุคลากรควรให้เจ้าหน้าที่ทุกคนหรือแต่ละคนในสายงานต่างๆ สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้ และที่สำคัญคือการพัฒนาเศรษฐกิจ-สังคมชุมชนท้องถิ่น ควรประสานความร่วมมือกับประชาชนท้องถิ่นและองค์กรท้องถิ่น ควรให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ด้วยดำเนินมาตรการมวลชนสัมพันธ์ การส่งเสริมอาชีพ และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง หรือโครงการย่อยในน้ำตกโตนงาช้าง ก็เป็นการสร้างแนวร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรได้เป็นอย่างดี โดยแนวทางเหล่านี้ก็สามารถนำไปใช้ในการจัดการ เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้มาเยือนให้ประสบความสำเร็จ

3. ข้อเสนอแนะ

น้ำตกโตนงาช้างเป็นทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ ที่ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและเพื่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการในระดับหนึ่ง มีผู้มาเยือนลับเปลี่ยนหมุนเวียนมาเยี่ยมชมทุกช่วงฤดูกาลและในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณผู้มาเยือนเพิ่มมากขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจระหว่างผู้มาเยือน ชุมชน และเขตรักษาพันธุ์ฯ ควรจะมีแนวทางที่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ให้ยั่งยืน

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง

1) ด้านการจัดการพื้นที่

- (1) การฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมในพื้นที่ ต้องแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย การปรับภูมิทัศน์
- (2) จัดทำระบบบำบัดน้ำทิ้งและน้ำโสโครกจากร้านอาหาร และห้องสุขา

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

- (1) พัฒนา ปรับปรุงอาคาร สิ่งก่อสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้เป็นมาตรฐาน แต่คงรูปแบบธรรมชาติไว้ให้มากที่สุด เช่น เพิ่มแสงไฟริมทางเดิน ซ่อมแซมหรือเปลี่ยนอุปกรณ์ในห้องสุขาที่ชำรุด เพิ่มม้านั่ง ศาลาพักผ่อน และจัดหาสถานที่จอดรถเพื่อให้สามารถรองรับผู้มาเยือนในช่วงเทศกาลวันหยุดยาวได้อย่างเพียงพอ

ในการพัฒนา หรือปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกมีปัจจัยและข้อพิจารณาที่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องต้องตั้งคำถามก่อนที่จะมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ดังนี้

- การใช้พื้นที่เป็นอย่างไร
- ปริมาณและชนิดของที่ดินที่มีอยู่เหมาะสมกับการพัฒนามากน้อยเพียงใด
- ที่ดินและแหล่งน้ำที่จะใช้ในการพัฒนาสามารถรองรับจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด
- สิ่งอำนวยความสะดวกที่จะสร้างขึ้นสามารถบำรุงให้อยู่ในสภาพที่ดีภายใต้กรอบและงบประมาณและกำลังคนที่มีอยู่หรือไม่

(2) ส่งเสริมและปรับปรุงร้านค้าให้บริการได้มาตรฐาน สะอาด ถูกสุขลักษณะ ราคาไม่แพง และบริการอย่างมีไมตรีจิต เช่น

ก. ให้ร้านอาหารเข้าร่วมโครงการอาหารสะอาด รสชาติอร่อย (Clean Food Good Taste) ของกรมอนามัย

ข. เปิดร้านค้าที่มีการรวบรวมและจำหน่ายสินค้าด้วยการใช้ระบบสหกรณ์

3) ด้านการให้บริการความรู้

(1) ส่งเสริมการให้ความรู้แก่เยาวชน และร่วมกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

(2) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ให้กับผู้มาเยือนให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วยการจัดทำแผนผัง แผนที่ป้ายสื่อความหมาย ป้ายสัญลักษณ์ ป้ายบอกทิศทาง ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน สวยงาม นำไปตั้งไว้ในจุดที่สำคัญ และมองเห็นได้ง่าย จัดเส้นทางเดินเท้าเพื่อการศึกษาและชมธรรมชาติที่น่าสนใจ และปรับปรุงเส้นทางเดิมที่มีอยู่แล้ว

(3) จัดให้มีการสื่อความหมายธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไปของทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ทั้งพืช สัตว์ นิเวศวิทยา ภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าไดโนเสาร์เพื่อให้เกิดประโยชน์และสอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้มาเยือนแต่ละกลุ่ม โดยเน้นการเสริมความรู้เกี่ยวกับแหล่งน้ำ วัชพืชของน้ำ ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากร การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

4) ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่

(1) เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ไว้คอยบริการและดูแลความปลอดภัยของผู้มาเยือน

(2) พัฒนาให้เจ้าหน้าที่มีความรู้และเป็นนักสื่อความหมายธรรมชาติที่ดี

(3) ปรับแนวคิด ทักษะคติของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการแก่ผู้มาเยือน

ให้เป็นผู้มีจิตบริการ

(4) เพิ่มทุนพัฒนาความรู้ของเจ้าหน้าที่ให้มากขึ้น

(5) เสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

ก. เพิ่มและซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ สิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงาน

ข. ผู้บังคับบัญชาควรให้เกียรติ และชมเชยเมื่อเมื่อผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชาทำงานอย่างสม่ำเสมอ

ค. เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของเขตรักษาพันธุ์ได้พัฒนาขีด

ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เช่น การสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่างๆ ไป

ฝึกรอบรวมทั้งทางด้านจิตสำนึกและความสามารถ โดยเฉพาะด้านการกู้ภัยและการปฐมพยาบาล

ง. จัดให้มีการประชุมร่วมกันเป็นประจำ และให้โอกาสเจ้าหน้าที่

ทุกระดับชั้น ได้มีส่วนร่วมรับรู้ และแสดงความคิดเห็นในงานต่างๆ

5) ด้านพฤติกรรมของผู้มาเยือน

การจัดการผู้มาเยือนนี้หมายถึงการนำเอาระเบียบ ข้อมูลและการให้

(1) ให้ความรู้แก่ผู้มาเยือน

ก. จัดการให้ผู้มาเยือนมีความรู้ก่อนการเดินทางเข้าสู่แหล่งประกอบ

กิจกรรมนันทนาการฐานป่าไม้เพื่อเตรียมความพร้อมล่วงหน้า เช่น สถานศึกษาที่นำกลุ่มนักเรียน

(2) ควบคุมคุณภาพของผู้มาเยือน

เป็นการควบคุมและเฝ้าระวังในระยะยาวเพื่อลดผลกระทบ เป็นการช่วย

ป้องกันและบรรเทาความรุนแรงของปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น รณรงค์ ประชาสัมพันธ์

และแนะนำให้ผู้มาเยือนปฏิบัติตัวอย่างเหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ด้วยการเผยแพร่ด้วยการตีพิมพ์ประกาศไว้ให้ผู้มาเยือนมองเห็นได้ง่าย

ก. จรรยาบรรณของนักท่องเที่ยวผู้รักธรรมชาติ คือต้องมีการศึกษา

ประวัติหรือข้อมูลของสถานที่ที่จะไปเที่ยวก่อนเพื่อจะได้เข้าใจธรรมเนียม ข้อปฏิบัติของพื้นที่นั้นๆ

รู้ใช้แต่พอดี และลดการเกิดของเสีย ขยะมูลฝอย ตระหนักว่าการอนุรักษ์และการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติจะสามารถช่วยสร้างผลกำไรให้ออนาคต คือมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดีไว้ให้มา

เที่ยวได้ตลอดไป ขณะเดียวกันต้องรักษาและส่งเสริมให้ระบบสังคม วัฒนธรรมและความ

หลากหลายทางธรรมชาติยังคงอยู่ (รัชนิกร ชูเชิด, 2548)

ข. นักท่องเที่ยวที่ต้องปฏิบัติตัว ดังนี้

ก) ต้องเคารพในระเบียบของสถานที่นั้นๆ

ข) ไม่สนับสนุนหรือเก็บของป่า ต้นไม้ และสัตว์ป่าหรือ

สิ่งใดๆ จากสถานที่ที่ไปเที่ยว

ค) ทิ้งขยะในภาชนะที่ตั้งรองรับไว้

ง) ไม่ขีดเขียนลงบนต้นไม้และก้อนหินหรือส่วนใดๆของ

สิ่งอำนวยความสะดวก

จ) ไม่ส่งเสียงดังรบกวนนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ

ฉ) ศึกษาสภาพเส้นทางท่องเที่ยวให้เข้าใจ และไม่ออกนอก

เส้นทางที่กำหนด

เทคนิคในการจัดการผู้มาเยือนยังมีอีกมีหลายรูปแบบ เช่น การจำกัดปริมาณการใช้ประโยชน์ การกระจายการใช้ประโยชน์ การจำกัดระยะเวลาการใช้ การจำกัดฤดูกาลในการใช้ประโยชน์ และการจำกัดขนาดของกลุ่มผู้ใช้ แต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์หรือในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ซึ่งใช้ในต่างประเทศประสบผลสำเร็จมาแล้วในระดับหนึ่ง การจะนำเทคนิคดังกล่าวนี้มาใช้จำเป็นต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการใช้ประโยชน์ของคนไทยแตกต่างไปจากต่างประเทศ

6) ด้านสวัสดิการของผู้มาเยือน

(1) เพิ่มความเข้มงวดในการสอดส่องดูแลให้ไม่ให้มีการนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปในเขตรักษาพันธุ์

(2) ควรดำเนินมาตรการด้านการดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับผู้มาเยือนอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

ก. ควรจัดให้มีการอบรมและฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย เช่น การปฐมพยาบาล ให้แก่เจ้าหน้าที่ในทุกระดับงาน

ข. ควรเพิ่มสื่อในการให้ข้อมูลข่าวสารรูปแบบต่างๆ ในการจัดการผู้มาเยือนด้านความปลอดภัย เช่น การให้ข้อมูลที่จำเป็นต่างๆผ่านการกระจายเสียงตามสาย จัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์ เป็นต้น

ค. จัดทำคู่มือการปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดูแลความปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนสำหรับให้ความรู้และฝึกทบทวนการปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์ เช่น คู่มือการปฐมพยาบาลเบื้องต้น คู่มือการให้ข้อมูลที่เหมาะสม เป็นต้น

ง. ควรจัดเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติให้ได้รับการฝึกอบรมในการช่วยชีวิตและปฐมพยาบาลเบื้องต้น จนเกิดความชำนาญจากโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญสามารถให้การดูแลเจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์ ระหว่างปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้มาเยือนได้

7) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

(1) ควรประสานกับหน่วยงานราชการอื่นๆ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหาดใหญ่ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสงขลา เพื่อสร้างอาชีพและสนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวน้ำตก โตนงาช้าง

(2) ควรห้ามจำหน่ายและห้ามใช้โฟมบรรจุอาหาร

(3) หมั่นสำรวจตรวจตราบริเวณที่มีการประกอบกิจกรรมนันทนาการให้ทั่ว บำรุงและซ่อมแซมอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกให้ใช้การได้อยู่เสมอ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับผู้มาเยือน เช่น เก็บเศษแก้วแตกในน้ำตก ซ่อมราวบันไดทางขึ้นน้ำตก

(4) ควรนำเอาความรู้หรือผลการวิจัยเกี่ยวกับชนิดและปริมาณของพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ที่สำคัญที่เคยมีผู้ศึกษาไว้ มาเป็นจุดเด่นในการประชาสัมพันธ์พื้นที่และกระตุ้นเตือนผู้มาเยือนให้ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ที่สำคัญนั้นต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาถึงความคาดหวังของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างว่ามีความคาดหวังต่อการมาเยือนในสิ่งใดบ้าง เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงพัฒนาให้ผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้างได้รับประสบการณ์นันทนาการที่มีคุณภาพกลับไป

3.2.2 ควรศึกษาถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่น้ำตกโตนงาช้างโดยเชื่อมโยงกับชุมชน เพื่อเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืนในอนาคต เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สามารถให้ประโยชน์ตอบแทนแก่เจ้าของพื้นที่อย่างยั่งยืนให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว

3.2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการผู้มาเยือนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันหรือมีรูปแบบการประกอบกิจกรรมนันทนาการที่ต่างกัน เพื่อจะได้จัดโปรแกรมการสื่อความหมายและทรัพยากรนันทนาการเพื่อรองรับการประกอบกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือนกลุ่มต่างๆ

3.2.4 ควรศึกษาเกี่ยวกับสื่อและช่องทางการใช้สื่อเพื่อการสื่อความหมายธรรมชาติสำหรับกลุ่มผู้มาเยือนที่มีความแตกต่างกัน เช่น การใช้สื่อสำหรับผู้มาเยือนวัยต่างๆ ได้แก่ วัยเด็ก

ประอม วยรูน และวยผูใหญ เปนนัน โดยเลอกใชซงทางที่หลากหลายและเหมาะสมเพื่อกิด
ควมรูควมเขาใจและมีความตระหนักตอการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไมและธรรมชาติ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ เรืองรักเรียน (2551) “ความตระหนักของชุมชนในกาจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษา ตำบลเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กมลทิพย์ ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2547) “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเอราวัณ ของนักท่องเที่ยวชาวไทย จังหวัดกาญจนบุรี” ภาคนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- กรมป่าไม้ (ม.ป.ป.) ข้อมูลพื้นฐาน : รายงานฉบับร่างแผนแม่บทเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนาช้าง จังหวัดสงขลา สดุด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อ้างถึงใน รัชนิกร ชูเชิด (2546) “การจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวน้ำตกโตนาช้าง จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- กรมอุตุนิยมวิทยา (2554) “หาคใหญ่ - ค่าเฉลี่ย 30 ปี (2504-2533)” ค้นคืนวันที่ 8 กรกฎาคม 2554 จาก http://www.tmd.go.th/province_stat.php?StationNumber=48569
- กฤษณา แสงเจริญ (2542) “ความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาวิชาวิทยาศาสตร์ (เคมี) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- กันยรัชต์ ศรีจันทร์ (2548) “การรับรู้ของผู้มาเยือนต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) การจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่น้ำตก อ้างถึงใน รัชนิกร ชูเชิด (2546) “การจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวน้ำตก โตนาช้าง จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

- กิจติญา นุ่นลอย (2552) “ทัศนคติของราษฎรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- เกษม จันทร์แก้ว (2539) *หลักการจัดการลุ่มน้ำ* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ้างถึงใน สามัคคี บุญยะวัฒน์ และคนอื่นๆ (2552) “การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้* หน่วยที่ 3 หน้า 7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง (2552) *ข้อมูลพื้นฐานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง สงขลา* เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา)
- คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ (2527) *คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อ้างถึงใน แสงสรรค์ ภูมิสถาน (2546) “ผลกระทบของกิจกรรมนันทนาการต่อคุณภาพน้ำในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติเอราวัณ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- _____ (2527) *รายงานขั้นสุดท้ายคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณิต เขียววิชัย (2543) *หลักนันทนาการ นครปฐม* โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร อ้างถึงใน แสงสรรค์ ภูมิสถาน (2546) “ผลกระทบของกิจกรรมนันทนาการต่อคุณภาพน้ำในแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติเอราวัณ” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- เจริญ โนภิระ (2553) “ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2537) *การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงใหม่* มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 อ้างถึงใน หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ (2545) “ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน” การค้นคว้า
 อีกระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ชวา แพร์ตกุล (2526) *เทคนิคการวัดผล* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด
 ชุศศักดิ์ วิทยาภัก (2537) *รายงานการวิจัยความรู้และความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของเมือง
 เชียงใหม่ : การสำรวจระยะต้น แผนที่ 6 เชียงใหม่ สถาบันวิจัยสังคม
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*
- ดรรรชนี เอมพันธ์ (2544) *คู่มือวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวตามศักยภาพของพื้นที่ และหลักการช่วงชั้น
 โอกาสทางนันทนาการ* กรุงเทพมหานคร ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ดรรรชนี เอมพันธ์ (2546) *เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาหลักนันทนาการและการท่องเที่ยว
 ธรรมชาติ 308511 ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- ถวัลย์ ยิ้มแย้ม (2540) “พฤติกรรมของประชาชนในการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรี : กรณีศึกษาเขต
 สุขาภิบาลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ธิดารัตน์ สุภาพ (2548) “ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในอำเภอ
 บางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ธวัชชัย ดวงวิไล (2551) “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของ
 นักศึกษาสาขานิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชนในเขต
 กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์ (2542) *การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร ภาควิชา
 อนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
 _____ (2545) *เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา 308521 การวางแผนและออกแบบอุทยาน
 และพื้นที่นันทนาการขั้นสูง ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*

- นภวรรณ ฐานะกาญจน์ และคนอื่นๆ (2541) *คู่มือการพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- _____. (2548) *ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ (เล่มที่ 1) โครงการระบบสนับสนุนการวางแผนการจัดการแหล่งนันทนาการทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน ระยะที่ 1 เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย กรุงเทพมหานคร คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- นิคม จารุมณี (2536) *การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว* กรุงเทพมหานคร โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์
- นิตยา ภู่แสนธนาสาร (2538) “ความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- นิภารัตน์ สายประเสริฐ (2547) “การรับรู้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- นิวัติ เรืองพาณิชย์ (2546) *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* ใน สามัคคี บุญยะวัฒน์ และคนอื่นๆ (2552) *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้* หน่วยที่ 3 หน้า 7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- บัณฑิต จุฬาศัย (2538) “เยาวชนผู้กำหนดสถานะแวดล้อมในทศวรรษหน้า” *จุดสารสภาวะแวดล้อม 3* (มิถุนายน – กรกฎาคม 2528) อ้างถึงใน ทนงศักดิ์ ประสบกิตติคุณ (2534) “การประเมินค่าความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดตราด” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์-การสอน) สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ภาคศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- บุญลือ คชเสนีย์ (2532) “ความรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล ศึกษาเฉพาะกรณีเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- บุญเรียง ขจรศิลป์ (2530) *สถิติวิจัย 1* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร พิสิกส์เซนเตอร์
- ประสาธ อิศรปรีดา (2523) *จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์กราฟิเคอาร์ท
- ประพล มิตินทจินดา (2542) “ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเพชรบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- พิมพ์ลภัส ชันหลวง (2545) “ผลกระทบทางจิตวิทยาและการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับทางจิตวิทยาของแหล่งนันทนาการประเภทน้ำตก” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พิเชษฐ คุ้มมด (2546) “ความตระหนักของราษฎรต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำค้างคาวและวัดช่องเขาพราน จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มนัส สุวรรณ (2532) *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* เชียงใหม่ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- รัชนิกร ชูเชิด (2546) “การจัดการความเสี่ยงเบื้องต้นจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ราตรี ภารา (2521) *ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* กรุงเทพมหานคร อักษราพิพัฒน์ อ้างถึงใน *หัตถ์รัตน วัฒนพฤกษ์ (2545) “ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน”* การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ฤทธิชัย วุฒิสิริ (2542) “การประเมินมูลค่าของผลประโยชน์ทางด้านนันทนาการ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาซ้าง จังหวัดสงขลาและสตูล” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- วรรณ วังวานิช (2539) *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วาสนา เดชกล้าหาญ (2540) “ความตระหนักถึงผลกระทบวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์-การสอน) สาขาการสอนวิทยาศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- วิชัย เทียนน้อย (2533) *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ* กรุงเทพมหานคร อักษรวัฒนา
- วินัย วีระวัฒนานนท์ (2537) *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร เรือนแก้วการพิมพ์
- วิสูตร ยังพลจันทร์ (2544) “ความตระหนักในความสำคัญ ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานปฏิบัติการคลังน้ำมัน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์
- วินัส พีชวณิชย์ และสมจิต วัฒนาชยากุล (2537) *สถิติสำหรับนักสังคมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ประกายพรึก
- สมชาย หิรัญกิจ (2528) *บทบาทการท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์* กรุงเทพมหานคร สยามสมาคม
- อึ้งถึงใน หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ (2545) “ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน” การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สรณ ลพสุนทร (2549) “ความคิดเห็นของผู้มาเยือนต่อการท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากรณีศึกษา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอู้มวง จังหวัดตาก” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) (2553) “สถิติผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาซ้าง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาซ้าง” (บันทึกรายงาน)

- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) *การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รายงานขั้นสุดท้าย พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย*
- สถิต วงศ์สวรรค์ (2525) *จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพมหานคร รวมสาส์น*
- สุขุม เจริญใจ (2529) *พลวัตในการจัดการทรัพยากรสถานการณ์ในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร อ้างถึงใน พิเศษฐ ตุ่มมด 2546 “ความตระหนักของราษฎรต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำค้างคาวและวัดช่องเขาพราน จังหวัดราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารทรัพยากรป่าไม้) สาขาการบริการทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาต (2525) *เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา 497 การจัดการพื้นที่นันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อ้างถึงใน วัชรินทร์ นวลแก้ว (2546) “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้ความรู้และบริการของสวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคใต้” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- _____ . (2526) *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 21 สาขาสิ่งแวดล้อม 31 ม.ค. – 3 ก.พ. 2526 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*
- _____ . (2535) “นันทนาการกับการป่าไม้ชุมชน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการป่าไม้ชุมชน* หน้า 627-693 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ อ้างถึงใน เอกสิทธิ์ ปัญญาเส็ง (2550) “การวิเคราะห์ความคงทนทางกายภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการกรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติน้ำตกแม่สุรินทร์ วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุวดี ศรีเบญจพลางกุล (2529) “การประเมินมูลค่าประโยชน์ของแหล่งนันทนาการในเขตเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี สวนสัตว์คูสิต กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) (2554) *แผนที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตงนาซ่าง* (ฐานข้อมูลแผนที่) สงขลา ส่วนฟื้นฟูและพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา)
- สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา) (2554) *รายงานการใช้สถานที่และที่พัก* (ฐานข้อมูลสถิติ) สงขลา ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 6 (สงขลา)
- สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2554) “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตงนาซ่าง” ค้นคืนวันที่ 7 กรกฎาคม 2554 จาก <http://web3.dnp.go.th/wildlifew/animConserveDepView.aspx?depId=109>
- หทัยรัตน์ วัฒนพฤกษ์ (2545) “ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน” การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อัจฉริยา โพธิยานนท์ (2542) *การศึกษานอกระบบกับสิ่งแวดล้อม* กรุงเทพมหานคร คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
- เอื้อน วิเศษชาติ (2534) “การศึกษาความตระหนักถึงผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของครูวิทยาศาสตร์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (การสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Allen, S.W. (1959) *Conserving Natural Resource*. New York: McGraw-Hill Book Comp., Inc. อ้างถึงใน ชีรเบศร์ เก่งธัญญะ (2544) “ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนโดยรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิว จังหวัดจันทบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาการจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Carter, V.G. (1973) *Dictionary of Education* อ้างถึงใน เจริญ โนภิระ (2553) “ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่” รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

- Clawson, M. (1963) *Land and water for Recreation*. Chicago, Rand McNally Co. อ้างถึงใน นิตยสาร นุ่มสง (2549) “การประเมินศักยภาพทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาวิชา อุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์
- Clawson, M. and J. L. Knetsch. (1966) *Economics of Outdoor Recreation*. Baltimore : The John Hopkins University Press อ้างถึงใน นิตยสาร นุ่มสง (2549) “การประเมินศักยภาพ ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ) สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Good, C.V. (1973) *Dictionary of Education* New York McGraw-Hill Book Company อ้างถึง ใน ธีรรัตน์ สุภาพ (2548) “ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Michigan State University Extension (2004) *Recreation Section Michigan Forest Forever Teacher Guide Available Source* : <http://www.dsisd.k12.mi.us/mff/Recreation.html>, 18 August 2004 อ้างถึงใน นิตยสาร นุ่มสง (2549) “การประเมินศักยภาพทรัพยากร นันทนาการฐานป่าไม้” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและ นันทนาการ) สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- Owen, O. S. (1971) อ้างถึงใน สามัคคี บุญยะวัฒน์ และคนอื่นๆ (2552) “เอกสารการสอน ชูวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อการป่าไม้” หน้าที่ 3 หน้า 7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- Yamane ,Taro. (1973). *Statistics : an introductory analysis*. 2rd ed. New York: Haper And Row.

ภาคผนวก

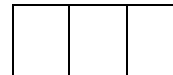
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ศูนย์วิจัยวรรณคดีราชภัฏ

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย**เรื่อง**

**ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง
จังหวัดสงขลา**

คำชี้แจง

1) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือน

2 เพื่อประเมินความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน

3 เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือน

4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้มาเยือนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

5 เพื่อกำหนดแนวทางและกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของน้ำตกโตนงาช้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้มาเยือน

2) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปใช้ในการวิจัยประกอบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวม

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัย

(นางสาวศุทธา สุนันทรณู)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย เรื่อง ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้
ของผู้มาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ที่เป็นคำตอบ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อายุ (เกิน 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)

1. น้อยกว่า 20 ปี 2. 20-29 ปี 3. 30-39 ปี
 4. 40-49 ปี 5. 50-59 ปี 6. 60 ปีขึ้นไป

2. สำเร็จการศึกษา/กำลังศึกษาในระดับ

1. ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย/
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ

3. อนุปริญญา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 4. ปริญญาตรี

5. สูงกว่าปริญญาตรี

3. อาชีพหลัก

1. เกษตรกร 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 3. รับราชการ 4. ลูกจ้าง/พนักงานบริษัทห้างร้าน
 5. รับจ้าง/อาชีพอิสระ 6. ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย
 7. ยังเป็นนักเรียน/นักศึกษา 8. อื่นๆ(กรุณาระบุ).....

4. ภูมิลำเนา

1. จังหวัดสงขลา 2. จังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้
 3. จังหวัดในภาคอื่น (โปรดระบุ).....

5. รายได้ต่อเดือน

1. ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท 2. 5,001 – 10,000 บาท
 3. 10,001 – 15,000 บาท 4. มากกว่า 15,000 บาท

6. วัตถุประสงค์ของท่านในการเดินทางมาเยือนน้ำตกโตนงาช้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เพื่อเล่นน้ำตก 2. เพื่อศึกษาธรรมชาติ
 3. เพื่อปิกนิก/รับประทานอาหาร 4. เพื่อถ่ายภาพ
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 1 (ต่อ)

7. ท่านเคยเดินทางมาเยือนน้ำตกโตนงาช้างหรือไม่

1. ไม่เคยมาก่อน (ครั้งนี้เป็นครั้งแรก) 2. เคยมา จำนวน 2-7 ครั้ง
3. เคยมา จำนวน 8 ครั้งขึ้นไป

8. กลุ่มเดินทางในครั้งนีของท่าน

1. กลุ่มเพื่อน 2. กลุ่มครอบครัว
3. เดินทางมาคนเดียว 4. กลุ่มผสมระหว่างครอบครัว
และเพื่อน

5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. แหล่งที่ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำตกโตนงาช้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/หน่วยงานการท่องเที่ยว 2. เพื่อน/สมาชิกในครอบครัว/
คนรู้จัก
3. รายการโทรทัศน์/วิทยุ 4. อินเทอร์เน็ต
5. บทความ/ข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ 6. หนังสือ/วารสาร
7. แผ่นพับประชาสัมพันธ์

10. ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ เช่น ปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ

การเข้าร่วมกิจกรรมลดภาวะโลกร้อน การส่งผลงานเกี่ยวกับป่าไม้เข้าประกวด

1. ไม่เคยร่วมกิจกรรมเลย 2. 1 ครั้ง/ปี
3. 2-3 ครั้ง/ปีขึ้นไป 3. 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป

11. ความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวของท่านในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติโดยรวม

1. ไม่เคยท่องเที่ยวเลย 2. 1 ครั้ง/ปี
3. 2-3 ครั้ง/ปีขึ้นไป 3. 4 ครั้ง/ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ข้อความ	ไม่ใช่	ใช่
1. หลักการอนุรักษ์ทรัพยากร คือการใช้อย่างยั่งยืนการฟื้นฟูสิ่งเสื่อมโทรมและการสงวนของหายาก		
2. การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจะสามารถสร้างผลกำไรในอนาคต คือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามสมบูรณ์ตลอดไป		
3. การบริการให้ความรู้และสื่อความหมายธรรมชาติสามารถสร้างความตระหนักในคุณค่าของป่าไม้และสิ่งแวดล้อมได้		
4. น้ำที่อยู่ในแหล่งน้ำตามธรรมชาติสามารถใช้ประโยชน์และไม่สูญหายหรือหมดไปเช่นเดียวกับน้ำในวัฏจักร		
5. น้ำตกที่มีชื่อเสียงมากจะมีผู้มาเยือนจำนวนมากจนเกิดความแออัด เป็นเหตุให้สภาพธรรมชาติเสียหาย		
6. ความสวยงามของน้ำตกวัดจากปริมาณน้ำ ความสูง จำนวนชั้นน้ำตก พรรณไม้บริเวณน้ำตก และความอุดมสมบูรณ์ของป่าบริเวณน้ำตก		
7. ระดับความรุนแรงของผลกระทบในแหล่งทรัพยากรนันทนาการเพิ่มขึ้นตามปริมาณผู้มาเยือน		
8. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยควบคุมพฤติกรรมของผู้มาเยือนได้		
9. การอนุรักษ์คือการห้ามมิให้เข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ หรือห้ามมิให้นำทรัพยากร มาใช้ประโยชน์		
10. การทิ้งก้นบุหรี่ลงน้ำ การใช้สับ ขัมพู การปีศาจลงน้ำ เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เนื่องจากธรรมชาติสามารถดูดซับของเสียได้เอ		
11. ขยะทำให้เกิดปัญหาอากาศเสีย น้ำเสีย และเป็นแหล่งพาหะนำโรค		
12. กล่องโฟมมีการย่อยสลายที่รวดเร็วกว่าขยะชนิดอื่น ๆ		

ตอนที่ 3 ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ข้อความ	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ด้านการรู้คุณค่าและหวงแหนในทรัพยากร					
1. การปรับปรุงแหล่งนันทนาการในพื้นที่ธรรมชาติมากเกินไป จะทำให้สูญเสียสภาพเดิมทางธรรมชาติ					
2. ควรมีการสื่อความหมาย เพื่อให้ผู้มาเยือนได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้					
3. การทิ้งขยะลงในน้ำตก หรือบริเวณน้ำตก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม					
4. เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งนันทนาการทางธรรมชาติ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลและรักษาสถานที่ให้เพียงพอ					
5. รัฐควรทุ่มงบประมาณเพื่อให้ งานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ประสบความสำเร็จ					
ด้านการใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืน					
6. ควรปล่อยให้ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งนันทนาการได้ฟื้นตัว ไม่ควรเปิดให้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ตลอดทั้งปี					
7. น้ำตกเป็นทรัพยากรที่ควรใช้ให้เกิด ประโยชน์คุ้มค่า ยาวนาน และฟื้นฟูไม่ให้เสื่อมสภาพลง					
8. ท่านทิ้งขยะในถังขยะหรือในจุดที่ทางเขตรักษาพันธุ์ฯ จัดไว้ให้ท่านั้น					
9. ไม่ควรขีดเขียนลงบนต้นไม้ ก้อนหิน หรือบริเวณอาคารสถานที่					
10. ควรมีการศึกษาและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

ข้อความ	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
ด้านการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ					
11. ไม่ควรเข้มงวดในการเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้า เขตรักษาพันธุ์ฯ					
12. ทุกคนควรปฏิบัติตามระเบียบและข้อควรปฏิบัติ ต่างๆ ที่เขตรักษาพันธุ์ฯ กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด					
13. ควรมีการสอดส่องตรวจตราให้ผู้มาเยือนให้ปฏิบัติ ตาม กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน อย่างจริงจัง					
14. ไม่ควรออกนอกเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เพื่อช่วย ลดการเหยียบย่ำพืชพรรณ					
15. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควรมีการ บังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด					
ด้านการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากร					
16. ท่านประกอบกิจกรรมนันทนาการอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เป็นการรบกวนสัตว์ หรือทำลายพืชพรรณ					
17. ทุกคนต้องช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ ฐานป่าไม่อย่างจริงจัง					
18. การอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม่เริ่มได้ ที่ตัวเราเอง					
19. ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็น ของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลพื้นที่น้ำตก					
20. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ควรทำควบคู่ไป กับขอความร่วมมือให้ช่วยกันบำรุงรักษาแหล่ง นันทนาการ					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้มาเยือน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน ที่เป็นคำตอบและเขียนคำตอบลงในช่องว่างที่เว้นไว้

ประเด็นในการจัดการ	ระดับความรุนแรง ของปัญหา					โปรตระบุปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	น้อย ← → มาก						
	1	2	3	4	5		
1. ด้านการจัดการพื้นที่ (เช่น สถานที่ อาคาร และบริเวณโดยรอบน้ำตก)					
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (เช่น ห้องน้ำ ร้านอาหาร ลานจอดรถ ตู้โทรศัพท์ ม้านั่ง)					
3. ด้านการให้บริการ ความรู้ ป้ายสื่อความหมาย/ ป้ายเตือน					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

ประเด็นในการจัดการ	ระดับความรุนแรง ของปัญหา					โปรแกรมปัญหา	ข้อเสนอแนะ
	น้อย ← → มาก						
	1	2	3	4	5		
4. ด้านการให้บริการของ เจ้าหน้าที่					
5. ด้านพฤติกรรมของ ผู้มาเยือน/นักท่องเที่ยว					
6. ด้านสวัสดิภาพของ ผู้มาเยือน (ความปลอดภัย)					
7. อื่นๆ(โปรแกรม)

ภาคผนวก ข

การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ 1 การทดสอบมาตรวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้

ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	13.7772	4.4080	.1407	.6560
2	13.7473	4.2384	.2446	.6451
3	13.7500	4.3134	.1796	.6524
4	13.5163	3.7600	.3366	.6290
5	13.6033	3.9730	.2607	.6428
6	13.5924	3.8334	.3418	.6279
7	13.6766	4.0232	.3008	.6358
8	13.6793	4.1585	.2052	.6504
9	13.4592	3.5624	.4298	.6087
10	13.3342	3.5256	.4257	.6093
11	13.7038	4.1382	.2516	.6434
12	13.2174	3.6529	.3657	.6230

Reliability Coefficients

N of Cases = 368.0

N of Items = 12

Alpha = .6563

ตารางผนวกที่ 2 การทดสอบมาตรวัดความตระหนักในการการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการ
ฐานป่าไม้

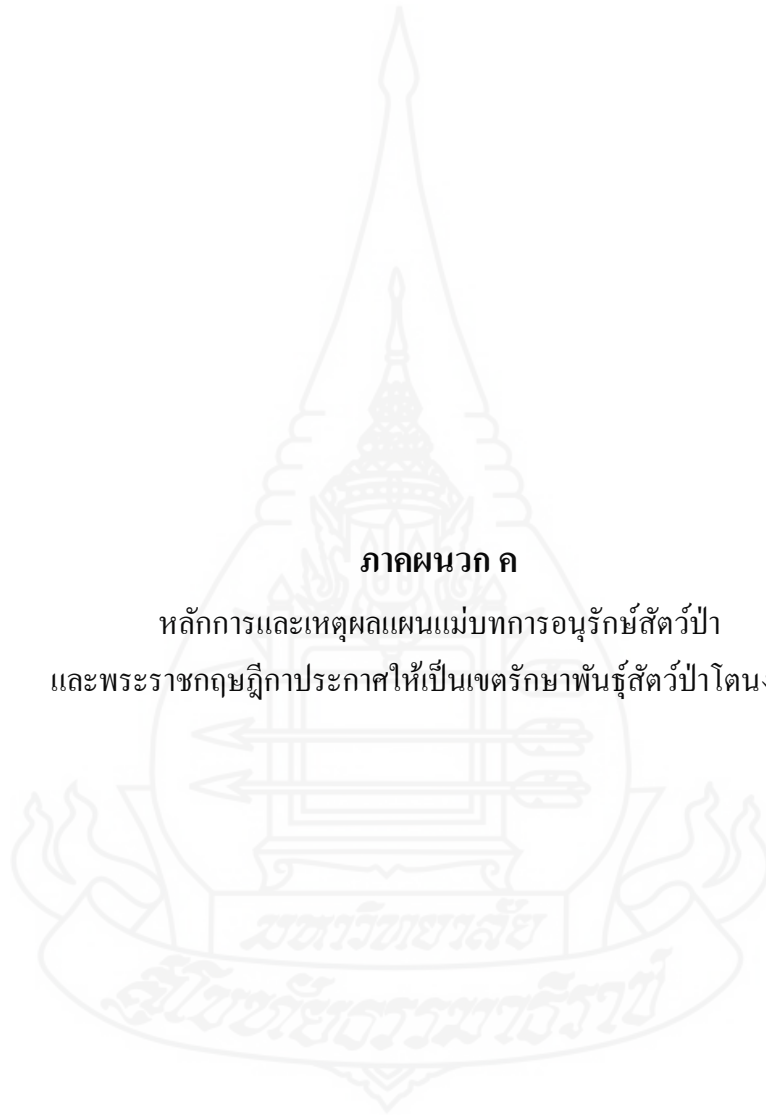
ข้อที่	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
1	80.0633	99.3716	.4244	.8900
2	79.4644	100.4081	.6278	.8834
3	79.5356	99.1224	.5114	.8862
4	79.5435	99.8784	.6379	.8830
5	79.5752	99.1233	.6864	.8817
6	80.1715	102.1319	.2941	.8950
7	79.6095	99.3762	.6300	.8829
8	79.3931	99.5831	.6904	.8819
9	79.4406	99.9455	.5741	.8844
10	79.5251	98.8585	.7144	.8810
11	80.2718	102.6217	.2670	.8963
12	79.4960	98.9226	.6761	.8818
13	79.4960	100.6475	.6396	.8834
14	79.5937	100.9562	.5328	.8856
15	79.6359	98.8036	.6653	.8819
16	79.5462	100.9152	.5815	.8845
17	79.4565	99.6562	.6747	.8822
18	79.3958	101.2239	.6168	.8840
19	80.4459	107.6340	.0374	.9084
20	79.4327	99.9340	.5742	.8844

Reliability Coefficients

N of Cases = 379.0

N of Items = 20

Alpha = .8913

ภาคผนวก ค

หลักการและเหตุผลแผนแม่บทการอนุรักษ์สัตว์ป่า
และพระราชกฤษฎีกาประกาศให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง

หลักการและเหตุผลแผนแม่บทการอนุรักษ์สัตว์ป่า

สัตว์ป่าเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดส่วนหนึ่งของระบบนิเวศของป่า สัตว์ป่าเป็นตัวช่วยเร่งให้เกิดการหมุนเวียนของพลังงานในระบบนิเวศของป่า จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาระบบความสมดุลทางธรรมชาติและทำให้ระบบนิเวศมีความมั่นคง บางครั้งสัตว์ป่าจึงถูกใช้เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของทรัพยากรป่าไม้ ในทางกลับกันสถานภาพทรัพยากรป่าไม้ก็ส่งผลโดยตรงต่ออากาศของสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นด้วยเช่นกัน เพราะระบบนิเวศของป่าไม้และสัตว์ป่ามีการเกื้อกูลกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการจัดการควบคู่กันไป

การลดลงของพื้นที่ป่าในประเทศไทยเริ่มขึ้นในทันทีเมื่อมีการเปิดประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประชาคมโลก เงินตราที่ใช้ในการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยในช่วงปลายปี พ.ศ. ที่ 2440 เป็นเงินภาษีที่รัฐได้จากการเปิดสัมปทานทำไม้ ที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยปราศจากการควบคุม จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2484 รัฐบาลจึงต้องออกกฎหมายเพื่อควบคุมกิจกรรมการทำไม้ดังกล่าว ต่อมาแหล่งเงินตราที่ใช้ในการพัฒนาประเทศเปลี่ยนจากไม้ไปเป็นการส่งสินค้าทางการเกษตรที่ส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ หลังจากที่มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปีพ.ศ. 2504 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาคการเกษตรของประเทศไทยอย่างรวดเร็ว จากวิธีทำการเกษตรเพื่อจำหน่ายภายในประเทศถูกขยายเป็นการทำการเกษตรเพื่อการส่งออก ยังผลให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งทำให้ในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็ว จากที่เคยมีพื้นที่ป่าของประเทศประมาณ 171 ล้านไร่ หรือร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ประเทศ ในปี พ.ศ. 2504 ลดลงเหลือเพียง 107 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 33.40 ของพื้นที่ประเทศ ในปี 2543 นอกจากนั้นในพื้นที่ 107 ล้านไร่ที่เหลืออยู่ ยังมีสภาพเป็นกลุ่มป่าขนาดต่างๆ กัน ตั้งแต่หลายสิบไร่จนถึงหลายล้านไร่ ทำให้ไม่ติดต่อกัน ทำให้มีผลต่อการลดลงของจำนวนประชากรสัตว์ป่าในระยะยาว การลดลงอย่างรวดเร็วของพื้นที่ป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ย่อมมีผลกระทบอย่างรุนแรงและเป็นเหตุให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน จนทำให้สัตว์ป่าบางชนิดต้องสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทยและบางชนิดที่ปริมาณลดลงจนใกล้สูญพันธุ์

สัตว์ป่าเป็นทรัพยากรที่อำนวยประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติอย่างต่อเนื่องและยาวนาน โดยสัตว์ป่าเป็นแหล่งอาหาร โปรตีนที่สำคัญของชุมชน โดยเฉพาะชุมชนรอบป่า สัตว์ป่าจึงกลายเป็นทั้งแหล่งอาหารและเศรษฐกิจที่สำคัญของพื้นที่บริเวณแหล่งอาศัยของสัตว์ป่า นอกจากนี้

เมื่อการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีด้านต่างๆ ทันทสมัยขึ้น การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์ป่า จึงมีมากขึ้นทั้งปริมาณและรูปแบบการใช้ประโยชน์จากเดิมที่เราใช้สัตว์ป่าเป็นเพียงอาหาร ใช้แรงงาน และใช้เป็นพาหนะ ต่อมาได้พัฒนามาเป็นการนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงหรือขายจนเป็นอาชีพที่ ดำเนินการมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังเช่นคำจารึกที่พบในหลักศิลาจารึกว่า “ใครใคร่ค้าช้างค้า ใครใคร่ ค้าม้าค้า” แสดงนัยว่า รัฐให้อิสระแก่ราษฎรในการค้าขายสัตว์ป่าต่อมาจำนวนสัตว์ป่าอาจถูกล่าจนมี จำนวนลดลง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงต้องออกมาตรการควบคุมการล่าสัตว์ป่าบางชนิด โดยเฉพาะช้างป่า ซึ่งจัดว่าเป็นสัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองเป็นชนิดแรกในประเทศไทย

การอนุรักษ์สัตว์ป่าในประเทศไทยนั้นได้ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 โดยได้มีการ กั้นพื้นที่ไว้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ทั้งในรูปแบบของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ ป่า ปัจจุบันมีพื้นที่ที่ได้ประกาศเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแล้วประมาณ 25 ล้านไร่ นอกจากนี้ได้มีการกำหนดพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ในรูปแบบอุทยานแห่งชาติ ตาม พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าได้อีกทางหนึ่ง เนื่องจากพื้นที่ที่ได้รับการประกาศนี้ปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัยที่สำคัญของสัตว์ป่า โดยมีพื้นที่ที่ได้ ประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติแล้วประมาณ 43 ล้านไร่ ในปัจจุบันแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ คุ้มครองใช้หลักการจัดการเชิงพื้นที่ หรือการจัดการเชิงระบบนิเวศ (Ecosystem Management) ซึ่ง เป็นการทำงานเชิงบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากประเทศไทยจะได้มีการอนุรักษ์พื้นที่ไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และมี มาตรการควบคุมการล่าสัตว์ป่าแล้ว ยังได้ให้ความร่วมมือกับประชาคมโลกในการอนุรักษ์ ทรัพยากรสัตว์ป่า ด้วยการเข้าเป็นสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endanger Species of Wild Fauna and Flora : CITES) ที่เป็นความร่วมมือของสมาชิกในการที่จะร่วมกันควบคุมและป้องกันการค้า สัตว์ป่าระหว่างประเทศ ตลอดจนเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพและ อนุสัญญา RAMSAR ว่าด้วยการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำในการอนุรักษ์ชนิดและชนิดถิ่นที่อยู่อาศัยและ สัตว์ป่าเหล่านั้น

ถึงแม้จะมีมาตรการประกาศพื้นที่ไว้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และมีมาตรการในการ ควบคุมการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าแล้ว แต่เมื่อสถานการณ์ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็วและมีปัจจัยภายนอกเข้ามามีผลกระทบต่อการค้าของสัตว์ป่าเสมอ เพื่อให้การ อนุรักษ์มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง และเป็นที่รับทราบของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกสาขา กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการทรัพยากร

สัตว์ป่าขึ้น ให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมโดยได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัจจัยภายใน และภายนอก (SWOT Analysis) ตลอดจนได้มีการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของสังคม ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2546 จนถึงวันที่ 25 มีนาคม 2547 และนำผลการวิเคราะห์และข้อเสนอแนะดังกล่าวมาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าแห่งชาติขึ้น เพื่อให้สัตว์ป่าสามารถดำรงเผ่าพันธุ์และอำนวยประโยชน์ต่อประชาชนในชาติอย่างยั่งยืนตลอดไป

สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๑
เล่ม ๙๕ ตอนที่ ๗๑ ราชกิจจานุเบกษา ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑

พระราชกฤษฎีกา
กำหนดบริเวณที่ดินป่าโตนงาช้าง ในท้องที่ตำบลท่าชะมวง
อำเภอรัตนภูมิ ตำบลฉลุง ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่
จังหวัดสงขลา และตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง
จังหวัดสตูล ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
พ.ศ. ๒๕๒๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
เป็นปีที่ ๓๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดบริเวณที่ดินป่าโตนงาช้าง ในท้องที่ตำบลท่าชะมวง
อำเภอรัตนภูมิตำบลฉลุงตำบลทุ่งตำเสาอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลาและตำบลทุ่งนุ้ยอำเภอควนกาหลง
จังหวัดสตูล ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร
พุทธศักราช ๒๕๒๐ และมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่าพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าโตนงาช้าง
ในท้องที่ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ ตำบลฉลุง ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
และตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๒๑”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจา
นุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้บริเวณที่ดินป่าโตนงาช้าง ในท้องที่ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ
ตำบลฉลุง ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง
จังหวัดสตูล ภายในแนวเขตตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราช
กฤษฎีกานี้

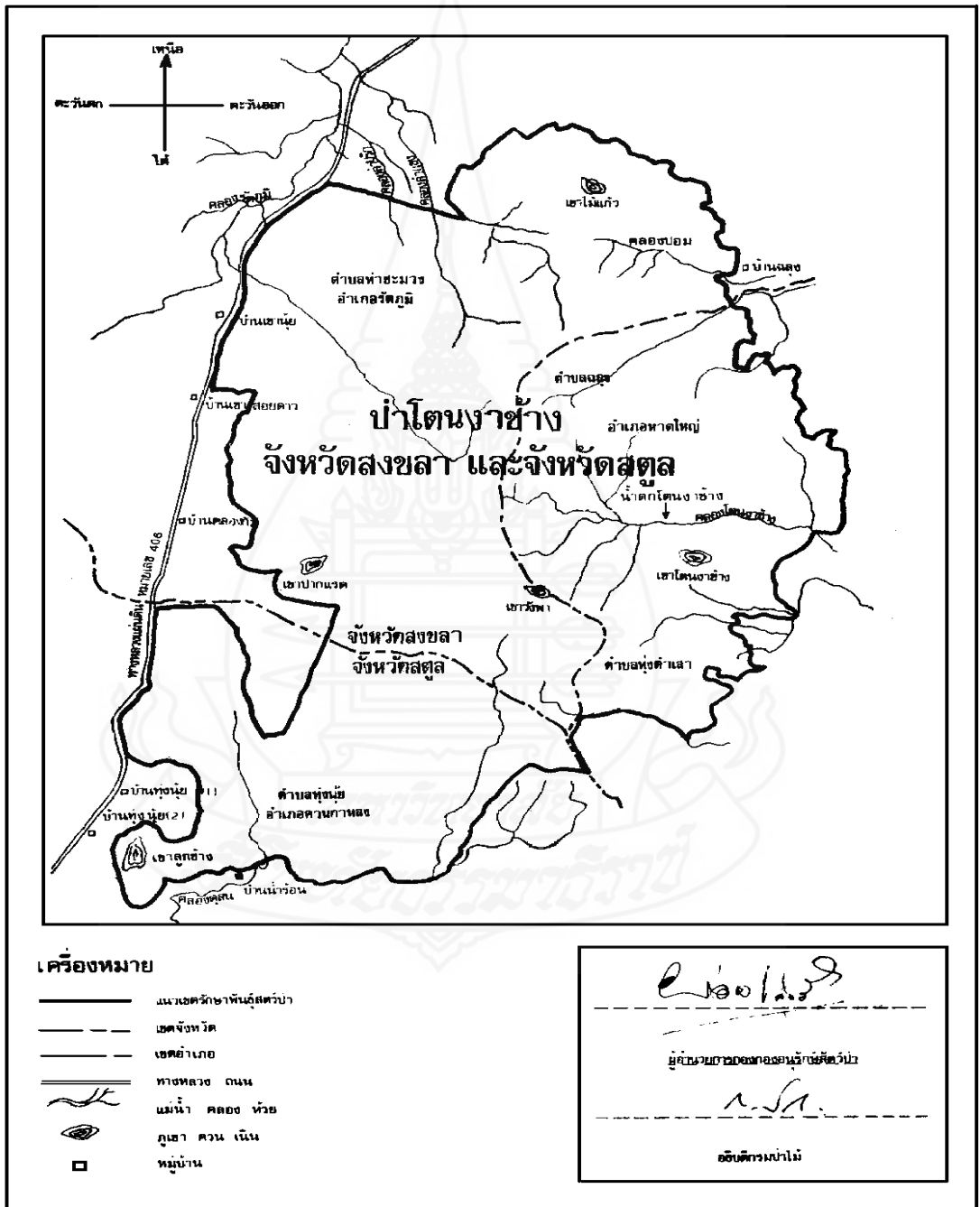
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์
นายกรัฐมนตรี

แผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา
 กำหนดบริเวณที่ดินป่าไผ่บางช้าง ในท้องที่ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ
 ตำบลหนองตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และตำบลทุ่งนุ้ย
 อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
 พ. ศ. ๒๕๒๑

เนื้อที่ประมาณ ๑๖๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑๑๓,๗๕๐ ไร่

มาตราส่วน ๑ : ๑๐๐๐๐๐
 เมตร ๑๐๐๐ ๐ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ กิโลเมตร

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐
เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๒๓๕ ราชกิจจานุเบกษา ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๙

พระราชกฤษฎีกา
เพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
ป่าโตนงาช้าง บางส่วน ในท้องที่ตำบลเขาพระ
อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๒๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙
เป็นปีที่ ๔๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโตนงาช้าง บางส่วน ในท้องที่
ตำบลเขาพระ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ. ๒๕๐๓ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกาเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่า ป่าโตนงาช้างบางส่วนในท้องที่ตำบลเขาพระอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลาพ.ศ. ๒๕๒๙”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุ
เบกษาเป็นต้นไป

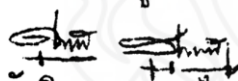
มาตรา ๓ ให้เพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าโตนงาช้าง บางส่วน ในท้องที่ตำบล
เขาพระ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา ออกจากการเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามที่ กำหนดไว้โดย
พระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าโตนงาช้างในท้องที่ตำบลท่าชะมวงอำเภอรัตภูมิตำบลลุง
ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล
ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๒๑ ภายในแนวเขตที่เพิกถอนตามแผนที่ท้ายพระราช
กฤษฎีกานี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ป. ตีนสุตานนท์
นายกรัฐมนตรี

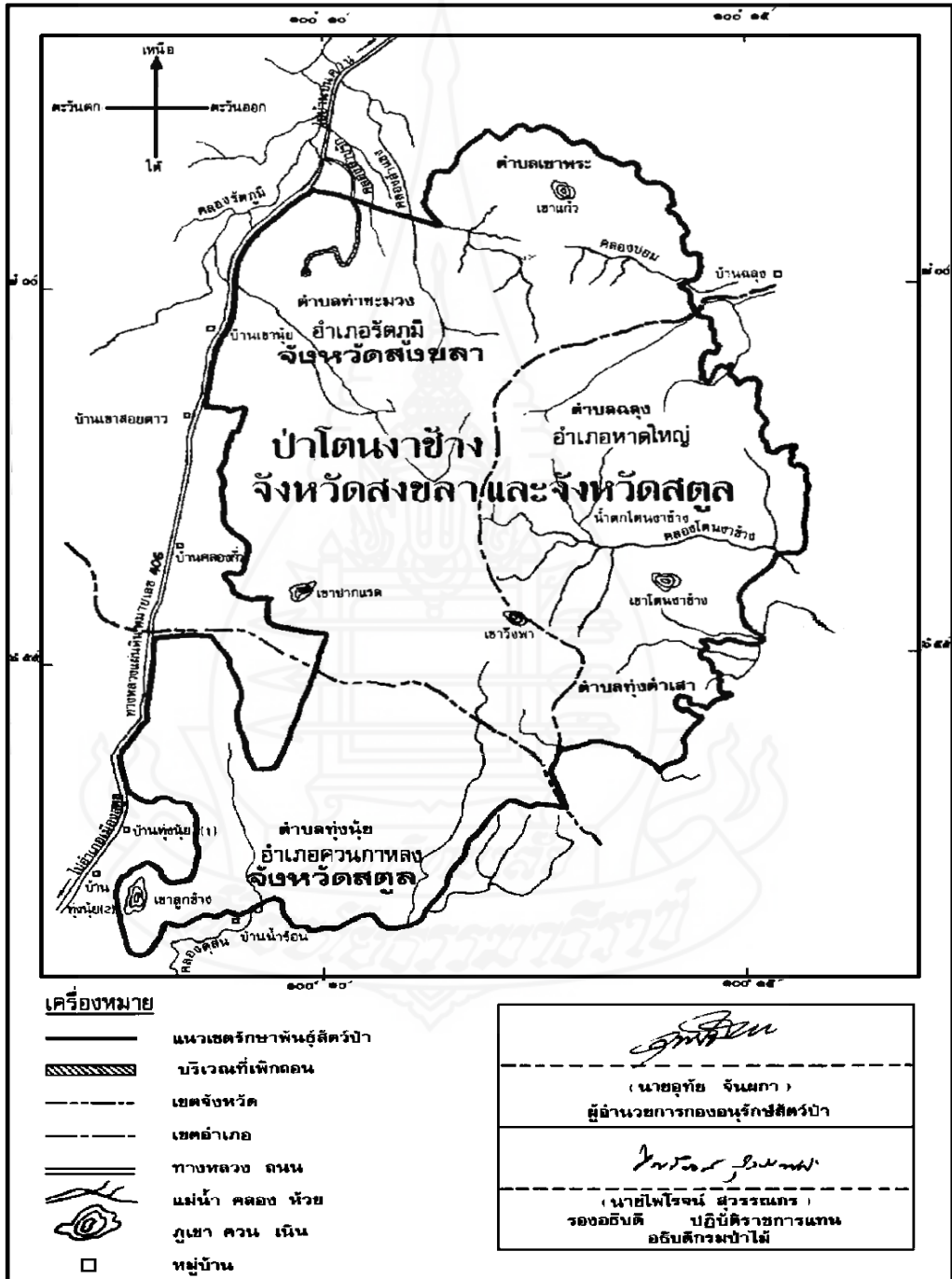
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยจะทำการก่อสร้างสถานีโทรคมนาคมและเสาอากาศในท้องที่ตำบลเขาพระอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลาเนื้อที่ประมาณ๒๘.๖๒ ไร่ ซึ่งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าป่าโตนาข้าง ตามพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าโตนาข้าง ในท้องที่ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตภูมิ ตำบลฉลุง ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๒๑ (๑) เพื่อใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างระบบโทรศัพท์ทางไกลชุมสายหาดใหญ่ -รัตภูมิ-เขาลูกกลม-สตูล สมควรเพิกถอนบริเวณ พื้นที่ดังกล่าวออกจากความเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

(๑) ชื่อท้องที่ได้มีการเปลี่ยนแปลง เพราะได้มีการตั้ง “ตำบลเขาพระ” โดยโอนหมู่บ้านมาจากตำบลท่าชะมวง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ หลังจากที่ได้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าโตนาข้าง ฯลฯ ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๒๑ แล้ว

สำเนาถูกต้อง

นักวิชาการป่าไม้ 3

แผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกา
เพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าโคกนางาช้าง บางส่วน
ในท้องที่ตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
พ.ศ. ๒๕๖๙

เนื้อที่ประมาณ ๒๔ ไร่ ๒ งาน ๕๕ ตารางวา
มาตราส่วน ๑ : ๑๐๐,๐๐๐
LNK2 ๑,๐๐๐ ๐ ๕ ๑๐ ๑๕ ๒๐ ๒๕ กิโลเมตร

ภาคผนวก ง

หนังสืออนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 วันที่ 1558
 วันที่ 13 ส.ค. 2555
 เวลา ๐๙.๓๐
 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ที่ ทส ๐๙๐๗.๔/ 3870

๖๑ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
 กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐

5 มีนาคม ๒๕๕๕

สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
 วันที่ 14 ส.ค. 2555
 วันที่ 14 ส.ค. 2555
 วันที่ 14 ส.ค. 2555

เรื่อง ขออนุญาตเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
 (นางสาวศุพรา สุนันทกรณ์ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ ศร ๐๕๒๒.๒๓/๒๔๘๑ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๔
 สิ่งที่ส่งมาด้วย เงื่อนไขประกอบการเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์

ตามหนังสือที่อ้างถึง ส่งคำขออนุญาตเพื่อเข้าไปทำการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์
 เรื่อง “ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรนันทนาการฐานป่าไม้ของผู้มาเยือนน้ำตกโดนงาช้าง จังหวัดสงขลา”
 ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง โดยมี นางสาวศุพรา สุนันทกรณ์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย ระยะเวลาศึกษาวิจัย
 ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕ เพื่อให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
 พิจารณานั้น

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า โครงการวิจัยดังกล่าว
 เป็นโครงการเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ ซึ่งต้องปฏิบัติการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น
 จึงอนุญาตให้หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนงาช้าง ในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการ โดยมีหน้าที่
 ควบคุม กำกับ ดูแล การดำเนินการใดๆ ตามระเบียบซึ่งออกตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
 อย่างเคร่งครัด ภายใต้การสนับสนุนการดำเนินการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดย
 นางสาวศุพรา สุนันทกรณ์ หัวหน้าโครงการฯ และให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขประกอบการเข้าไปทำการศึกษาหรือ
 วิจัยทางวิชาการในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้ ถึงวันที่ ๓๐
 เมษายน ๒๕๕๕ และก่อนคณะนักวิจัยเข้าไปดำเนินการศึกษาวิจัยในพื้นที่ต้องแจ้งเป็นหนังสือต่ออธิบดี
 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้ทราบก่อนเข้าไปดำเนินการในพื้นที่อย่างน้อย ๑๕ วัน พร้อมทั้ง
 แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ทราบก่อนทุกครั้งจึงเข้าไปดำเนินการได้ และเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยแล้ว จะต้องส่ง
 รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวน ๕ เล่ม พร้อมแผ่นบันทึกข้อมูล จำนวน ๑ แผ่น ให้กรมอุทยานแห่งชาติ
 สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ด้วย

ส่ง สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาแจ้งผู้วิจัยทราบ

Amf
 13 ส.ค. 2555
 นางสาวศุพรา สุนันทกรณ์

ขอแสดงความนับถือ

Signature

(นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

เสนอประธานกรรมการประจำสาขาวิชา

- เพื่อโปรดพิจารณา
- เพื่อโปรดทราบ
- เพื่อโปรดเวียนแจ้ง

1. โฉนดของที่ดิน
 ๒. แผนที่
 ๓. ...

13 ส.ค. 2555

ส่วนความหลากหลายทางชีวภาพ

โทร. ๐ ๒๕๖๑ ๐๗๗๗ ต่อ ๑๔๖๐

โทรสาร ๐ ๒๕๗๙ ๘๗๗๕ , ๐ ๒๕๗๙ ๙๕๗๖

Signature

Signature

14 ส.ค. 55

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวศุทรา สุนันทกรณีย์
วัน เดือน ปีเกิด	3 สิงหาคม พ.ศ. 2528
สถานที่เกิด	อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปายวิทยาคาร พ.ศ. 2543 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย พ.ศ. 2546 วท.บ. (วนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2550
สถานที่ทำงาน	สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 9 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 189 ถนนแจ้งสนิท ตำบลแจระแม อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ

